

št.
56

Glavni urednik
Marjan Horvat

Odgovorni urednik
Ciril Brajer

Telefon: 313-942

Naročnina in prodaja:
321-255

Telefaks: 311-956

Naslov: ČZP Enotnost,
Dalmatinova 4, Ljubljana

časopis slovenskih delavcev

Ljubljana, 15. decembra 1994, št. 56, letnik 53, cena 180 SIT

V ČIGAVEM IMENU?

V Sindikalnem zaupniku ponovno objavljamo odprto pismo **Vekoslave Krašovec**, v katerem sprašuje 25 predstavnikov zavarovancev, v čigavem imenu soglasovali, kakor so glasovali – na skupščini ZZSZ. Ker na prvo pismo ni bilo odmeva, ga ponavljamo skupaj s spiskom teh 25 naslovnikov:

- Zakaj niso podprli amandmaje v korist zavarovancev?
- Zakaj so s tem znižali delež obveznega zavarovanja?
- Zakaj so vse prostovoljno skupinsko zavarovane kaznovali, da v primeru neuporabe storitev nimajo priznanega bonusa?
- Zakaj so ZZSZ omogočili, da lahko celo prej kot sodišče določi »krivdo« množice delavcev, ki jih sindikati branijo zaradi nezakonitega prenehanja delovnega razmerja in so zdaj za povrh še ob ugodnosti iz skupinskega zavarovanja?

Gre torej za tako tehtna vprašanja, da menda že zaslužijo odgovor!

stran 15

PODRAŽITEV PROSTOVOLJNEGA ZDRAVSTVENEGA ZAVAROVANJA

stran 4

stran 19

KAM GREŠ, SLOVENIJA?!

Vračanje državnih gozdov katoliški cerkvi – je sprega res tako močna, da bo omogočila to norost?

DE, sreda 14⁰⁰

NEMOGOČE JE MOGOČE

Heinz Fischer, namestnik predsednika Socialdemokratske stranke Avstrije, predsednik Evropskega foruma SI za demokracijo in solidarnost ter predsednik avstrijskega parlamenta čestita Janezu Kocijančiču ob sprejemu ZLSD v polnopravno članstvo Socialistične internacionale:

»Dragi prijatelj!

V imenu Socialdemokratske stranke Avstrije in še posebej tudi v mojem osebnem imenu čestitam Tebi in vsem prijateljem iz Združene liste socialnih demokratov Slovenije ob sprejemu Vaše stranke v polnopravno članstvo Socialistične internacionale.

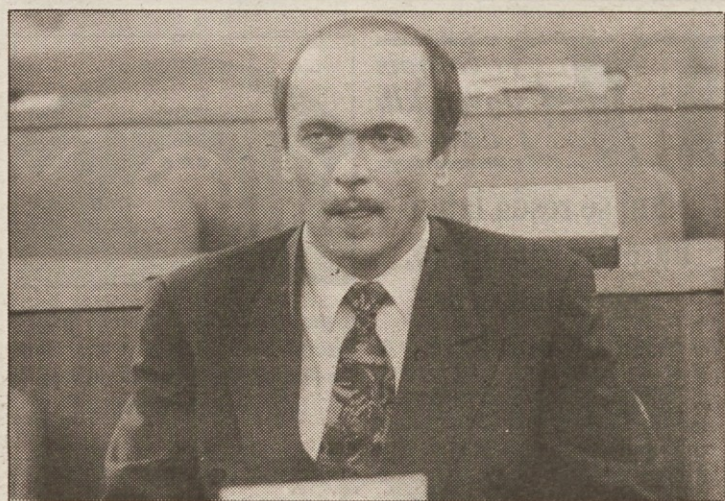
Skupaj z Vami nas veseli, da se je Svet Socialistične internacionale v Budimpešti enoglasno zavzel za sprejem ZL v veliko družino socialističnih, socialdemokratskih in delavskih strank sveta – kot veš, je formalna potrditev po statutu Socialistične internacionale v pristojnosti Kongresa. S tem korakom Socialistična internacionala že sedaj tudi na uraden način izreka priznanje Tvoji stranki za reformni proces, ki ga je tako uspešno uveljavljala v preteklih letih, kakor tudi prizadevanjem in zaslugam ZL za demokratizacijo in gospodarski vzpon Slovenije. Želel bi Ti ob tej priložnosti čestitati za razveseljivo povečanje števila glasov, ki jih je bila Združena lista socialnih demokratov sposobna pridobiti v prvem krogu slovenskih občinskih volitev. Prepričani smo, da Vam bo uspelo v drugem krogu volitev, v katerem Tebi in Tvoji stranki želim vse dobro in veliko uspeha, Vaš položaj še občutno izboljšati.

S pristranskimi prijateljskimi pozdravi,

Tvoj H. Fischer»

Foto-reportaža iz Planice na 18. strani

MEDIJI ZAVAJAJO JAVNOST O GOSPODARSKEM POLOŽAJU

Iz kabineta predsednika vlade na 16. strani

Piše: Ciril Brajer

Ambicije in brca v rit

V prejšnji številki DE sem pisal o ambicijah svobodnih sindikatov, ki jih je njihov 2. kongres le še potrdil oziroma opredelil pot do njihove uresničitve.

V isti številki smo objavili življenjske stroške, s katerimi so se slovenske družine spopadale letošnjega novembra. Naslov je bil »Po čem smo (pre)živeli« ...

V naslednji številki DE bo Janez Malovrh, direktor cementarne Trbovlje in novoizvoljeni trboveljski župan pribil – nizke plače niso rešitev. S plačo mora človek predvsem živeti in ne živetariti, če stimulacijskega poslanstva plač sploh ne omenjamo.

V tej številki DE glavni tajnik Delavske zveze ZLSD Jože Vuk pod naslovom »Tudi vse stroje je treba produktivno zaposliti« vleče za jezik šefa vlade Janeza Drnovška (skupaj z direktorji, makroekonomisti in podobnimi modrijani), ki tako rad zabloudi v teze o previsokih plačah, o previsoki ceni dela v Sloveniji, zaradi katere nismo konkurenčni na tujih trgih...

O plačah torej besed več kot dovolj, bolj ali manj tehtnih, v prid prenizkih ali previsokih plač, poštenih ali demagoških, vedrih ali črnogledih.

Človeka, ki od te plače (in od ničesar drugega) živi, vse te besede kajpak popoloma nič ne zanimajo. Ali živi ali živetari, ali živetari ali počasi krkuje, le to ga zanima.

Pa pogledjmo, z neusmiljeno govorico števil, kaj od tega mu je dano:

Vzemimo tričlansko družino, očeta, mamo in otroka. Oče in mama sta rojena pod srečno zvezdo in imata oba službo. Strokovna služba sveta ZSSS jima je računala, da bi morala skupaj vsak mesec prinesiti domov:

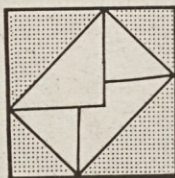
- 211.573,88 tolarja, če naj bi družinica mesec preživela povprečno,
- 116.652,57 tolarja, če bi hoteli preživeti »minimalno«, in
- 77.137,92 tolarja, da bi živetarili pod »nujno«.

Če sta naša statistična srečneža deležna še mane z neba, ki se ji reče regres za prehrano, bi potrebovala takšno neto plačo (saj, statistika gor ali dol, živimo vendarle zgolj in samo od neto plače):

- 96.675 vsak za povprečno,
- 49.214 vsak za minimalno in
- 29.457 vsak za crkavanje pod rubriko »NUJNI ŽIVLJENJSKI STROŠKI«.

Če vemo, da sem ne sodi ne obutev, ne gospodinjstva oprema in ne »razni predmeti ali storitve«, se resnično lahko le vprašamo, kdo in v imenu koga pusti delavce počasi crkavati. Po splošni kolektivni pogodbi namreč današnja najmanjša plača ne dosega neto 26.000 tolarjev!!!

Kdor se bo potrudil teh 26 tisočakov primerjati z zgornjimi številkami, bo pač vsakogar, ki mu bo pod nos pomolil pogajanja, takšno ali drugačno diplomacijo – enostavno sunil v zadnjo plat. Če mu je seveda »košarica« še pustila dovolj moči za takšno sicer pravično dejanje!

PREJELI SMO

Beleška s seje izvršnega odbora Socialdemokratskega sindikalnega foruma

Osmega decembra letos je bila v Ljubljani prva seja izvršnega odbora Socialdemokratskega sindikalnega foruma, telesa, ki je bilo ustanovljeno 26. novembra v Mariboru (1. kongres SSF v Narodnem domu). Izvršni odbor SSF šteje 17 članov, kar štirje so iz Maribora, eden iz Ljutomerja; odbor vodi Slavko Kmetič iz Ljubljane, za tajnika pa je bil izvoljen Boris Platovšek, prav tako iz Ljubljane.

Člani izvršnega odbora so se dogovorili, da bodo delovali tudi po sekcijah, po posameznih aktualnih področjih, predvsem z namenom, da bi bili tudi v Sloveniji vzpostavljeni evropski standardi varstva človekovih pravic. Tudi z varstvom pravic zaposlenih, ki ga je treba dvigniti na veliko večjo raven, bomo tuorno soustvarjali socialno državo.

Socialdemokratski sindikalni forum bo podpiral delovanje novih, demokratičnih sindikatov v Sloveniji, sicer pa bo v skladu s potrebami sodeloval z vsemi sindikati. Ena od aktualnih nalog, ki se jih bo lotil, je preprečitev sprejetja t.i. socialnega sporazuma, kot ga predlaga vlada. Odbor SSF meni, da je v taki obliki nepotreben in celo za zaposlene škodljiv. O tem in drugih vprašanjih bo odbor sklical tiskovno konferenco. Na eno prihodnjih sej pa bo poleg predsednika SDSS Janeza Janše povabil tudi predstavnike sindikatov, ki so po svojem delovanju blizu socialdemokratskemu gibanju g. Tomšiča, Plohla. Izvršni odbor SSF bo tudi sodeloval z nekaterimi poslanci državnega zbora, zlasti pri sprejemanju delovno-pravne zakonodaje. Zavzemal se bo za zmanjšanje obremenitev bruto plač (npr. dohodnine in drugih visokih prispevkov) ter nasploh za pravičnejši sistem delitve plač ipd. Velik poudarek bo dan tudi informiranju, zlasti pravočasnemu »razgaljenju« nepravil-

nosti in krivic, ki jih doživljajo delavci v raznih podjetjih in ustanovah. Odbor bo zbiral tovrstne podatke, o tem obveščal pristojna telesa in javnost ter zahteval, da pereča vprašanja ta telesa rešujejo hitro, učinkovito in temeljito.

Bruno Fras, Maribor

Sporočilo nevladnim organizacijam, ki varujejo človekove pravice in temeljne svoboščine oseb, ki jim je bila odvzeta prostost

Sredi leta 1994 je v Sloveniji začela veljati Konvencija Evropskega sveta proti mučenju in nečloveškemu in ponižujočemu ravnanju z osebami, ki jim je bila odvzeta prostost. Izvajanje te konvencije spremlja Evropski komite proti mučenju. Njegova delegacija, sestavljena iz najmanj dveh članov tega Komiteja, zunanjih ekspertov in prevajalcev, bo prišla na ogled razmer v Sloveniji prihodnje leto. Osnovna naloga Komiteja proti mučenju je preprečevanje mučenja in nečloveškega ravnanja z osebami, ki jim je bila odvzeta prostost. Sem štejejo posamezniki, ki jih pridržijo policija – npr. do izteznitve, priporniki v preiskovalnem zaporu, mladolletniki v prevzgojnih domovih, zaporniki na prestajanju kazni, prisilci za azil, ki čakajo na odločitev o svoji usodi na letališču ali v prehodnem domu za tujce, pa tudi sebi in okolici nevarni duševni bolniki, ki so proti svoji volji v zaprtih oddelkih psihiatričnih institucij.

Komite proti mučenju pridobi vse potrebne informacije ne samo s pomočjo sodelovanja z oblastmi obiskane države, ki mu jih je dolžna nuditi, ampak tudi z neposrednim navezovanjem stikov z nevladnimi organizacijami in neodvisnimi eksperti, ki varujejo človekove pravice in temeljne svoboščine oseb, ki jim je bila odvzeta prostost. Ob obisku v državi podpisniki Konvencije proti mučenju praviloma ni časa za take stike, zato je najbolje, da vse, kar take nevladne organizacije in neodvisni eksperti ocenjujejo, da bi delegacija Komiteja morala vedeti, da bi svoje delo v Sloveniji opravila čim bolj temeljito in nepristransko, sporočijo na naslov: Council of Europe, European Com-

mittee for the Prevention of Torture, Tel.: 33 88 41 25 77, faks: 33 88 41 27 72 Strasbourg, France.

Delo Komiteja je usmerjeno v preventivno. Poteka ZAUPNO, na osnovi sodelovanja in medsebojnega zaupanja med oblastmi države podpisnice Konvencije in Komitejem. Približno pol leta po obisku Komiteja pripravi svoje poročilo vladi obiskane države, ta pa pripravi svoj odgovor o tem, kaj namerava ukreniti, in odloči, ali bo poročilo Komiteja tudi javno objavila. Šele tako dobijo nevladne organizacije, ki se odločijo za samostojno sodelovanje s Komitejem, odgovor na vprašanje, koliko je bilo njihovo sodelovanje s Komitejem uspešno.

Izkušnje z obiski Komiteja proti mučenju v 25 razvitih evropskih državah so pokazale, da je od sodelovanja nevladnih organizacij, ki delujejo na tem področju, v veliki meri odvisno, da se vlade odločijo za objavo poročila Komiteja in da se obljube, ki jih dajo v odgovoru na njegovo poročilo v zvezi z izboljšanjem stanja, dejansko uresničijo.

Čeprav smo v Sloveniji na stanje na tem področju lahko v veliki meri upravičeno ponosni, pa ni nikjer, niti v skandinavskih državah npr. tako dobro, da bi ne moglo biti še bolje, in vedno in povsod je mogoče narediti še kaj za zaščito tistih, ki so najbolj ranljivi. In kdo je lahko ranljiv bolj od ljudi, ki jim je bila odvzeta prostost in so zato v rokah drugih ljudi, pa čeprav so to roke uradne pravice?

Sonja Lokar

Odgovor Vlade Republike Slovenije na odprto pismo Sindikata državnih in družbenih organov Slovenije

Na posamezna vprašanja, ki jih je Sindikat državnih in družbenih organov Slovenije v odprtem pismu z dne 24. 11. 1994 postavil Vladi Republike Slovenije, daje ta naslednje odgovore oziroma pojasnila:

1. V postopku sprejemanja zakona o razmerjih plač v javnih zavodih državnih organov in organih lokalnih skupnosti (Uradni list RS, št. 18/94) je Vlada Republike Slovenije ves čas zagovarjala enotno ureditev področja plač za vse državne organe oziroma za vse zaposlene v teh organih. Izjemo, po kateri splošni sistem, ki ga uvaja ta zakon, ne velja za poslane, sodnike in nekatere druge funkcionarje, so ob prvem branju predloga zakona zahtevali poslanci Državnega zbora Republike Slovenije sami. Ob drugem branju predloga zakona je Vlada Republike Slovenije podprla amandma skupine poslancev, po katerem naj bi se navedena izjema črtala. Tudi ta predlog v Državnem zboru Republike Slovenije ni dobil potrebne večine. Za zaposlene v državnih organih torej še naprej veljajo trije sistemi določanja in izplačevanja plač.

Ob tem je treba dodati, da zakon o razmerjih plač v javnih zavodih, državnih organih in organih lokalnih skupnosti v celoti velja za tiste funkcionarje, ki jih imenuje Vlada Republike Slovenije.

2. Omenjeni zakon res omejuje skupen obseg sredstev za plačilo delovne uspešnosti do največ 3 % sredstev za plače v državnem organu, vendar pa ima posamezen delavec v skladu s 1. odstavkom 17. člena pravico do povečanja plače iz tega naslova v višini do 20 % osnovne plače. Odstotek sredstev za nagrajevanje delovne uspešnosti funkcionarjev, ki jih imenuje Vlada Republike Slovenije, je res višji, vendar je posledica dejstva, da so količniki za določitev osnovne plače funkcionarjev nižji od količnikov za določitev osnovne plače višjih upravnih delavcev v državnih organih. Z nekoliko višjo delovno uspešnostjo se zato le zagotavlja ustrezno razmerje med plačami funkcionarjev, ki jih imenuje Vlada Republike Slovenije, ter plačami višjih upravnih delavcev.

Kot že rečeno, ta ugotovitev, velja le za plače tistih funkcionarjev, ki jih imenuje Vlada Republike Slovenije, medtem ko predsednik Vlade, ministri ter generalni sekretar Vlade nimajo pravice do povečanja plače na podlagi delovne uspešnosti in uspešnosti sploh ne prejema.

3. V sporazum z vsemi sindikati s področja gospodarstva in

celo na njihovo pobudo je bil dosežen dogovor o usklajitvi pravilnikov o napredovanju v celotni sferi negospodarstva, po potrebi tudi na račun prekoračitve rokov za izdajo pravilnikov v posameznih primerih. Pravilniki so bili izdani takoj za tem, ko jih je predlagala in usklajala posebna delovna skupina, ki so jo sestavljali predstavniki ustreznih ministrstev in predstavnikov sindikatov.

4. Zamik pri izplačilih plač je bil dogovorjen z 2. členom aneksa h kolektivni pogodbi za negospodarske dejavnosti (Uradni list RS, št. 12/94), ki so ga z Vlado Republike Slovenije sklenili reprezentativni sindikati s področja negospodarstva, med drugim tudi Sindikat državnih in družbenih organov Slovenije. V imenu slednjega je aneks podpisal predsednik Drago Ščernjavič.

5. Glede izenačevanja izhodiščne plače v negospodarskih dejavnostih z izhodiščno plačo v gospodarstvu, so Vlada Republike Slovenije in ustrezní sindikati sprejeli skupno izjavo, ki je priloga k aneksu h kolektivni pogodbi za negospodarstvo (Uradni list RS, št. 15/94). Del te obveznosti je Vlada Republike Slovenije v septembru 1994 že izpolnila, saj je povečala osnovo za obračun plač, prav zato pa Vlada Republike Slovenije z že dano ponudbo pristaja na delno povečanje izhodiščne plače v letu 1995, o čemer med Vlado Republike Slovenije in sindikati tečejo ustrezna pogajanja.

Borut Šuklje, direktor Urada vlade za informiranje

Za pridnost tepeni

Kdo se bo zavzel za plače vzgojiteljic

Huda jeza me je popadla, ko sem poslušala, kako so delavcem na naši občini izplačevali poročila. Še bolj besna pa sem bila, kako so si dvigovali stimulacijo (celo do 25 odstotkov na maso, mi pa smo si izprosili komaj 12 odstotkov).

V vrtcih čakamo na izračun poročila že nekaj mesecev, in ob koncu leta, ki nam je bilo s trmjem posuto, izvem, da bo pedagoški kader dobil izplačan poročilni skupaj z razvrstitvijo v naziv seveda, če že ni katera izmed delavk dobila s stimulacijami več, kot bo znesel višji koeficient.

Nepedagoški delavci, ki napredujejo po plačilnih razredih, bodo verjetno poročilni dobili prej, saj ljubljanski mlini ob potrjevanju nazivov za pedagoške delavce meglejo zelo počasi in krepko zamujajo roke, ki so določeni v zakonu o napredovanju v nazive. Mi pa upamo, da bomo nazive in poročila dobili vsaj do letnih dopustov. Vsi delavci smo še posebno prizadeti, saj bomo za svojo pridnost tepeni.

Zato, ker sem dalj časa delala s skupino otrok sama, brez varuhinje, zaradi velikih izpadov delavcev delala mesec dni ali več dnevno po osem ur v oddelku (moj delovni čas obsega delo v oddelku šest ur na dan), ker sem poleg pedagoškega dela pripravljala še nastop za starše ali izvedla projekt, se udeležila nekaj predavanj, vseskozi pa bila dobre volje, me je ravnateljica nagradila z 0,10 ali 0,20 odstotka iz sredstev stimulacije, ki pa ni bila 25 odstotkov na maso, ampak najprej 3, nato 6 in na koncu 12 odstotkov, sedaj pa ne bom dobila poročila. Upam, da bomo vsaj na pozitivni ničli, da jim še ne bom kaj dolžna. Potolajili so me, da ne bom vračala, in mogoče mislijo, da sem jim hvalna.

In sedaj si na občini mejejo polena pod noge zaradi poročila, ki je bil zelo velik ali pa zelo majhen. Gospa Podvršnikova pravi, da bodo skušali delavcem, ki so dobili majhen poročil, ta znesek dvigniti z zahtevkom na ministrstvo.

In tako so na naši ljubi občini, ki nima nikoli denarja za vrtce, lepo pozabili na nas. Pa saj, bog je najprej sebi naredil brado, mar ne? Nihče pa ne bo rekel, dajmo, zavzemimo se zanje, podrezajmo na ministrstvo, ko so sami tako nemočni.

Pa smo res. Tako ravnateljice kot sindikalni zaupniki, ki smo že dobili občutek, da nam veliko obljubljajo, samo da jim damo mir, in nas tako prepeljejo žejne čez vodo.

Vzgojiteljica Sonja Brumen, sindikalni zaupnik SVIZ, VVZ Vančka Šarha, Maribor

NOVA BROŠURA

DELNIČARSTVO ZAPOSLENIH

ZA ČLANE SVETA DELAVCEV V PODJETJIH IN USTANOVAH! ZA SINDIKALNE ZAUPNIKE!

- O DELNIČARSTVU ZAPOSLENIH
- KAKO DO NOTRANJEGA LASTNIŠTVA
- KAJ PO NOTRANJEM ODKUPU
- LASTNIŠKA KULTURA
- NOVE VLOGE V PODJETJU
- ZAKAJ IN KAKO BEREMO FINANČNA POROČILA
- TEMELJNI POJMI O GOSPODARSKIH DRUŽBAH
- URESNIČEVANJE ZAKONA O SODELOVANJU DELAVCEV PRI UPRAVLJANJU

Avtorji: mag. ALEKSANDRA KANJUO-MRČELA
dip. oec. NADJA CVEK
GREGOR MIKLIČ
MILAN UTROŠA

BROŠURO LAHKO NAROČITE NA NASLOV: ČZP ENOTNOST, LJUBLJANA, DALMATINOVA 4, TELEFON 321-255, 1310-033, FAKS 311-956.

NAROČILNICA

PRI ČZP ENOTNOST, LJUBLJANA, DALMATINOVA 4, NEPREKLICNO

NAROČAM(O) _____ IZVOD(OV)

BROŠURE DELNIČARSTVO ZAPOSLENIH

NAROČENO POŠLJITE NA NASLOV: _____

ULICA, POŠTNA ŠT., KRAJ: _____

IME IN PRIIMEK PODPISNIKA: _____

NAROČENO DNE: _____ ŽIG _____ PODPIS NAROČNIKA

1. RAČUN BOMO PLAČALI V ZAKONITEM ROKU.
2. KOT IND. NAROČNIKU MI POŠLJITE PO POVZETJU

DE časopis slovenskih delavcev

Nanj se resda lahko naročite tudi pisno, toda zakaj bi se trudili: pokličite (061) 321-255

in poskrbeli bomo, da boste dobili časopis, brez katerega je vaše delo v (kateremkoli) sindikatu vsaj težje, če že ne nemogoče

DE časopis slovenskih delavcev

Stvar je jasna. To je moj časopis. Zato ga naročam na naslov:

Priimek in ime: _____

Naziv podjetja ali ustanove: _____

Naslov: _____

Podpis naročnika: _____

DE časopis slovenskih delavcev

Delavska enotnost je bila ustanovljena 20. novembra 1942 • DE – glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije • Izdaja ČZP Enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 279 • Direktor in glavni urednik: Marjan Horvat, tel. 313 942, 132 61 92, faks 311 956 • Odgovorni urednik: Ciril Bajer, tel. 131 61 63, 313 942 • Časopis urejajo: Marija Frančeskin (Življenjska razpotja), Ivo Kuljaj (Ravbarkomanda, Najpomembnejša stran), Damjan Kržnik (Sindikalni zaupnik), Franček Kavčič (Sindikat), Boris Rugelj (Na tržnem preprihu), Andrej Ulaga (Kažipot), Igor Žitnik (Kultura, šolstvo), Bora Zlobec (Iktorica), Brane Bombač (oblikovalec), Sašo Bernardi (fotograf) in Jožica Anžel (tajnica), tel. 313 942, 131 61 63 • Naročnina: 321 255 • Založba in marketing: 321 255 • Posamezna številka stane 180 SIT • Žiro račun: 50101-603-46834 • Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Kopitarjeva 6, Ljubljana • Časopisni svet: Jernej Jeršan, Edo Kavčič, Alojz Omež, Dušan Sernolčič, Ciril Urek, Mira Videčnik.

»DE« na obisku pri Konfederaciji evropskih sindikatov

ČAS ZA DELO IN ČAS ZA ŽIVLJENJE

Tudi sindikati na Zahodu, ne le delodajalci, so prepričani, da je čas zaposlovanja za nedoločen čas minil – Kako uskladiti skrajšani delovni čas in težnjo po nespremenjenih zaslužkih – Švedi trdijo: zaključki drugih sindikatov temelje ne napačnih predpostavkah, zato so tudi njihovi sklepi nepravilni

Konfederacija evropskih demokratičnih sindikatov ETUC (pridevek »demokratičnih« smo dodali mi, ker konfederacija, kot so nam dejali njeni predstavniki, ne včlanjuje sindikatov, ki so podaljšana roka totalitarnih, nedemokratičnih režimov, niti z njimi ne sodeluje) ima lepo navado, da zadnja leta proti koncu iztekaajočega se leta povabi novinarje iz sindikalnih glasil ali novinarje, ki se ukvarjajo s sindikati, na izobraževalni seminar. Letos so povabili novinarje iz srednje in vzhodnoevropskih držav, prišli pa so iz balkanskih držav, razen iz Makedonije. ETUC jim je predstavila sebe in svojo politiko do srednjeevropskih in vzhodnoevropskih držav, ki so opustile komunizem in plansko gospodarstvo, ter svoj Inštitut in njegove raziskovalne programe v okviru programa PHARE (pomoči bivšim komunističnim deželam). Mimogrede so predstavili še zgradbo in način dela Evropske skupnosti, nazadnje pa so novinarje iz balkanskih dežel povabili na svojo letno konferenco v Düsseldorf kot »opazovalce«. Na tej konferenci so se evropski sindikati lotili vprašanja, kako zmanjšati visoko nezaposlenost v Zahodni Evropi, kjer je trenutno brez dela skoraj vsak deseti dela zmožni prebivalec.

Na dvodnevni seminar smo novinarji morali v Luksemburg, kar pa ni bilo težko, saj

Dieter Hoffman, direktor inštituta ETUI: Najpomembnejša naloga je, da si pridobimo mrežo sodelavcev, raziskovalcev na terenu. Le tako bomo lahko dobili prave podatke in potem delali pravilne zaključke.

premičinami, ki so njihova in slovenska last. V parlamentu pa grmijo proti razprodaji Slovenije tujcem. Najdi se, kdor se more, pod tako oblikovanjem, pojasnjevanje in izpeljanim geslom za poštenost Slovenije.

In še tretja manira. Lepo je, da so imeli uspeh nestranskarstva kandidati, pa vendar je veliko vprašanje njihove nestranskarosti. V Ljubljani so Janševi socialni demokrati delili volilne listke s podobico gospoda Bučarja in niti omenili niso nestranskarstva kandidata. Še dlje so v drugem krogu šli krščanski demokrati, ki so ohranili džambo plakate svojega bivšega kandidata z vsemi svojimi simboli in ime, priimek in fotografijo z velikega plakata prelepili s sliko gospoda Bučarja sredi njihovih strankarskih gesel. Čakam, če se bo morda v imenu poštenosti kdo nestranskarstvo distanciral od tako umazanega strankarskega početja, ki je bilo veječno napravljen brez soglasja gospoda Bučarja.

Podobnih zgodbic je seveda še veliko, odgovor na vse to pa smo volivci že dali. Vedno manj se nas bo šlo to igro in na koncu bosta imela izpit samo še prej imenovana Janeza s svojimi privrženci. Takrat bo nastopila era prave demokracije in čas rezervatov za nas drugače misleče, ki smo povrhu vsega še brez potrebnega znanja, poznavanja itd., da bi mogli voliti.

Kako žalostno me vse to spominja na boj delavstva za splošno volilno pravico. To je bilo v začetku 19. stoletja in ne konec dvajsetega.

Milan Bratec

Sporočilo za javnost

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve ugotavlja, da se je na podlagi navedb napačnih podatkov in nepravilnega komentarja podatkov Ekonomskega inštituta Pravne fakultete, objavljene v nekaterih medijih, razširilo zmotno prepričanje o gibanju plač, ki ustvarja med ljudmi zelo negativno vzdušje.

Zato ministrstvo pojasnjuje, da je pravi podatek o realni rasti povprečnih plač v letu dni, to je od avgusta preteklega leta do letošnjega avgusta, ki je objavljen v 254. številki Gospodarskih gibanj, 8,5% in ne 28% kot je bilo napačno objavljeno v medijih. Podatek 28% oziroma natančneje

takšne možnosti. Glede zadreg z nezaposlenostjo in možnimi potmi za reševanje tega problema so sindikati v različnih evropskih državah, tudi članicah evropske skupnosti, precej različnega mnenja. Zato enakega, skupnega recepta kajpak ni bilo mogoče pričakovati. Je pa tema, s katero se je evropska sindikalna konfederacija ubadala na düsseldorfski letni konferenci, imela nekam poetični naslov: »Čas za delo in čas za življenje«. Čeprav se je ubadala z vse bolj razširjeno in ne preveč privlačno »razvado« kapitalistov, da konkurenčnost povečujejo z odpuščanjem zaposlenih, s skrajševanjem delovnega časa, z zaposlovanjem za določen čas in z zaposlovanjem za polovični delovni čas, z uvajanje večizmenskega dela in tako naprej. K temu sodijo kajpak tudi manjši dohodki zaposlenih in manjše socialne pravice (denimo podaljšana delovna doba, po kateri šele začne teči pravica do pokojnine).

Evropski sindikati so sicer precej enotni v oceni, da je spriči 18 milijonih nezaposlenih v Zahodni Evropi (oziroma v Evropski skupnosti) treba uporabljati tudi prej opisane metode za povečevanje zaposlenosti, pri tem pa paziti, da »koza« ne bi bila preveč načeta. Koza so kajpak dohodki zaposlenih in njihove pravice. Kaj sprejeti kot dobro rešitev in proti čemu se

28,6% pa je podatek o nominalni rasti plač. Poleg tega je bil neutrezen komentar, da so se povečevale le visoke plače. Dejanske plače delavcev, tudi najnižje plačanih, se lahko povečujejo in se v praksi povečujejo ne glede na to, ali se poveča izhodiščna plača. Izhodiščna plača je namreč minimum, določen s kolektivno pogodbo, dejanska plača pa je odvisna še od doseženih rezultatov (uspešnosti), pogojev dela, plačila za morebitne nadure in podobno. Zato rast povprečnih, to je dejanskih plač in izhodiščnih plač, ni preprosto primerljiva.

Nataša Belopavlovič, državna sekretarka Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve

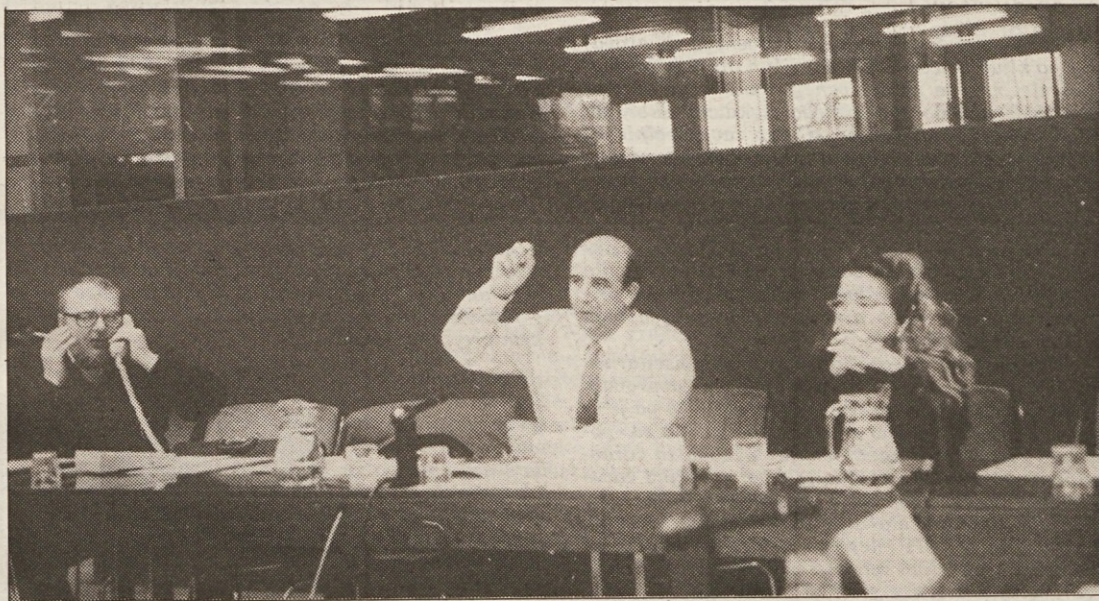
Poudariti vlogo v protihitlerjevski koaliciji

Izjava za javnost
Delegacija Mladega foruma Združene liste je obiskala Zvezo združenj borcev in udeležencev NOB Slovenije. Povod za obisk je 50. obletnica konca druge svetovne vojne, zmage nad fašizmom in nacizmom ter osvoboditve, ki jo bomo praznovali prihodnje leto.

Predstavniki Mladega foruma so poudarili, da mladim ni všeč, ker pri nas ta del slovenske zgodovine nekateri namenoma zapostavljajo in pozabljajo. V bližnji sosesčini lahko vidimo, kaj se zgodi, če gro tovrstna pozaba predalet in znova prevlada sovraštvo ter revanšizem. Predstavniki borcevske organizacije so izrazili zadovoljstvo, da so mladi pripravljani nadaljevati zgodovinska izročila protifašističnega boja. Obe strani sta se strinjali, da mora Slovenija ob 50. obletnici zmage nad fašizmom in nacizmom bolj odločno poudarjati svojo vlogo v protihitlerjevski koaliciji.

Dogovorili so se, da bodo članice in člani Mladega foruma sodelovali pri pripravljanju prireditve v spomin na dogodke pred 50 leti in se jih udeleževali. Dogovorili so se tudi o sodelovanju in pomoči mladim pri delu organizacije Zveze borcev in obratno, o vključevanju borcev v delo Mladega foruma, predvsem na področju izobraževanja.

Danilo Tomšič, predsednik Mladega foruma ZL
Ivan Dolničar, predsednik ZZB Slovenije

Jean-Pierre Bobichon, direktor Generalne direkcije X v Evropski komisiji (organizacija Evropske skupnosti): Evropska skupnost je zelo zapletena organizacija, zato je težko enostavno obrazložiti njen ustroj. Vsekakor pa se ta organizacija trudi, da bi njene odločitve dobile večji vpliv v državah članicah, kot ga imajo zdaj. Na sliki (od leve): Peter Seideneck, J. P. Bobichon in Seideneckova pomočnica Magda Forrowa.

bojevati, pa sindikati niso bili enotni in razlike v mnenjih se niso kazale zgolj od ene do druge države, pač pa tudi med sindikati ene države.

Povsem drugačnega mnenja kot drugi delegati na letni konferenci ETUC pa je bil predstavnik Konfederacije švedskih sindikatov Anders Bäckström. Vsem skupaj je v obraz povedal, da so pri ocenah površni, da ne poznajo dovolj natanko ekonomskih zakonitosti in da so napovedi za naprej gradili na napačnih osnovah in ne da bi pogledali, zakaj so se stvari v preteklosti dogajale, kot so se. Sam je prepričan, da so bila gospodarska gibanja v preteklih dvajsetih letih sad nenormalnih razmer (dveh naftnih šokov, na primer) in da ni mogoče pričakovati z gotovostjo, da bodo nenormalne razmere veljale tudi v naslednjih letih. Na podlagi svojih analiz in podatkov nekaterih drugih strokovnjakov predvideva, da ne bo tako in zato je nespametno, da se sindikati kar podredijo logiki lastnikov kapitala.

Vsekakor so te teme zanimive tudi za nas, kajti ne le, da dosegamo povprečno evropsko stopnjo nezaposlenosti (po metodologiji ILO, mednarodne organizacije za delo), tudi zato, ker so metode, ki jih uporabljajo na Zahodu, da bi povečali konkurenčnost svojih podjetij, verjetno precej nalezljive. Ko je nedavno tega na predsedstvu ZSSS dr. Ivo Banič, državni sekretar za industrijo na ministrstvu za gospodarske dejavnosti razlagal bodočo industrijsko politiko naše države, je kakor mimogrede omenil, da v bodoče ne bo več mogoče računati na zaposlenost za nedoločen čas, ker da se bo treba prilagoditi svetovnim navadam.

Gre pa seveda predvsem za prilagoditev evropskim razmeram, kajti tu imamo največji trg za naše izdelke in storitve. V ZDA in na Japonskem imajo nekoliko drugačne navade, čeprav tudi tam ni neznana prilagodljivost delovnega časa (in delovne sile razmeram in zahtevam delo-

dajalcev) ter tudi delo za manj ur tedensko. Oboji pa še vedno delajo precej več ur letno kakor Evropejci. Američani še do danes, po dobrih stotih letih torej, niso uspeli uresničiti velike misli »očeta« sindikalnega gibanja v ZDA Samuela Gompersa. Ta je leta 1887 izrekel stavek: »Dokler bo kje kakšen nezaposlen, dotlej bo delovni čas zaposlenih predolg!«

Vrnimo se k sami Konfederaciji evropskih sindikatov in k njeni vzhodnoevropski politiki. O njej sta nam pripovedovala generalni sekretar Emilio Gabaglio in njegov pomočnik Peter Seideneck. Di-

Emilio Gabaglio, generalni sekretar ETUC: Politična barva sindikatov nas ne zanima, samo da ne sodelujejo z nedemokratičnimi oblastmi.

eter Hoffman nam je predstavil Raziskovalni inštitut Konfederacije (ETUI) in njegove raziskovalne naloge, raziskovalec Heikki Aintilla pa raziskave, ki jih je Inštitut začel v okviru programa PHARE (pomoč Zahoda vzhodnoevropskim državam v tranziciji).

Kaj menita Gabaglio in Seideneck o vzhodni politiki ETUC in o sprejemanju sindikatov iz vzhodnoevropskih držav v svoje vrste?

»Naša organizacija se ne ukvarja s političnimi vprašanji, zato nas politična usmeritev posameznih sindikatov ne zanima. Sprejemanje novih članic v Konfederacijo zato ni

vprašljivo, vse je odvisno samo od demokratičnosti teh sindikatov, od njihove zbliznosti s politiko oziroma z nedemokratično oblastjo ter seveda od njihove reprezentativnosti. Vsekakor pa je treba v sindikalnih organizacijah vzhodnoevropskih držav še marsikaj posodobiti. Zato z včlanjevanjem ne bomo hiteli. Vsekakor pa ne maramo imeti stikov s sindikati, ki so še vedno zlizani z nedemokratičnimi oblastmi. Tako na primer nimamo nobenega stika s sindikati v Srbiji, ki so vdani Miloševiću, pač pa z opozicijskim sindikatom Neodvisnost. Sicer pa nas politična obarvanost posameznega sindikata ne zanima, niti v zahodnoevropskih državah, važno je le, da so demokratični.«

Seideneck pa: »Želimo si sprejeti medse tudi vzhodnoevropske sindikate, saj bo koristilo vsem. Zaposleni danes potrebujejo močne sindikate, sprico vsega, kar se dogaja z delovnimi mesti in socialnimi pravicami. In še nekaj je važno: če bomo vsi evropski sindikati v enotni organizaciji, potem delodajalci ne bodo mogli izigravati enih proti drugim ali izkoriščati neenotnosti sindikatov za povečevanje svojih dobičkov na račun delavcev.«

Dodajmo k temu, da se zahodnoevropski sindikati boje predvsem nizkih mezd v vzhodnoevropskih državah, ki so zelo dobra vaba za investitorje z Zahoda. Sami imajo poučne izkušnje s selitvijo celih tovarn na področja znotraj Evropske unije, kjer so stroški proizvodnje nižji in zato dobički večji.

Inštitut ETUI se med drugim ukvarja tudi s stanjem na področju vzhodnoevropskih držav in z možnim razvojem ne le gospodarskih in socialnih vprašanj, pač pa tudi s sindikati. Pred tremi leti se je vključil v Pharov program pomoči tem državam z raziskovanjem poteka privatizacije, socialne varnosti, razvoja dogovarjanja o kolektivnih pogodbah. O teh raziskavah bodo v prihodnjem letu začeli izdajati periodične brošure, k redni dejavnosti pa sodita tudi izmenjava kadrov ter izobraževanje sindikalnih kadrov iz Vzhodne Evrope.

Skratka, zahodna Evropa se tudi na sindikalnem področju trudi, da bi bivše komunistične dežele predelala po lastnem receptu, preden bodo te družbe in njihove organizacije primerne, da pridejo na »zahodni trg«.

Boris Rugelj

Svobodni Sindikati Slovenije

Piše: Lučka Böhn

Podražitev prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja

Premije prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja so kljub nejeveri celo največjih optimistov med snovalci novega zdravstvenega zakona od decembra 1992 dalje del slovenskega vsakdana. Skorajda vsak odrasli Slovenec eni od obeh zavarovalnic, ki ponujata tovrstno zavarovanje, plačuje premije za vsaj en zavarovalni paket. Večinoma pa smo zavarovani za zavarovalni paket, ki nam zagotavlja doplačilo do polne cene zdravstvenih storitev, zdravljen in drugih pripomočkov, ki jih uživamo v okviru obveznega zdravstvenega zavarovanja. Število nadstandardnih zavarovanj je zanemarljivo v primerjavi z milijonsko armado zavarovancev tega doplačilnega paketa.

Slovenci smo se torej tokorekoč »plebiscitarno« odločili za varnost in se prostovoljno zavarovali. Visoko število prostovoljnih zavarovancev pa je še kako pocenilo premijo doplačilnega paketa za »popolno zdravstveno zavarovanje« Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije, kjer je večina zavarovana. Začetna previdno postavljena višina premije je zato držala dlje od pričakovanih. Letna premija 14.400 SIT (mesečna 1.200 SIT) velja že od 1. julija 1993 kljub inflaciji in krčenju kritja cene zdravstvene storitve s strani obveznega zavarovanja. Nekaj zasluga za to, da je premija držala celo leto 1994, imajo tudi organi upravljanja Zavoda za zdravstveno zavarovanje, ki so zbrane premije skrbno in namensko razporejali. Čeprav je DE o tem svoje bralce redno obveščala, velja še enkrat povedati, da smo bili pri tem posebej dosledni člani teh organov iz ZSSS. Ne nazadnje zato, ker je preko krovnih pogodb med sindikati in zavodom prostovoljno zdravstveno zavarovanje sklenilo na stotisoče članov sindikatov.

Presežki iz leta 1993 so izčrpani, po 1. 1. 1995 pa bo obvezno zdravstveno zavarovanje glede na leto 1994 v skladu z usmeritvami iz državnih planskih dokumentov krilo 1,7% manjši delež cene zdravstvene storitve. Odbor za prostovoljno zdravstveno zavarovanje Zavoda, ki je v skladu s Statutom zavoda dovoljen za določanje premij, je bil zato prisiljen ustrezno povišati ceno premij za pakete prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja.

Cene letne premije za paket »popolno zdravstveno zavarovanje«, za katerega je na primer skle-

njena krovna pogodba Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, bo zato le še do 31. 12. 1994 znašala 14.400 SIT. Od 1. 1. 1995 dalje pa bo premija znašala 17.280 SIT (mesečna 1.440 SIT). Tudi v letu 1995 veljajo za skupinska zavarovanja po že sklenjenih krovnih pogodbah enaki popusti kot v letu 1994. Za zavarovane po krovni pogodbi ZSSS je to 31% in bo torej zanje letna premija po 1. 1. 1995 11.928 SIT oziroma mesečna premija 994 SIT. Kdor je sklenil zavarovalno polico za letno in ne za mesečno plačevanje premij, seveda lahko računa še z dodatnim 10-odstotnim popustom. Obvestila o novi višini premij bo vsak sklenitelj police v kratkem prejel od Zavoda.

Predstavniki sindikatov v organih upravljanja Zavoda se trudimo, da bi našim zavarovancem prispevek od bruto plače za obvezno in premija iz neto plače za prostovoljno zdravstveno zavarovanje za doplačila do polne cene zagotavljala spodobno zdravstveno varstvo. Ta prizadevanja so še kako pomembna prav sedaj, ko se novi zdravstveni sistem konkurenčnih zdravstvenih zavodov in zasebnikov še postavlja. Kljub temu pa velja omeniti za marsikoga zanimivo zavodovo ponudbo novih paketov za dodatna in nadstandardna zavarovanja.

Te je potrdila Skupščina Zavoda konec novembra 1994. Poleg široke ponudbe paketov za zdraviliški oddih in zdravljenje, nadstandardno zdravstveno oskrbo, zobno protetiko, pomoč na domu rekovalcentrom in paketov, ki omogočajo tujcem skleniti obvezno in prostovoljno zdravstveno zavarovanje v Sloveniji, velja omeniti še zanimivo novost za zaposlene. Zavod bo v letu 1995 na trgu ponudil še široko možnost zavarovanj za »dnevno odškodnino«. Za ta paket se bodo lahko zavarovali tisti, ki imajo pravico do denarnega nadomestila plače iz obveznega zavarovanja in so hkrati prostovoljno zdravstveno zavarovani. S plačilom premije si bo moglo zavarovati izgubo dela plače v času bolniške odsotnosti z dela. Izbirati bo moglo med 15 višinami premije in si za največ 90 dni bolniške odsotnosti z dela v letu zagotoviti odškodnino od 800 do 2.000 SIT na dan. Ali takšno zavarovanje potrebujete, se boste odločili sami. Koliko dni ste bili na bolniški letos?

MARIBORSKA JEKLOTEHNA ODPUŠČA 207 TRAJNO PRESEŽNIH DELAVCEV

V mariborski Jeklotehni, z okoli 1250 zaposlenimi največji trgovski organizaciji v Mariboru, so pred dnevi pripravili tiskovno konferenco. Na kateri so spregovorili o ukrepih, ki so jih v delniški družbi sprejeli za izboljšanje gospodarskega položaja. Vse globlja gospodarska kriza, ki pesti zlasti kovinskopredelovalno industrijo v Mariboru in v vsej severovzhodni Sloveniji (v zadnjih letih je moralo v Podravju, v stečaj okoli 60 podjetij, med njimi Metalna TIO, Elektrokovina, Cevovod, Tovarna stikalnih naprav in druga, ki so bila veliki poslovnih partnerji oziroma kupci Jeklotehne), se kaže tudi v poslovnih rezultatih Jeklotehne.

Po besedah njenega generalnega direktorja **Branka Fingušta** so v delniški družbi sprejeli več kot 40 ukrepov za izboljšanje poslovanja. Gre za ukrepe na organizacijskem in finančnem področju, poleg tega pa bodo opustili tudi nekatere dejavnosti, vrnil več denacionaliziranih lokalov in izvedli še celo vrsto drugih racionalizacij. Po sklepu upravnega odbora Jeklotehne bo 30. junija naslednje leto prenehalo delovno razmerje 207 delavcem, ki so jih konec letošnjega novembra opredelili za trajno presežne.

V Jeklotehni so pripravljali program razreševanja presež-

nih delavcev več kot tri mesece. Vodilni zatrjujejo, da so pri tem spoštovali določila zakona o delovnih razmerjih in kolektivne pogodbe trgovinske dejavnosti, kar sta kontrolirala tudi oba sindikata v delniški družbi – Svobodni sindikat in KNSS.

Poleg tega so pripravili tudi program aktivnosti in ukrepov za omilitve posledic prenehanja delovnega razmerja, v katerega so zapisali, kako bodo presežnim delavcem pomagali razrešiti probleme.

Štiriinštiridesetim presežnim delavcem bo Jeklotehna pomagala do samozaposlitve, štirje trajno presežni bodo opravljali dejavnost na kmetijah in se bodo kmečko zavarovali, štirim pa je že našla novo zaposlitev pri drugih delodajalcih. Enajst presežnih delavcev bo dobilo zaposlitev v novem prodajnem centru Jeklotehne na Ptuj, ko bo odprt.

Trije presežni delavci se bodo predčasno upokojili, 43 pa jih bo od enega do pet let počakalo na upokojitev na zavodu za zaposlovanje, kjer bodo prejeli denarno nadomestilo za čas brezposelnosti.

Enaindvajset delavcev, zlasti tistih, ki se bodo samozaposlili, se je odločilo za spoznamno skrajšanje šestmesečnega odpovednega roka. Ko bo Jeklotehna odprla nov pro-

dajni center, se bo v njem lahko ponovno zaposlilo 37 delavcev.

Kljub vsem omenjenim ukrepom pa strokovne službe Jeklotehne za vse delavce skupaj s prizadetimi niso našle rešitev. Tako se bo moralo 51 delavcev prijaviti na zavodu za zaposlovanje kot iskalci nove zaposlitve.

V Jeklotehni so poskušali rešiti tudi probleme nekaterih invalidnih delavcev, ki jih zakon štiti in ne morejo biti opredeljeni za presežne delavce. Trinajstim bo pomagala skupaj z lečečimi zdravniki sprožiti postopek za invalidsko upokojeitev. za 29 delavcev II. in III. kategorije invalidnosti pa bodo v podjetju oblikovali invalidski obrat, kjer bo delo zanje manj naporno kakor v drugih obratih.

T. K.

Očiten napredek

Vse manj je čistih računov in vse več vladnih kopunov, lepo preskrbljenih, vse bolj utečenih.

Pavel Lužan

Potrebujemo več samozavedanja

Avtor polemizira z uvodnim govorom Dušana Semoliča na 2. kongresu ZSSS. Kritične pripombe je pisec utemeljil tudi z izkušnjami iz dela Samostojnega sindikata v GORENJU TIKI, kjer deluje tudi SKEI. Ta del polemike bomo objavili v prihodnji številki DE.

Potrebujemo več samozavedanja

Naslov »Potrebujemo več samozavedanja« in geslo kongresa »Združeni in dosledni v boj za delavske pravice« ne gresta skupaj, saj geslo naznanja, da se v SSS samo-ne-zavedajo heterogenosti v svojih vrstah. Dejstvo je, da je SSS skupek zelo različnih slojev ljudi, katerih hotenja so si v bistvenem za sindikate – pridobivanje dohodka za življenje – tudi povsem nasprotujoča. Mišanje SSS pred dejstvom, da je bila naša družba že prej razslojena, v teh nekaj letih izhoda iz socializma pa se je ta proces še močno pospešil, ne bo nikomur od zaposlenih koristilo. Dušan Semolič omenja le obe skrajnosti: bogate in revne, toda tu so tudi številne vmesne skupine, ki izhajajo iz njihovega posebnega statusa, ki ga imajo v družbi glede na to, kje trenutno delajo. Ko govorimo o delavskih pravicah, je nerazumno istočasno misliti na tiste za stroji v tovarnah in na tiste po pisarnah in istih tovarnah ali celo na tiste v uniformah in s pendrekom v roki. Če želimo v resnici samozavedanje, potem je skrajni čas, da posamezne sloje delovnih ljudi poimenujemo z izrazi, ki jim pritečejo, ne pa da vse z enim zmečemo v isti koš, potem se pa čudimo, da njihovi interesi nikakor ne gredo skupaj. Ponovno naj se torej vsaj v sindikatih izraz delavci dosledno uporablja le za tiste za stroji, zaposleni v pisarnah izven državne uprave naj bodo kot nekaj uslužbenci, v državnih uradih pa uradniki, ponovno se v socialnem pogledu navadimo na učitelje, zdravnike, snalilke, trgovce ipd. Tu je začetek samozavedanja.

»Težišče sindikalnega dela mora biti v podjetjih«

Težišče dela sindikata ne more biti v podjetjih, temveč med zaposlenimi, iz katerih potreb izhaja, posebna skrb v teh okoljih pa naj bi bila namenjena marginalnim skupinam v teh okoljih – NKV, samohranilkam, zaposlenim v težkih delovnih pogojih... Tovrstna razmišljanja v okviru celotne SSS pa so čisti nesmisel, ki koristi le tistim, ki znajo obstoječa in objektivna nasprotja med njegovim članstvom spretno izkoriščati v svoj prid. Nekateri sindikati znotraj SSS bi s favoriziranjem dela sindikatov v podjetjih postali marginalni, kar pa gotovo ni v redu.

Delodajalci se delovanja sindikata vedno bojijo, če je ta aktiven pri zagotavljanju vseh pravic, ki gredo zaposlenim iz delovnega razmerja. Zato vedno težijo za tem, da bi bil na čelu le-teh kak njihov človek ali pa zmene, ki skrbijo le za svojo rit. Kako se bodo SSS v takšnih primerih (posledica česar so: mirni, prestrašeni in ponižani zaposleni) »odločno uprli« in »nastopili skrajno odločno in radikalno«, pa meni ni jasno. Besede izzvenijo bolj kot frazeologija za svečane kongresne nastope, v dnevnem stanju stvari, takšne, kakršne so, pa za seboj ne nosijo nobenih posledic.

»Soupravljanje delavcev ni strošek, ampak krepi podjetje«

Trditi, da je zakon o soupravljanju narejen »po meri delavcev«, je neokusno in neresno. To bi morda držalo za kako zehodno, vzhodno ali južno državo, ne more pa držati za nas, ki smo živeli v samoupravnem socializmu. Če je bil kak zakon »po meri delavcev«, je bil to zakon o združenem delu, vse drugo pa je le vbojajme za hlapce. In vodstvo SSS ima pri teh žalitvah in poniževanju zaposlenih velik del odgovornosti. Seveda bi sedaj radi, da bi v vsakem kolektivni zaživel svet delavcev (SD), zato da bi se potem lahko trkali po prsih in kazali na formalne podatke o tem. Vsebinska vprašanja jih ne zanimajo. Tako nočejo videti, da SD po zakonu o soupravljanju nimajo nikakršnih pomembnejših pristojnosti (87., 95., 96. in 98. člen), zato se člani le-teh že sprašujejo, čemu pravzaprav služijo. So zgolj pesek v oči, ki ga zaposleni dobivajo od politikov in njihovih ekspozitur v sindikalnih centralah. Povsem neutemeljeno je pričakovati, da bodo sedanji SD

lahko danes uveljavljali voljo zaposlenih, ko je niso mogli nekdanji delavski sveti (DS) z bistveno večjimi in odločujočimi pristojnostmi v preteklosti.

»Lastninjenje da – kraj in malverzacij ne«

Pri problematiki lastninjenja je SSS povsem padla na izpitu. Sedaj namigujejo, da »so opozarjali« itd., a da so mirno gledali in še gledajo, kako se lastnina zaposlenih po eni strani podržavlja, po drugi pa lastnini po nekakšnih kvazi principih: dojenčkom, belčkom iz Argentine in Kanade, gastarbafterjem, kmetom celo dvakrat – direktno in preko zadruge... o tem ne zinejo ne bev ne mev. Kaj šele, da bi kaj premaknili. Če se res borijo za pravice zaposlenih, potem se morajo tudi za pravice, ki izhajajo iz njihovega minulega dela. In tu je za velik del zaposlenih več denarja v malhi kot pa, če do upokojitve dobivajo še tako dobro in redno plačo.

»Delavci kupujejo svoje premoženje«

Podoben primer je pri denacionalizaciji, kjer stojijo ob strani, ko se pod geslom pravičnosti delo generacij zaposlenih deli med le-nuše v cerkvi in potomce nekdanjih izkoriščevalcev, vojnih dobičkarjev ipd.

»Svobodni sindikati branimo sleherni podjetje«

Sindikati bi morali braniti ustvarjalno delo slehernega zaposlenega, ne pa sleherni podjetje. S tem se bolj koristi poslovođstvu kot pa zaposlenim. Zato se tudi prelahko spregledujejo možnosti, ki jih imajo zaposleni v slehernem podjetju, ki zaide v krizo. Npr.:

- prevzem lastnine in upravljanja v roke zaposlenih,
- razpisi internih posojil,
- razporeditev bremen med vse zaposlene (npr. 4-urni delovnik, za 4 ure pa podpora države),
- sprememba delovne klime,
- boljša organizacija dela,
- materialno stimuliranje aktivnosti, ki podjetje vlečejo iz blata, ipd.

»Plača mora biti«

Da bi zaposleni iz gospodarstva in negospodarstva stopili skupaj pri delitvi plač, je v sedanji situaciji, ko stroji med tistimi, ki ustvarjajo, in tistimi, ki trošijo, vlada, iluzorno. Vlada je politični organ, politiki pa je bil že od nekdanjaj moto: »Deli in vladaj.« Ta s tem, ko daje enim več, kot jim po njihovem prispevku priteče, te

pridobiva na svojo stran proti tistim, ki jim jemlje in ki se jih ne boji. Če res želimo strniti vrst, potem se moramo boriti za to, da tega posrednika izrinemo iz tega položaja. Zaposleni iz gospodarstva in negospodarstva bi se morali sami dogovarjati, koliko bo med njimi kdo trošil, glede na to, koliko kdo prispeva k ustvarjanju nove vrednosti. Ideja SIS-ov ni bila tako neumna, kot jo želi politika prikazati, se je pa njena izvedba, prav pod taktirko politike v mnogocem izpridila. Da pa zamisel le ne bi bila tako zanič, je dokazovala nekdanja Kulturna skupnost.

»Socialno partnerstvo naj ne bo samo fraza«

Pri iskanju sovražnika v drugih sindikatih tudi SSS ni nobena izjema. Ze njeno pehanje za največjim številom članstva kaže to dejstvo. Za začetek bi bilo zato dobro, da v svojem statutu prouči člen, ki govori o tem, da njihov član ne more biti hkrati član katerega drugega sindikata. Če 76. člen Ustave RS vzamemo absolutno (in po 5. odst. 15. člena iste Ustave je tako), potem je takšna določba protiustavna. Toda tudi, če ne bi bilo tako, če se ne borim za prevlado nad nekom, sprašujem: »Zakaj bi me moralo, kot člana nekega sindikata, motiti, da je nekdo od mojih tovarišev član še katerega drugega sindikata?« Mene to ne moti.

Za konec

V celotnem referatu je vse preveč navedb v stilu: »Sindikati se morajo temu odločno postaviti po robu...« in tako dalje in tako naprej, nič pa o tem, s čim se ta odločnost lahko doseže ter na kakšen način izbiri konkretna pravica. To kaže na to, da v programu ni jasnih konceptov in da je tudi parola: »Kongres je končan – delo se začne« le še ena od floskul, ki jih sejejo tisti, ki z življenjskimi problemi svojega članstva nimajo dosti skupnega. Sicer pa, če bodo šele sedaj začeli delati, potem res ne vem, od kod jim hrabrost za njihove nastope in dajanje nasvetov in sugestij. Morda v moralni izprijenosti? Se sploh samozavedajo?

Branko Weizler

Smo proti odpisu tekstilcev

V Delavski enotnosti z dne 30. novembra 1994 smo na 16. strani

prebrali članek Tekstilci so (spet) odpisani. Članek je napisal novinar Boris Rugelj na kongresni delavnici o industrijski razvojni politiki do leta 2000. Udeleženci sestanka so največ pozornosti posvetili prihodnosti delovno intenzivnih panog, kot so tekstilna, usnjarska in kovinskopredelovalna, v okviru industrijske razvojne politike do leta 2000. S pogledi in stališči, ki so jih na tem sestanku zagovarjali predstavniki republiških odborov sindikatov, združen omenjenih panog pri Gospodarski zbornici in drugi nevladni predstavnik, soglašamo tudi sindikalni delavci, zaposleni in vodstvo DP »MURA« iz Murske Sobote. Menimo, da vlada kot predlagatelj industrijske razvojne politike do leta 2000 in njen predstavnik na omenjenem sestanku dr. Ivo Banič postavljajo preostre pogoje za morebitno podporo delovno intenzivnim panogam brez pripravljenosti, da le-te zagotovijo takšne pogoje in možnosti za gospodarski razvoj, ki jim bodo omogočili uspešnejše gospodarje-

nje in razvoj. Pričakovana bruto dodana vrednost na zaposlenega v višini 30.000 ekujev, ne glede na sposobnost in realne možnosti posameznih industrijskih dejavnosti, resnično odpisuje delovno intenzivne panoge in delovna mesta v njih. Kreator (vlada) razvojne politike pa kljub temu, da je ključni oblikovalec pogojev gospodarjenja, na ta način preloži vso odgovornost za položaj delovno intenzivnih panog in zaposlenih v njih na njih same.

Tak odnos do težkega in zapletenega razvojnega problema v okviru celotne industrijske razvojne politike ni razumen in tudi ni sprejemljiv. Posebej še ne zato, ker razvojna politika in njen predlagatelj ne ponujata možnosti, kako nadomestiti »odpisane« neperspektivne industrijske panoge v nacionalnem gospodarstvu, in ne zagotavljata socialne varnosti skoraj petdeset tisoč zaposlenim in prizadetih industrijskih dejavnosti.

Sindikat in vodstvo DP »MURA« Murska Sobota

KNJIGARNA

KONZORCIJ d.o.o.

Slovenska 29 • Ljubljana • telefon 212 167 • fax 224 057

Prava nastava
za nakup
decembrskih daril
za otroke in
odrasle!

KNJIGARNA

KAZINA

Kongresni trg 1 • Ljubljana • telefon 217 496

DELAVCI GRADBENEGA PODJETJA SLOVENJ GRADEC SEDEM MESECEV BREZ PLAČE

Koncem minulega tedna se je na sedežu območne organizacije ZSSS za Podravje v Mariboru 30 delavcev mariborske enote Gradbenega podjetja Slovenj Gradec, ki so že sedmi mesec na čakanju, sestalo z direktorjem podjetja Francem Gornjakom. Pogovor je sklicala sekretarka območnega odbora sindikata delavcev gradbenih dejavnosti Branka Jurak, na njem pa je sodelovala tudi predsednica območne organizacije ZSSS v Podravju Metka Roksandić.

Z delavci Gradbenega podjetja Slovenj Gradec, ki delajo v enoti v Mariboru, se je v zadnjih letih usoda neusmiljeno poigrala. Pred leti so bili zaposleni v dravograjskem Kogradu – tozd Gradbeni enota Maribor. Ko se je Kograd znašel v težavah, se je mariborski tozd izločil in ostal samostojno podjetje Margrad. Vendar pa tudi Margradu ni šlo veliko bolje. Zato se je razdelil na več družb, ki pa so se domala vse znašle na robu propada. Po prisilni poravnavi je delavce Margrada prevzelo Gradbeno podjetje Slovenj Gradec v sestavi SGP Kograd Dravograd, ki je tedaj še uspešno poslovalo. Ko pa so se začele težave tudi v tem podjetju, je Gradbeno podjetje Slovenj Gradec del gradbene enote v Mariboru prodalo firmi IGEM iz Otiškega Vrha, ki je prevzela tudi del delavcev. Trideset delavcev, ki so ostali zaposleni v mariborski enoti Gradbenega podjetja Slovenj Gradec (gre zlasti za invalide, ki jih IGEM ni hotel prevzeti), pa je podjetje aprila poslalo domov na čakanje. Delavci so maja še dobili aprilsko plačo, sedaj pa že sedem mesecev zaman čakajo na delo in na zaostale plače.

zbrati sredstva za izplačilo majskih plač.

Delavci, ki očitno nikomur več ne verjamejo na besedo in so siti tudi obljub, pa so postavili ultimatum: ali bodo maj-

ske plače izplačane do 15. decembra ali pa bodo kot največji upniki podjetja predlagali sodišču zanj uvedbo stečajnega postopka. Če pa bodo do 15. decembra prejeli maj-

ske plače, bodo z odločitvijo o predlogu za uvedbo stečajnega postopka počakali do 25. decembra in tako vodstvu podjetja omogočili, da najde rešitev ali samo vloži predlog za uvedbo stečaja. V primeru, da majskih plač do sredine decembra ne bo, bodo sindikati preko inšpekcije dela zaradi neizplačevanja plač zahtevali tudi začasno odredbo o prepo-

vedi poslovanja podjetja, da bi tako zavarovali interese delavcev. Tako podjetje pred stečajem vsaj ne bi moglo več odprodajati svojega premoženja.

Delavci so se za takšne sklepe odločili, ker Gradbeno podjetje Slovenj Gradec za poplačilo terjatev in za preživetje odprodaja svoje premoženje. Delavce je strah, da bo

kol,« je slikovito izrazil bojažen delavec delovodja Anton Šebrek. Menil je, da bi morali pristojni organi ugotoviti, kdo vse je odgovoren za nastali položaj, propad podjetja in kršitve pravic delavcev. Sonja Kleindienst pa je izrazila ogorčenje, da vodstvo podjetja najema začasno nove delavce zlasti iz tujine, medtem ko so zaposleni doma na čakanju. Po njenem mnenju je vodstvo podjetja premalo storilo za rešitev firme in zaščito interesov zaposlenih.

Kakorkoli že, se bo drama 30 delavcev Gradbenega podjetja Slovenj Gradec v Mariboru po zaslugi podravske or-

Slika: Sašo Bernardi

Po letu dni pogajanj je kolektivna pogodba za gradbeništvo in industrijo gradbenega materiala le podpisana. Gre za novo pogodbo. Tarifna priloga bo veljala do 28. 2. 1995. Več kot 45.000 gradbenih delavcev bo razporejeno v 12 tarifnih razredov.

Izhodiščne plače po novi pogodbi za gradbeništvo bodo za 5 odstotkov višje kot po splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo. Enka za prvi tarifni razred bo znašala 39.328 tolarjev. Podjetja z likvidnostnimi težavami bodo plače lahko zniževala le za 5 odstotkov.

Kot je ob podpisu pogodbe povedal stane Čelesnik, predsednik SDGD, sindikalisti niso zadovoljni z vsebino podpisane pogodbe. Nanjo so pristali le zato, da bi presekali pravni nered na plačnem področju, ki je nastal po odpovedi kolektivne pogodbe. Sindikalisti bodo skušali več iztržiti v pogajanjih za tarifno prilogo, ki bo urejala plače v prihodnjem letu.

Kolektivno pogodbo za gradbeništvo in industrijo gradbenega materiala so podpisali Jože Peterlin za združenje delodajalcev, Bogdan Korošec za združenje gradbeništva in industrije gradbenega materiala, Stane Čelesnik za sindikat delavcev gradbeništva Slovenije. Podpisniki pogodbe so tudi predsedniki odborov iz sestave tega sindikata. (F. K.)

Delavci so postali umetniki

Po sestanku so delavci, ki že sedem mesecev niso prejeli niti tolarja plače, povedali:

Stana Ostič: Naša družina je v vse večji socialni stiski, saj se preživljamo samo z moževno plačo, ki tudi ni velika. Vsi smo se morali razen najnujnejšega vsemu odpovedati.

Djuro Juračič: Človek vseh teh reorganizacij, obračunov in vsega drugega sploh ne more več razumeti. To je takšna zmešnjava, da nihče več natanko ne ve, kaj se dogaja in za kaj gre. Poglejte denimo moj izplačilni list za mesec april. Na njem piše, da sem prejel 52.190 tolarjev plače skupaj z jubilejno nagrado, od te vsote pa so obračunani tudi davki in prispevki. Z banke pa sem dobil sporočilo, da sem prejel samo 16.162 tolarjev za čakanje... Kdo še lahko to razume?

Anton Šebrek: V podjetju sem že 30 let. V njem sem »prehodil« pot od vajenca do delovodje. Podjetje dolguje delavcem od enega do dveh ali celo več milijonov tolarjev. Meni so denimo na sindikatu izračunali, da mi podjetje za neizplačane plače dolguje preko 2,2 milijona tolarjev, saj smo dolgo časa prejimali plače, ki so bile za več kot 50 odstotkov pod ravni, določeno s kolektivno pogodbo.

Darko Satler: Ukrepiti bi morali pravočasno, dokler ima podjetje še toliko premoženja, da nam lahko poplača, kar nam dolguje.

podjetje vse premoženje potrošilo za poplačilo terjatev drugim upnikom, in za zajamčene plače delavcev, ki imajo ob stečaju prednost, ne bo ostalo nič. »Kakor kaže, bi nekateri radi kravo še temeljito pomolzli, predno bo šla v za-

ganizacije sindikata delavcev gradbenih dejavnosti vendarle v kratkem razpletla. Delavci vendar ne morejo v nedogled živeti brez plač oziroma kakršnihkoli drugih dohodkov.

Tomaž Kšela

AGONIJA 27 DELAVCEV BIVŠEGA CEVOVODA

Območni odbor sindikata delavcev gradbenih dejavnosti v Podravju je konec minulega tedna sklical sestanek predstavnikov podjetja EEK-Montaža iz Maribora, Sklada Republike Slovenije za razvoj, inšpektorata za delo, zavoda za zaposlovanje ter 29 delavcev bivšega Cevovoda, ki so že šest mesecev brez plače in ne vedo, kje so pravzaprav zaposleni.

Cevovod je bil v lasti republiškega razvojnega sklada in je v lanskem letu odpustil večje število trajno presežnih delavcev. Devetindvajset delavcev, ki jih podjetje po zakonu o delovnih razmerjih ni moglo odpustiti kot presežne, pa so poslali na čakanje. Nato pa je Sklad Republike Slovenije za razvoj 80-odstotni delež Cevovoda prodal holdingu EEK iz

Vidma, ki se je obvezal, da bo prevzel tudi 150 delavcev. Devetindvajset delovnih invalidov, samohranilcev in drugih zaščiteneh delavcev na čakanju je pričakovalo, da bo novi lastnik podjetja zaposlil tudi njih, vendar tega ni storil z utemeljitvijo, da tega po kupoprodajni pogodbi ni dolžan storiti. Tako je 29 delavcev bivšega Cevovoda ob njegovi prodaji dobesečno »izviselo«.

Tako kupec kot prodajalec podjetja menita, da nimata do njih nobenih obveznosti. Da pa bi bila stvar še bolj tragi-komična, se delavci ne morejo prijaviti niti na zavodu za zaposlovanje, saj po zakonu zaščiteni delavci sploh ne morejo biti odpušteni in jih tudi dejansko ni nihče odpustil. Tako so formalnopravno še vedno zaposleni, čeprav jih nihče ne kliče na delo in tudi plače jim nihče ne daje.

Do maja je republiški razvojni sklad omenjenim delavcem še dajal zajamčene plače, od takrat do danes pa niso prejeli niti tolarja. Da bi bila zgodba še bolj zapletena, se ob Cevovodu, ki je imel že dolgo pred prodajo blokiran žiro račun, pojavja še nekakšna bay pas firma Cevovod Prim, ki pa ni imela nikoli nobenega zaposlenega, čeprav so preko nje poslovali...

Kdo je sedaj dolžan poskrbeti za socialno varnost teh delavcev, niti sami več ne vedo. Ali republiški razvojni sklad, ki je pobral kupnino za Cevovod? Ali morda novi lastnik, ki je prevzel podjetje? Ali pa morda država?

Delavci, ki niso ogorčeni samo nad ravnanjem republiškega razvojnega sklada in EEK Vidmom, pač pa še posebej nad neurejeno in nejasno zakonodajo v naši (ne)pravni državi, so postavili ultimatum: Če do sredine decembra pristojni ne bodo našli rešitve, se bodo obrnili na varuha človekovih pravic. Ali bo lahko on presekjal gordijski voz in rešil agonijo 29 »odpisanih« delavcev?

Tomaž Kšela

POLICIJA DEMONSTRACIJE OBLAST

Pavle Čelik

Avtor, magister sociologije in miličnik, je policiji bil in je še zapisan z dušo in telesom; bil je komandir policijske postaje, ravnatelj kadetske policijske šole, načelnik slovenske policije. V knjigi Policija, demonstracije, oblast opisuje svoja opažanja in ocene, kako je policija ravnala v minulih 30 letih, predvsem v Ljubljani, ob demonstracijah, zborovanjih, ustanavljanju strank, še posebej v prelomnih časih slovenske republike in države.

V tej knjigi riše portrete posameznikov, opisuje dogodke in njihova ozadja. Kot rdeča nit se v 30-letnem loku njegovega angažiranja v policiji nehoti izpisuje zgodba o policistu, ki ne sme zbujati strahu, ampak mora biti tudi in predvsem človek.

Cena knjige je 2.600 SIT, 5-odstotni prometni davek je vključen v ceno.

Knjigo lahko naročite na naslov: ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon: 061-321-255, 1310-033, faks 311-956.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) _____ izvod(ov) knjige POLICIJA, DEMONSTRACIJE, OBLAST.

Naročeno pošljite na naslov: _____

Ulica, poštna št., kraj: _____

Ime in priimek podpisnika: _____

Naročeno dne: _____

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku
2. Kot ind. naročniku mi pošljite po povzetju

Žig

Podpis naročnika

15. decembra 1994

Sindikalna lista

Prvi del	november 1994
	SIT
1. Dnevnice	
– cela dnevnic (nad 12 do vključno 24 ur odstotnosti)	4.341
– polovična dnevnic (nad 8 do 12 ur odstotnosti)	2.171
– znižana dnevnic (od 6 do 8 ur, če se poltovarne začne dve uri pred začetkom delovnega časa in konča dve uri po niem)	1.511
2. Kilometrina (od 1. 8. 1994 dalje)	22.00
3. Ločeno življenje	28.550
4. Prenosišče se izplačuje po predloženem računu, skladno z navodilom na potnem nalogu. Če na nalogu ni drugače določeno in delavec ne predloži računa, ima pravico do povračila v višini	1.302
5. Regres za prehrano	6.273

Drugi del

V prvem delu sindikalne liste smo objavili zneske materialnih stroškov. V drugem pa objavljamo povprečni osebni dohodek za obdobje od julija '94 do septembra '94 kot osnovo za uveljavljanje pravic iz neposredne skupne porabe. Povprečni osebni dohodek v gospodarstvu Slovenije od julija '94 do septembra '94 znaša 58.171,00 tolarjev.

1. Jubilejne nagrade	
– za 10 let	29.096,00
– za 20 let	43.628,00
– za 30 let	58.171,00
2. Nagrada ob upokojitvi	174.513,00
3. Solidarnostne pomoči	58.171,00

Vir: podatki Zavoda RS za statistiko

Prporočil

V Uradnem listu RS št. 62/94 z dne 7. 10. 1994 je objavljena Uredba o spremembi in dopolnitvi uredbe o višini povračil stroškov v zvezi z delom in drugih prejemkov, ki se pri ugotavljanju davčne osnove priznavajo kot odhodek.

Po tej odredbi znašajo dnevnic:

- za 6 do 8 ur do 1.218,00 SIT do 1.750,00 SIT
- za 8 do 12 ur do 1.750,00 SIT do 3.500,00 SIT
- nad 12 ur Vasko izplačilo dnevnic nad zneski iz uredbe ima dvojni učinek, in sicer:

- podjetje se ne šteje kot obdita postavka pri ugotavljanju osnove za davek iz dohodka in
- posameznim prejemnikom se ta znesek vštevja v osnovo za obračun dohodnine.

Ne glede na pravico do dnevnic po kolektivni pogodbi (Sindikalna lista) **prilagodimo, da se od 22. 10. 1994 izplačujejo dnevnic do višine, ki je doletela omenjena uredba.** Sicer se lahko zgodi, da bo zaradi prekorativne izplačanih dnevnic delavec plačal veliko več dohodnine.

Strokovna služba

KAJ DELAJO

v republiških odborih

skei Sindikat kovinske in elektroindustrije

VSEH DIREKTORJEN VLADN REPUBLIKE SLOVENIJE
GOSPODARSKI ZBORNIK SLOVENIJE
– ZDRUŽENJE KOVINSKE INDUSTRIJE
– ZDRUŽENJE ČRNE IN RAVNE METALURGIJE
IN LITVOR
– ZDRUŽENJE ELEKTROINDUSTRIJE
– ZDRUŽENJE DELODAJALCEV SLOVENIJE

JAVNI POZIV

Sindikat kovinske in elektroindustrije Slovenije
p o z i v a v s e z g a r a z n a v e d a n o, d a s t o r i j a v s e, d a s e d o 20. decembra 1994 izplačajo osebni dohodki vsem delavcem v Sloveniji, najkasneje pa do 24. decembra 1994.

Frazniki so tudi za delavce, ne samo za lastnike kapitala.

Predsednik SKEI Slovenije
sklepi
Poslano:
– sredstvo javnega obveščanja

Sindikat delavcev trgovine

Imenovana je nova pogajalska skupina

Izvršni odbor je na 2. redni seji imenoval, tako mu nalaga tudi 22. člen statuta, pogajalsko skupino za sklenitev kolektivne pogodbe dejavnosti trgovine in komisijo za spenjanje in izvajanje kolektivne pogodbe dejavnosti. Izvršni odbor se je odločil, da v pogajalski skupini ostaneta dva dosedanja člana, dva pa sta nova člana. Sestavljajo jo: Kristina Antolič, Ladislav Rožič, Iztok Špolar in Valentin Vidmar. Komisijo za spremljanje in izvajanje kolektivne pogodbe dejavnosti pa sestavljajo: Zlata Berden, Sandi Bartol, Dušan Djordjevič, Stane Drobnič in Brane Mišič.

Komisija bo najprej skušala dobiti pregled nad izvajanjem normativnega in tarifnega dela kolektivne pogodbe. Na tej podlagi bomo vodili pogajanja. Na zelo uspešnem posvetu sekretarjev območnih odborov dejavnosti smo se dogovorili, da bodo takšni posveti redne oblike našega dela.

Republiki odbor sindikata trgovine bo organiziral izobraževanje sindikalnih zaupnikov, skušali bomo obnoviti pogodbe o delu sindikata z vodstvi podjetij. Dopolnili bomo evidenco sindikatov podjetij in evidenco članstva. Strokovni službi ZSSS predlagamo, naj vsake tri mesece objavi v DE pregled izhodiščnih plač po kolektivnih pogodbah iz vseh dejavnosti.

Vsem območnim odborom sindikata trgovine smo poslali sklep o evidentiranju in kandidiranju sekretarja republiškega odbora Sindikata delavcev trgovine Slovenije.

Kristina Antolič, predsednica

NOVI MINISTRI, STARE ZGODBE...

Problem pomanjkanja dovolilnic za opravljanje mednarodnih prevozov obstaja že vrsto let, zlasti ob izteku leta. S povečevanjem blagovne menjave se povečuje tudi ta problem za vse vrste omenjenih dovolilnic, vrhuncem pa je dosegel problem pomanjkanja italijanskih dovolilnic. Za ta teden grozi ustavitev okoli 1000 tovornjakov prevoznikov samo iz severnoprimske regije. Kaj to pomeni za delavce in njihove družine, ni potrebno posebej omenjati.

Na problem nepravilnega razdeljevanja dovolilnic in s tem v zvezi pomanjkanja le-teh v tistih okolišjih, ki jih zaradi pogodbenih obveznosti s tujimi partnerji nujno potrebujejo, smo tudi sindikati že večkrat opozorili Ministrstvo za promet in zveze, Opozorilo za ureditev te problematike je bilo tudi sestavi del stavekovnih zahtev obeh opozorilnih stavk v dejavnosti prevoza blaga v cestnem prometu. Na našo zadnjo urgenco je ministrstvo sicer odgovorilo – to namreč ni v njihovi navadi! – in sicer, da je storilo vse, kar je v njegovi moči.

Po vseh aktivnostih, ki so bile vodene tudi preko Združenja za promet in zveze pri Gospodarski zbornici Slovenije, ocenjujemo, da je naše Ministrstvo za promet in zveze preveč popustljivo – morda celo preveč »hlapevsko« – v teh pogajanjih (taki namigi namreč prihajajo iz sosednjih držav). Ocenjujemo, da ministrstvo nestrokovno in premalo argumentirano nastopa v svojih zahtevah pri pogajanjih za pridobitev ustreznega števila dovolilnic, očitno pa k sodelovanju ne želijo vključiti prometne stroke, kar so prevozniki že večkrat zahtevali.

Ta dejstva in bojazen, da se bo zgodilo najhujše, kar bo konec koncev pomenilo velik problem tudi drugim gospodarskim vevam v Sloveniji (če ne bodo seveda angažirali italijanskih prevoznikov, kot je izjavila neimenovana gospa na Ministrstvu za promet in zveze), so bili vzrok za sklic Odbora za prevoz blaga pri

Sindikatu delavcev prometa in zvez Slovenije, na katerega smo povabili tudi predsednika Sindikata cestnega prometa Slovenije. Ocenili smo položaj in se odločili, da pozovemo še omenjeni sindikat in s skupnim namigom ponovno pozovemo Ministrstvo za promet in zveze, naj takoj izvede vse potrebne aktivnosti za premostitev nastalih razmer, sicer bodo sindikati organizirali zaporo mejnih prehodov z Italijo. Oblikovali smo skupno zahtevo, ki smo jo naslovili na Ministrstvo za promet in zveze Slovenije, s problematiko pa smo seznanili tudi predsednika vlade in sredstva javnega obveščanja.

Vsebinska zahteva je naslednja: »Sindikat delavcev prometa in zvez Slovenije in Sindikat cestnega prometa Slovenije sta na skupni seji dne 9. 12. 1994 ocenila položaj cestnega transporta v Sloveniji, ki je nastal zaradi pomanjkanja italijanskih dovolilnic, potrebnih za oprav-

ljanje mednarodnih prevozov. Položaj je kritičen, saj grozi samo v severnoprimski regiji ustavitve ca. 1000 tovornjakov, to pa pomeni izgubo dela za najmanj toliko voznikov, ki imajo tudi svoje družine. V izogib temu zahtevamo od Ministrstva za promet in zveze, da takoj

Kot smo izvedeli ob zaključku redakcije, je minister Igor Umek v sredo ob 13. uri sprejel na pogovor Igorja Knapi in Hildo Žezko (Sindikat delavcev prometa in zvez Slovenije) ter Stojana Volka in Zorana Alijeviča (Sindikat cestnega prometa Slovenije). Zato več o tem, kaj so se dogovorili, v prihodnji številki DE.

● zahteva vračilo neizkoriščenih italijanskih dovolilnic od tistih, ki jih po naši evidenci (ta mora obstajati) niso vrnili in jih razdeli med tiste prevoznike, ki zaradi pomanjkanja dovolilnic ne morejo opraviti svojih pogodbenih obveznosti v mednarodnem prometu in so sprožili postopek za dodatno pridobitev italijanskih dovolilnic v letu 1994;

Ustavni spor!

Tako kot predčasno »policiisti« in še nekateri drugi, se s sprejetjem zakona o prevozi v cestnem prometu tudi za dejavnosti cestnega potniškega prometa sootamo s prepovedjo stavke...

Zakon v 51. členu predstavlja totalen suspens ustavne pravice do stavke, ki jo opredeljuje Ustava v 77. členu.

Ustava v omenjenem členu sicer napotuje na zakonsko omejevanje stavke v določenih dejavnostih, toda tozadevna sistematskega zakona, ki mora precizno določati nujna opravila, ki se na določenem področju morajo opravljati, ni.

Zato smo se v Sindikatu delavcev prometa in zvez Slovenije odločili sprožiti ustavni spor, za kar so aktivnosti že stekle.

Predsednik SCP: Zoran Alijevič

Predsednik SDPZ: Jože Gaube

ŠE SLABA OPERETA NE

Da imajo v ansamblu Opere in baleta SNG v Ljubljani večne težave z vodenjem svoje ustanove in direktorji ali vršilci dolžnosti te funkcije, je javnosti že dolgo časa znano in jasno. Tudi v našem časniku smo večkrat pisali o zdrahah v tej veliki slovenski kulturni hiši.

Problemi Opere, ki jih je javnost doživljala v pojavnih oblikah neuspeha razpisa za direktorja in podaljšanja vedejstva Igorju Švari, sicer dirigentu v tej ustanovi, so znova v vsej ostrini izbruhnili z najavo enodnevnih stavke. Zanj se je na članskem sestanku sindikata SNG Opere in baleta Ljubljana 8. decembra odločila večina zaposlenih s tajnim glasovanjem. Razloge za napovedano stavko, ki naj bi bila 15. decembra, vzrok zanjo pa popolno neupoštevane pravic iz kolektivne pogodbe, so razgrnili na tiskovni konferenci.

Zgodba je približno takala. Na prijavil za direktorja Opere so se prijavi trije kandidati, med njimi dosedajni vršilec dolžnosti direktorja Igor Švara. Ministrstvo za kulturo je komisiji za volitve, imenovana in administrativne zadeve (KVIAZ), ki mora oblikovati predlog imenovanja kandidata Igorja Švara. Ministrstvo za kulturo je komisiji za volitve, imenovana in administrativne zadeve (KVIAZ), ki mora oblikovati predlog imenovanja kandidata Igorja Švara.

Medtem je na KVIAZ in druge organe dospela kopica anonimnih in anonimnih pism, navpihskih in po drugi strani ne pretirano ljubeznivih do kandidata. Rezultat: KVIAZ edinega kandidata Švara ni predlagal, terjal

veščanja delavcev o zadevah, ki vplivajo na socialno-ekonomski položaj in pravice delavcev iz dela in delovnega razmerja; nikoli ni pridobil mnenja delavcev niti jih obvestil o razlogih za svoje odločitve; sindikatu ni zagotavljal podatkov o vprašanjih, o katerih odločajo organi upravljanja in pooblaščenih delavci; odklonil je sodelovanje s predstavniki sindikata kulture na mestni in republiški ravni, ni usklajal internih aktov z zakonodajo in kolektivno pogodbo; delavci nimajo sklenjenih pogodb o zaposlitvi; pri razporeditvi delovnega časa so delavcem kršene pravice do odmorov in počitka. Nekaj očitanih kršitev bomo spustili, nikakor pa ne moremo mimo kapitalnega greha – gre za očitke hujših kršitev nezakonitega razpajalaganja s sredstvi zavoda, namernega dajanja netočnih podatkov po zavrnitve vlogov v listine na zahteve sindikata.

Nobenih iluzij si ne delamo, da v velikanskem umetniškem kolektivu, kjer naj bi bilo po podatkih ministrstva (toliko jih menda tudi plačuje) zaposlenih 282 delavcev, po seznamu, do katerega so se šteje dokopali sindikalisti, pa 262 delavcev in v katerem delujejo nelegitimni svet zavoda v sestavi, v kakršni ni bil izvoljen, ni takšnih in drugačnih mnenj, dobrohotnih in manj dobrohotnih skupin, zavi-

Igor Žitnik

Odprto pismo predstavnikom zavarovancev v skupščini Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije (2.)

Vekoslava Krašovec, članica skupščine ZZZS, sicer predstavnica ZSSS, je tole odprto pismo objavila 30. 11. 1994 v 53. številki Delavske enotnosti. Jasno, do danes brez odgovora!

Njena vprašanja so se nam zdeli toliko pomembna in njena naivnost tolikšna, da pismo ponavljamo. Novinarica izkušnja namreč uči, da si zelo zelo naiven, če o tem povprašas recimo narod, bralce, poslance ali morda »25 predstavnikov zavarovancev«.

Če hoče človek javen odgovor, mora vprašati konkretno osebo z imenom in priimkom, pa še tedaj včasih večkrat.

Zato ob ponovljenem pismu – vprašanju »V IMENU KOGA SO TOREJ GLASOVALI?« objavljamo tudi spiske 25 naslovnikov.

– PREDSTAVNIKI AKTIVNIH ZAVAROANCEV:

1. Mira Videčnik, Velenje,
2. Lučka Böhm, Ljubljana,
3. Vanja Vizjak, Straža,
4. Lidija Jerkič, Ljubljana,
5. Jernej Jeršan, Ljubljana,
6. Rajko Lesjak, Črna na Koroškem,
7. Erih Šerbec, Limbuš,
8. Jože Turkul, Murska Sobota,
9. Branka Novak, Notranje Gorice,
10. Sandi Bartol, Medvode,
11. Franjo Kršinič, Hrastnik,
12. Ladislav Rožič, Brežice,
13. Brane Mišič, Cerknica,
14. Franc Klepej, Celje,

V ČIGAVEM IMENU?!

ODPRTO PISMO PREDSTAVNIKOM ZAVAROANCEV V SKUPŠČINI ZAVODA ZA ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE SLOVENIJE

Sem članica Skupščine Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije, izvoljena na predlog Zveze Svobodnih sindikatov Slovenije. Skupno je v Skupščini 25 predstavnikov zavarovancev, ki so jih razen sindikatov predlagali še upokojenci in invalidi. Priznati moram, da sem v zvezi z njihovim delovanjem na zadnji seji Skupščine ogrožena ter jih javno pozivam, da povedo, v imenu koga so glasovali!

Za kaj gre? Na seji sem vložila vrsto amandmajev v korist zavarovancev, pa me niti predstavniki zavarovancev niso podprli! Naj bom konkretna:

1. Skupščina je odločala o določitvi novih deležev plačila nekaterih storitev, ki se dodela krijejo iz obveznega zavarovanja. Z bistvenim znižanjem pokrivanja iz obveznega zavarovanja se nisem strinjala v celoti, saj le-to pomeni povečanje pokrivanja stroškov iz prostovoljnega zavarovanja (in s tem večjo premojo za naslednje leto za približno 30%) ter povečanje neposrednih doplačil posameznika.

Skupščina je ob podpori predstavnikov zavarovancev izglasovala predlagano znižanje deleža obveznega zavarovanja. Usklajili smo se na mo predlog le v eni točki. Kaj sklepi pomenijo? v letu 1995 bomo zavarovalci prispevali sami več za naslednje storitve:

- zobnoprotočne storitve za odrasle za 29,31% več,
- očnene pripomočke za odrasle ter zdravlila z umesne liste za 12,7% več,
- storitve zdraviliškega zdravljenja, ki ni nadajevanje bolnišničnega, ter za prevoze, ki niso nujni, za 33,33% več,

Vekoslava Krašovec

15. Tjaša Kohn, Hrastnik,
16. Vekoslava Krašovec, Maribor,

– PREDSTAVNIKI UPOKOJENCEV:

1. Marjan Stenovec, Maribor,

2. dr. Marta Šlibar, Slovenske Konjice,
3. Dragica Rome, Novo mesto,
4. dr. Anica Gregorc-Kastelic, Murska Sobota,
5. Anica Peperko, Ljubljana,

6. Franc Lipovšek, Sevnica,
7. Anton Bregar, Ljubljana.

– PREDSTAVNIKI INV-LIDOV:

1. Boris Sušteršič, Ljubljana,
2. Ivan Persak, Moravci.

REŠITEV ZA ŠPEDTRANS?

Na javni poziv skupščine Sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije, v katerem smo poleg problematike Dolge vasi opozorili tudi na problem Špedtransa, ki smo ga ravno zaradi slednjega posredovali tudi direktorju Sklada za razvoj RS g. Urošu Koržetu, smo prejeli odgovor, v katerem je Koržič očital sindikatu, da je glavni krivec za nespeh pri uvajanju podjetja tujiemu kupcu. Interes tujeega kupca je dejansko obstajal, a je usabil ob zahtevah sindikatov v zvezi z zaščito in reševanjem presežnih delavcev. Seveda smo na tako obtožbo odregirali z naslednjim pismom.

»V vašem pismu z dne 17. 11. 1994, ki ga je sestavila Lidija Doki, svetovalka, podpisala pa ste ga vi kot direktor, pojasnjujete gledanje na problem Špedtransa. V javnem pismu smo opozorili predsejem na dogajanje tik pred stečajem in vas pozvali, da javno predstavite vaš odnos do ohranitve prevoznice dejavnosti v Mariboru.

Vaša pojasnjevanja ponovno posegajo v zgodovino zadnjih dveh let, prav tako pa vedno znova ponavljate »našo« resnico, ne da bi bili pripravljeni vsaj slišati druge strani. Očitno je zadeva Špedtrans povzročila konfliktno situacijo med sindikatom in Skladom RS za razvoj, kar pa v nobenem primeru ni bilo nujno, niti potrebno. Razumeti končno mogoče sindikat, v njegovi vlogi, v zaščiti interesov delavcev, pri čemer pa smo se bili vedno pripravljali pogovarjati in bili tudi pripravljeni na nerestvo v dejanjih, ne le v besedah. Za to obstajajo pisni dokumenti. Še zadnji pogovor pri vas, g. Koržič, 15. 9. 1994, tik pred izrekom stečajja je šel v smeri, da bi poskušali rešiti, kar se še rešiti da. Takrat smo utemeljeno izrazili bojazen, da morajo tovarnjaki v času stečajja voziti, da bi ohranili dejavnost, v nasprotnem primeru pod firmo Špedtrans to ne bo več možno.

In še takrat so bili državni in njeni organi ter banka v sanaciji največji upniki, ki bi lahko odločilno prispevali k razrešitvi najbolj akutnega problema, plačila carine za tovarnjake. Kako prav smo imeli, potrjujejo aktivnosti stečajnega upravitelja Špedtransa Transporta, ki se trudi aktivirati tovarnjake, pred tem pa

ohranitev dejavnosti. Že ta trenutek je možna zaplotev 30–50 tovarnjakov z vozili. Može so različne rešitve, za katere pa je nujno sodelovanje upnikov in stečajnega upravitelja. Ker je Sklad za razvoj lastnik Špedtransa d.o.o. (matice) in vseh njenih hčera (s pogodbo je bilo celotno premoženje Špedtransa d.o.o. in obeh hčera prisposobljeno za razvoj) in usabl v skladu tudi upnik, pričakujemo njegovo aktivno vlogo pri nadaljnjem reševanju tega podjetja.

Glede na določila stečajnega zakona, je možna aktivna vloga upnikov. Zato je samo od vsega pozitivnega pristopa odvisno, kako naprej.

Pričakujemo, da za vsa podjetja Špedtrans ni zaključena tema, in pričakujemo vaš konkreten odziv.«

Na odziv tokrat nisimo čakali dolgo, saj nam je g. Koržič že 12. 12. 1994 poslal pismo z naslednjo vsebino:

»V zvezi z vašim pismom z dne 6. 12. 1994 vas obveščamo, da smo preko naše enote v Mariboru ustpostavili stik s stečajnim upraviteljem in mu sporočili našo pripravljenost, da skupaj z drugimi upniki sodelujemo z njim, s ciljem hitre razrešitve problema.«

Vsebinska tega pisma torej le vliiva »kanček upanja«, da Špedtrans ne bo doživel najhujšega, če je sploh lahko še kaj hujše od izgube dela za delavce, nekeko tako cenjene prevoznice firme, kot je bila Špedtrans iz Maribora.

Hilda Žezko, sekretarka SDPZ

v republiških odborih

Sindikat poklicnih gasilcev

Kongres ZSSS sprejel naš predlog

Skladno s sklepom naše skupščine in zaradi precej velikega interesa, našega članstva je delegat Franc Rotar pripravil razpravo za 2. kongres ZSSS. V njej je opozoril na težave pri uveljavljanju zavarovalne dobe s podaljšanjem v vseh tistih enotah, kjer ni njihov ustanovitelj skupščina občine. Predlagal je, naj se pri uveljavljanju beneficirane dobe za poklicne gasilce uporabljajo strokovna merila oz. pogoji zahtevnosti dela ter analiza psihofizičnih sposobnosti poklicnih gasilcev za opravljanje dela namesto dokaj administrativno birokratske rešitve, ki je v veljavi sedaj. Kongres je njegov predlog uvrstil med svoje sklepe.

Miloš Mikolič, sekretar

Sindikat delavcev gostinstva in turizma

V skladu s kolektivno pogodbo dejavnosti gostinstva in turizma Slovenije objavljamo izhodiščno plačo za obdobje oktobra, novembra in decembra. Obenem podajamo pregled izhodiščnih plač za leto 1994 (vir strokovne službe).

Tarifni razred	Razmerja	Januar	Junij*	Julij-sept.	Oktober-december
I.	1.00	36.614	39.410	39.922	41.199
II.	1.00	40.294	43.325	43.915	45.320
III.	1.23	44.996	48.492	49.104	50.876
IV.	1.37	50.160	53.992	54.694	56.444
V.	1.55	56.749	61.086	61.880	63.860
VII.	1.85	67.732	72.209	73.856	76.220
VIII.	2.10	76.896	82.762	83.836	86.520
VIII.	1.50	91.550	98.527	99.805	103.000
IX.	3.00	109.828	118.232	119.769	123.602

*Uporablja se od 1. 6. 1994 dalje

Sindikalne zaupnike prosimo, naj pregledajo izvajanje izhodiščnih plač in v primeru neupoštevania KP ustrezno ukrepanje.

Vse sindikalne organizacije in posameznike ponovno opozarjamo, da lahko na sedežu Sindikata delavcev gostinstva in turizma Slovenije naročijo KP dejavnosti v brošuri.

Sekretar: Ivo Jurše

Sindikat komunalnega in stanovanjskega gospodarstva

Vsi odbori še niso konstituirani

V torek, 29. novembra, se je ROS sestal na svoji prvi redni delovni seji. Potrdili smo overjeni zapisnik skupščine in dopolnjevali programske usmeritve. Pomembna točka obravnave je bil tudi predlog zakona o privatizaciji pravnih oseb in premoženja v lasti RS. Pripomba je bila le na predlagano zlato delnico, saj ta jemlje precej pravice o odločanju in postavlja bod vprašan interes, da se delavci vključijo v lastninstvo takega podjetja.

Pri imenovanju sestave odborov dejavnosti smo po predlogih z območij konstituirali le odbor za komunalno in odbor za stanovanjsko gospodarstvo. Za odbor služb varovanja ni bilo dovolj predlogov, zato bo imenovan kasneje. Dogovorili smo se tudi o nadaljnjih aktivnostih pri kolektivnih pogodbah dejavnosti. O tem več naslednji.

Glavna tema posvetovanja, ki sta ga prejšnji teden v Krškem pripravila Svetovalni center komunalnih organizacij in Ministrstvo za okolje, je bilo lastninstvo podjetij v lasti države. Predlog zakona je obrazložil Tone Rop, zatem smo se prav sindikalisti (7 udeležencev) zelo aktivno vključili v razpravo. Za nas pomembni temi na tem posvetovanju sta bili: Funkcije lokalnih skupnosti po 1. 1. 1995 (dr. Tone Jerovič) in Sodelovanje delavcev pri upravljanju v javnih podjetjih (Gregor Miklič, član predsedstva ZSSS).

Miloš Mikolič, sekretar

v območnih organizacijah

Ljubljana in okolica

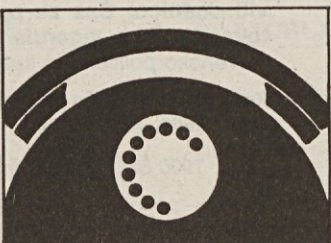
VABILO

na

TRADICIONALNO DRUŽINSKO SILVESTROVANJE
NA GOSPODARSKEM RAZSTAVIŠČU
(HALA A)

V bogatem silvestrskem programu Vas bo zabaval ansambel STRMINA, otroci bodo uživali v LUTKARAOHKA in dedku Mrazu. Hrano in pitje prinesite s seboj, za vse drugo bo poskrbel. Vstopnice dobite na sedežu območne organizacije, Ljubljana, Kopitarjeva 4, tel. 323-743 ali 13-19-142. Steviljo je omejeno, zato POHITITE!

POZOR, ODPRTI TELEFON! 313-942

Vprašanje: Pred osmimi meseci sem kupil zidano garažo za 5.000 DEM. Sedaj pa mi je znanec, ki stanuje v bližnji garaži, predlagal, da mi jo odkupi za 7.000 DEM. Glede na to, da sem šele osem mesecev lastnik, sprašujem, ali moja ne premečnino lahko prodam in kako.

Odgovor: Garažo oziroma nepremičnino, ki ste jo kupili pred osmimi meseci in katere lastnik ste postali vi, vsekar lahko prodate. S kupcem se dogovorite o vseh bistvenih elementih pogodbe (cena, predmet prodaja), nakar s kupcem v pisni obliki sklenete kupoprodajno po-

Igor Bavčar, podpredsednik Liberalne demokracije Slovenije in državnozborski poslanec, ocenjuje aktualno politično dogajanje pri nas in med drugim trdi:

ZA PREDČASNE VOLITVE JE POTREBNO VELIKO VEČ KOT GROŽNJA NEKEGA JANEZA JANŠE

Položaj Slovenije in naroda je ranljiv – Denacionalizacija je revolucionarni poseg, ki mu je botroval Demos in spregledal številna dejstva – Ločitev cerkve od države je temelj naših prizadevanj, zapisan tudi v programu združitvenega kongresa na Bledu – Obstajajo izrecne izjave cerkvenih vrhov, da cerkev ne bo imela velikih apetitov pri denacionalizaciji – Ločnica med nacionalnim in jugoslovanskim je bila v Sloveniji skozi živa

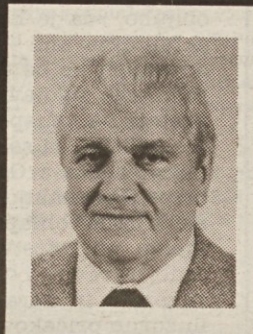
»Kaj se je dogajalo s prodajo našega orožja v teritorialni obrambi, to je zdaj predmet preiskave, ki jo vodi Kacin. Mislim, da je tudi del tega, kar se zdaj dogaja z interpelacijo, pravzaprav poskus, da bi se ta raziskava preprečila.«

PANORAMA

Milan Šamec, gospodarstvenik in diplomat razčlenjuje nekatere idejne in druge premise minulih lokalnih volitev in o ljubljanski politični kuhinji meni:

NI VPRAŠLJIVA LE BUČARJEVA TEZA O DRŽAVLJANSKI VOJNI, TUDI Z NEKATERIMI DRUGIMI POGLEDI SE NI DOKAZAL

»Veliki se pulijo za volilne rezervarje sindikatov in upokojencev. Da ne bo še kakšne delavske variante? Ob preprosti brezbriznosti večine sedanjih strank do delavcev, brezposelnih in socialno ogroženih bi dodatno in bolje zastopala interese teh slojev. – Intelktualci razumniki ozmerjajo svoje tekmece z očitanjem preteklosti in z neokomunisti, ne glede na lastno preteklost, potem pa promovirajo Janšo za demokrata in dokončnega edino pravega ljudskega izbranca.«

BESEDO IMAJO PATRIOTI

Kronični problem slovenskih političnih strank je, da nam vseskozi prodajajo staro kramo. Pri teh otrobih gre praviloma za stalno razprodajo slovenskih zgodovinskih bolečin, pri čemer je poznavanje najbolj motoričnih zgodovinskih dejstev več kot porazno. Hkrati pa to krošnjanje na neverjetno prozaičen način nadomešča tako imenovano ustvarjalno impotenco slovenske politike, trdi naš komentator.

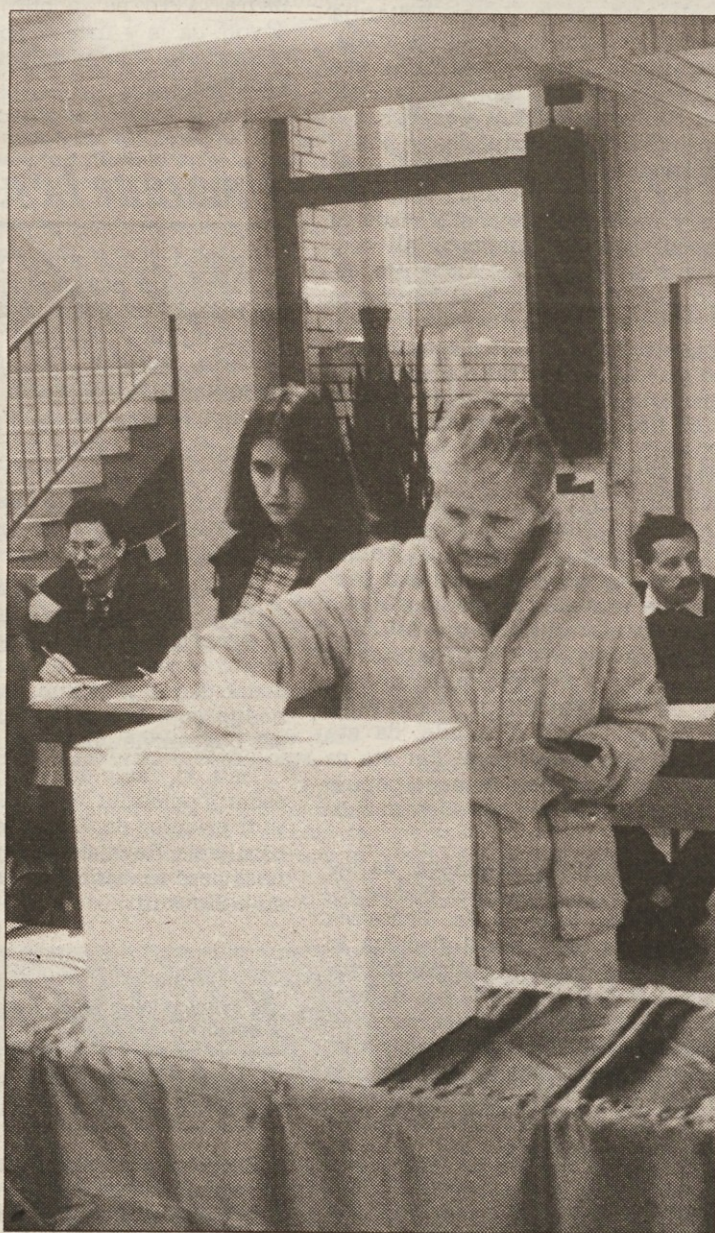
Naš opazovalec slovenske politične scene daje

PALEC GOR IVANU SISINGERJU,

poslancu, ki po potrebi in ko je prepričan, da ima prav, brca, krili in grmi na vse strani in mu ni žal truda in vztrajnosti, ko mora svoje poslanske kolege prepričevati, naj ga podprejo;

PALEC DOL ZMAGU JELINČIČU,

poslancu, ki ni imel prav, ko je dr. Antončiča posilil s svojo kravato in pozabil, da če nosi kravato tisti, ki zaprisega, jo mora imeti tudi tisti, pred katerim zaprisega poteka.

Ni nujno, da je človek trezen in pri polni zavesti, še manj, da je kak specialist za volilne strategije, da ugotovi:

ŠTIRIDESET-ODSTOTNA ABSTINENCA JE ODLOČITEV PRIPADNIKOV NAJMOČNEJŠE IN NAJBOLJ DEMOKRATIČNE STRANKE

»Sodeč po tem, kar je bilo mogoče videti na voliščih, so tokrat umanjkali v glavnem mladi volivci in volivci poslovno uspešne mlajše srednje generacije.«

»Pridobili so tisti, ki so v zadnjem času pokazali nekaj več odločnosti in razpoznavnosti v svoji politični drži in stališčih. ZLSD v mestih in nekaterih industrijskih okoljih, SLS na podeželju, SKD v izrazito majhnih občinah, SDSS pa si je uspela povečati rating v socialno in gospodarsko različnih okoljih, ker je ponekod uspela svoje kandidate prikriti v kamuflažna ogrinjala 'neodvisnih'.«

»Najverjetneje je prvemu Murgelčanu še najbolj prav, če se oblastna moč primerno razporedi v slogu velike ali pridružene koalicije. Tako je v deželi nenehno zavetje v drobnjakarskih špetirih in akterji so vedno pripravljeni poslušati itak moder nasvet.«

Kaj se je zgodilo v Essnu

Dr. Dimitrij Rupel se je te dni v neki polemiki zgrozil zaradi tega, ker med vzhodnimi in jugovzhodnimi povabljenici na predsedniškem vrhu Evropske unije v Essnu ni bilo tudi Slovenije. Dr. Rupel žal ni pojasnil, zakaj se – po njegovem mnenju – med »zaničevanja vrednimi«, »boljševiški« ali zaostalimi državami, kot so Romunija, Bolgarija, Poljska, Slovaška in Madžarska, ni znašla tudi Slovenija. Če je s tem hotel namigniti na neustreznost (dodajmo) Peterletove zunanje politike, potem je s tem hkrati priznal tudi soodgovornost in krivdo svoje lastne partije in lastnega strankarskega šefa – predsednika vlade dr. Drnovška, ki že ves čas zatrjuje, da ne glede na to, kdo je zunanji minister, sam obvladuje in usmerja globalno zunanjo politiko Slovenije, zadnje tedne pa je tako ali tako tudi formalni šef zunanjepolitičnega sektorja v vladi...

»Ponižanje« iz Essna je tudi sicer natečilo na različne interpretacije v slovenski javnosti. Predvsem so nekateri komentatorji znova pohiteli s pojasnili, da je bila Slovenija kljub odsotnosti vendarle navzoča v Essnu, saj naj bi nemški kancler Kohl, ko je vzhodnjake poučeval, kaj vse jim še manjka doma, da bi res lahko računali na formalni vstop v združeno Evropo, indirektno omenil, da je pravzaprav Slovenija »edina država, ki bi glede na gospodarske dosežke, lahko v najkrajšem času postala članica Evropske unije«. Potemtakem naj bi se vrh končal »nepričakovano dobro za Slovenijo«. Pri Delu se hvalijo, da je le njihov dopisnik »naravnost povedal, da Slovenija v Essnu ni dobila nič« oziroma le obljubo, »da je EU – skupaj s tremi baltiskimi državami – med francoskim predjedovanjem ne bo docela pozabila«. Delo zaradi tega ugotavlja, da je »Essen še ena postaja na neuspešni poti slovenske zunanje politike, ki se gotovo ni začela nagibati navzdol šele z Oglejem. Ta se namreč ni pripetil po »naključju«, temveč kot posledica neverjetne ohlapnosti, ko je bilo zunanjemu ministru bolj ali manj prepuščeno, da ravna v skladu s svojim svetovnim nazorom in zdravim pametjo. Zato je bilo iluzorno pričakovati, da lahko takoj po Peterletu že naša 'nova odločnost' in diplomatska ofenzivnost očarata članice elitnega evropskega kluba. Verjetno bo tudi v prihodnje treba pogoltniti še kak podoben cmok, kajti prav nič nam ne zagotavlja, da se ne bodo nekega dne tudi tri baltske države znašle »notri«, mi pa bomo znova ostali pred vrati. Pri tem verjetno ni potrebna še primerjava z Litvo, Latvijo in Estonijo, ki so v primerjavi s Slovenijo prav tako na azijski ravni...«

Ob vsej zmešnjavi in »pretresenosti« zaradi Essna se slovenskemu zunanjemu ministru ni zdelo potrebno, da bi vsaj pojasnilo, zakaj Slovenije tokrat ni bilo na pogovoru z »evropskim vrhom« in kaj naj bi se tam v resnici dogajalo.

Vojna pred vrati – in kaj potem?

Janez Janša, predsednik Socialdemokratske stranke Slovenije, je v svojem komentarju v Slovenscu opozoril, da se z najnovejšimi namerami in potezami (vojaškimi ter uspehi) bosanskih in kninskih Srbov vojna in Velika Srbija spet (nevarno) bližata Sloveniji. Grozi nam, da nam bodo Srbi neposredni sosed, slovenska zunanja politika pa ni sposobna niti komentiranja najnovejših dogajanj, kaj šele, da bi dala kakšno pobudo v zvezi z ocenjevanjem in reševanjem razmer na Balkanu. Tako približno razmišlja Janša. Zdaj se je torej tudi Janša pridružil krogu tistih, ki že dolgo opozarjajo na nerazumljivo nezainteresiranost Slovenije do vsega, kar se dogaja na Balkanu, še zlasti na območju nekdanje Jugoslavije. Predsednik Kučan je že pred časom opozarjal, da Evropa zelo zameri Sloveniji, ker se kot dobra poznavalka tega območja ni vključila tvorneje in z več iniciativ v razreševanje balkanske krize. Vse bolj se potrjuje vprašljivost teze, ki ji je bil blizu tudi Janšev krog, da je za Slovenijo najbolje, če se dela, da je sploh ne zanima, kaj se dogaja na Balkanu. S takšno (pasivno) pozicijo pač ni moč uiti Balkanu. Sicer pa o tem, kakšna je »zainteresiranost« Slovenije, priča tudi to, da še vedno nima svojega veleposlanika v Bosni in Hercegovini in da stikov z novimi državami z območja nekdanje Jugoslavije v glavnem ni ali pa so nepremišljeni in slabi.

Ob tem pa tuji gospodarstveniki – potencialni vlagatelji kapitala v Slovenijo – ugo-

tavljajo, da se jim zdi Slovenija zanimiva (predvsem) kot most za tretja tržišča v državah na tleh nekdanje Jugoslavije...

Ubogi volivci

Najprej, pred volitvami, smo zlasti z desne strani slovenske politične scene poslušali »resna svarila« volivcem, naj pazijo, kako bodo volili, ker naj bi šlo na tokratnih lokalnih volitvah za nič manj kot za razreševanje dilem – demokracija ali totalitarizem. Še prej, po državnozborskih volitvah, so poraženci (prav tako z desne) kričali na volivce, da so bili »kupljeni« in da potemtakem tudi volitve niso »prave«. Zdaj Janez Janša, ki je bil iznajditelj teze o »kupljenih volitvah« pred dvema letoma, volivce nenadoma hvali, pa tudi drugi kritiki pravijo, da so se volivci »pravilno in demokratično odločili«. Tudi Lojze Peterle je na splošno »zelo« zadovoljen z volivci, izjema pa je Maribor. Ob »vsem spoštovanju do volivcev«, Peterle meni, da so v Mariboru »tudi na teh volitvah še enkrat volili narobe, ker na tak način v tem mestu ne bo prišlo do sprememb«. Peterle misli, da sta Boris Sovič (Združena lista socialnih demokratov) in dr. Alojz Križman (kandidat skupine občanov, ki ga podpira tudi Janševa Socialdemokratska stranka) slaba izbira. »Lepo je, če se lahko odločam med dvema dobrima različicama, težje pa se je odločati med dvema slabima,« misli Peterle in grozi, da bo zaradi tega v Mariboru še veliko problemov in socialističnega pričakovanja. Ko bodo Mariborčani volili drugače, bo tudi v njihovem mestu drugače...

Trkanje na (lastne) prsi

Tisti, ki se v Sloveniji ukvarjajo z zunanjo politiko, se očitno zares radi hvalijo s svojimi »dosežki«. V novejšem času sta »samoreklamo« do popolnosti in tudi do absurda pripeljala dr. Janez Drnovšek in Lojze Peterle. Če bi dosledno sledili vsem njunim (nekdanjim) izjavam, kako blizu smo Evropi in kakšno razumevanje so v posameznih evropskih prestolnicah pokazali do Slovenije, potem bi morali biti že zdavnaj v Evropi, v resnici pa še pridružena članica EU nismo. Izjave, ki jih je premier Drnovšek dajal ob nedavnem obisku v Londonu, so sugerirale vtis, da je Velika Britanija šele z Drnovškom in prek njega spoznala, kaj je Slovenija in tudi »korigirala« vse svoje napačne predstave o njej. Britanci naj bi obljubili Sloveniji takšno podporo pri približevanju Evropski uniji, da to poslej zares ne bi smel biti problem... Problem pa je v tem, ker tudi po obisku Drnovške v Londonu v ravnanju britanske vlade ni čutiti kakšnih posebnih naporov ali vsaj znamenj, da drugače razume Slovenijo, čeprav je bilo za to dokazovanje že kar nekaj priložnosti. Je bil torej Drnovškov optimizem preoptimističen ali pa je preprosto dovolil, da so ga Angleži kar tako očarali?!

Nekdanji zunanji minister Lojze Peterle se zadnje dni hvali po Sloveniji, da je bil na obisku v Italiji, kjer naj bi zvedel, »da bo Italija spremenila mnenje, in bo še ta mesec podprla Slovenijo pri njenem vključevanju v pridruženo članstvo v EU«. Peterle, ki doma (in še zlasti) v tujini na veliko kritizira slovensko vlado in slovenski parlament, ker sta minirala njegovo oglejsko varianto sporazumevanja z Italijo, češ da je bila ledina realna in takšna, ki bi zagotovila Sloveniji hitro pot v Evropo, se očitno niti ne zaveda, da z razširjanjem »najnovejše novice iz Italije« samo dokazuje, da sta imela vlada in parlament prav, ker sta se uprla njegovi varianti nenačelnega popuščenja Italiji in njenim neupravičenim zahtevam...

Seveda tudi ni nič nenavadnega, da samohvalisava Peterle in Drnovšek podcenjujeta drug drugega. Tako je dr. Drnovšek pred časom na televiziji tolažil gledalca, ki je bil nezadovoljen z zunanjepolitičnimi potezami Lojzeta Peterleta, češ le nič ne skrbite, ko postanejo zadeve resne, tako ali tako »jaz prevzamem tudi zunanjo politiko v svoje roke...«. Lojze Peterle pa izjavlja, da se »gospod Drnovšek na zunanjepolitičnem področju ni izkazal, pa naj gre za Italijo, Hrvaško ali Evropsko zvezo...«

(Ne)čista Podobnikova stranka

Slovenska ljudska stranka, ki se v celoti in še posebej s svojim liderjem Marjanom Podobnikom predstavlja kot »najbolj poštena stranka«, ima veliko težav z denarjem in dolgi. »Denarno poslovanje bo

– po zagotovilih vodstva – dokončno urejeno, ko bodo pridobili še drugi del posojila v Avstriji, s katerim poplačujejo neugodne slovenske kredite. Doslej so v Avstriji že najeli za 600 tisoč mark posojila, še 700 tisoč mark pa rabijo, da bi poplačali vse. Za pridobitev kredita so poslanci stranke zastavili plače, mnogi funkcionarji pa tudi premoženje« (Večer, 12. decembra 1994).

Vsekakor je nenavadno, da se je v izgubi in v neurejenem financiranju našla ravno stranka, ki kar naprej »odkriva« finančni kriminal v Sloveniji in opozarja na neodgovornost, korupcijo in nered pri upravljanju z družbeno oziroma državno lastnino. Še toliko bolj, ker pri tem ne upošteva nikakršnih otežilnih ali olajševalnih okolištin, na katere se sicer sama sklicuje pri svojih finančnih zapletih. Prav tako je čudno, da stranka, ki sicer vztraja, da javnosti ne sme biti prikrita nobena (tudi še nedokazana) »umazanija« iz gospodarstva in od drugod, ne ravna z enako doslednostjo tudi do same sebe. Tako je Dnevnik zapisal, da se je »nadzorni odbor, ki je moral udeležencem kongresa poročati o delovanju stranke po 3. kongresu, očitno skušal izogniti neprijetnim podrobnostim in je razdelil skopo pisno sporočilo, v katerem nam ni uspelo zaslediti niti ene številke, razen tistih pri naštevanju sklepov (podatke o financah si lahko – samo pooblaščen – ogledajo le v tajništvu SLS). Zato pa je v njem vrsta zanimivih ugotovitev: da je imel nadzorni odbor pri pregledovanju finančnega stanja stranke ves čas pred očmi predvsem to, »da s svojim delovanjem usmerjamo delo stranke v pozitivno smer« in da se odbor drži zlasti načela »ne škodovati«. Pri tem pa je odbor pristojne ves čas opozarjal na neurejene finance in možne posledice, na neurejene (organizacijske in finančne) odnose med podružnicami in vodstvom in na »zaradi praktičnosti dela nedosledno uporabo statuta«. Žal pa, kot ugotavlja nadzorni odbor, opozorila niso naletela na preveč rodovitna tla.

Vendar pa vodstvo Slovenske ljudske stranke (v navezi s Slovincem) dokazuje, da se lahko tudi lastna finančna polomijada dobro izkoristi v promocijske namene. Tako je predsednik Marjan Podobnik v svojem referatu na kongresu poudaril, da je »stranka zašla v dolgove predvsem zaradi nesprejetja zakona o financiranju volilne kampanje, povečali pa so se zaradi visokih obresti. SLS nikoli ni privolila na sporne oblike financiranja in ni sprejela ponudb za finančno sanacijo s sredstvi sumljivega izvira...« To pa je bilo Slovencu tudi že dovolj, da je v naslov poročila s kongresa SLS zapisal – Bolje dolgovi kot umazan prokrovitelj.

Umazane besede

Predsednik slovenske vlade dr. Janez Drnovšek je kar nekajkrat poudaril, da nekdanji zunanji minister Lojze Peterle s svojimi samovoljnimi izjavami o slovensko-italijanskih odnosih (ki jih daje v tujini) izrecno škodi interesom Slovenije.

Lojze Peterle v zvezi s tem izjavlja, »da se bo moral dr. Janez Drnovšek navaditi na demokracijo in svobodo posameznika, če tudi je politično bitje«. Zato bo Peterle »tudi v tujini odgovarjal na vprašanja o domačih političnih razmerah...«

Predsednik republike Milan Kučan je ob svojem nedavnem obisku v Parizu dejal, da ni prepričan, da je tujina najbolj priročno mesto za reševanje notranjih problemov, in dodal, da mu je znano, da slovenski politiki hodijo po svetu in črtnjo svojo državo, češar odgovorne osebnosti ne počenjajo.

Tisti, ki imajo dober spomin, pa so se ob sedanjih polemiki spomnili, da je pred časom tudi premier dr. Drnovšek na kongresu liberalcev v Reykjaviku »opozarjal na nevarnost pred skrajnimi desničarji in komunisti v Sloveniji...«

Kako daleč je Ljubljana?

Komentator Primorskih novic iz Kopra je zapisal, da mora Liberalna demokracija svoj tokratni neuspeh na volitvah pripisati predvsem tudi svojemu centralizmu in podcenjevanju lokalne (samo)uprave, za kar je pa ravno Združena lista socialnih demokratov pokazala velik posluš...

Seveda to ni osamljen primer usodnega pomena policentrizma v Sloveniji. Slovenija se je prav po zaslugi takšne dolgoletne orientacije razvijala skladno in v marsičem uspešno preprečevala napetosti med centrom in terenom. Zdi se, da se tega nove politične strukture in oblasti ne zavedajo

vselej v vsej kompleksnosti. Zato tudi ni čudno, da poskušajo občutek »odtujenosti« in »prikrajsanosti« popravljati s selitvijo nekaterih državnih institucij iz Ljubljane v druge kraje Slovenije, za zdaj zlasti v Celje, kjer že ima sedež Družba za izgradnjo avtocest, in v Maribor, kamor se seli po reorganizaciji dosedanjega enotnega PTT sistema vodstvo slovenske pošte. Seveda pa je vprašanje, če je ravno to tista pot, ki lahko prepreči koncentracijo denarja in moči v Ljubljani. Ali pa bo to samo povod za nove spore in nove probleme na različnih slovenskih ravneh. V zvezi s selitvijo pošte v Maribor je že slišati mnenja, da v Ljubljani ostajajo »visoko rentabilne telekomunikacije, medtem ko bo že sicer izgubarski Maribor »osrečila« pošta, ki je prav tako velik izgubar. Nastaja tudi problem naseljevanja in zaposlovanja poštinih kadrov iz Ljubljane v Mariboru. V Večerovih pisemih bralcev pa smo v zvezi s tem lahko prebrali tudi naslednje mnenje Dušana Batiča iz Maribora: »Ne odobravam antagonizma med Mariborom in Ljubljano, pa vendar obstaja zanj precej razlogov. V zadnjih desetletjih si Maribor ni sam krojil svojega gospodarskega življenja. Vsilili so mu industrijo, ki jo je potrebovala država, zdaj, ko je ne potrebuje več, naj se Mariborčani znajdejo sami. Kar smo takrat ustvarili, sta pridno pobirala Ljubljana in Beograd, zdaj pa na tisoče brezposelnih živi od socialnih podpor... V Ljubljani socialne razmere niso tako hude, pa bi rad vedel, koliko Ljubljancem živi od svojega proizvodnega dela, koliko pa zaradi koncentracije državnih služb in funkcij v Ljubljani na račun osrednjih slovenskih oblastvenih, upravnih, šolskih, bančnih, kulturnih in vseh mogočih drugih institucij, ki jih vzdržujemo vsi Slovenci, kruh pa dajejo Ljubljancem. Ljubljanske kritike preveča samo ena skrb: kako je mogoče, da bi na novi pošti zaposlovali Mariborčane, medtem ko bi nekaj Ljubljancem ostalo brez dela, kriv pa naj bi bil poštini zakon, ki poštini uslužbenecem v Ljubljani ne zagotavlja socialne varnosti. Mariborčanom je že dolgo nihče ne zagotavlja, niti zakon niti kdo drug... Na relaciji Maribor–Ljubljana je bilo v preteklosti narajenih dosti napak. Tako sem trdno prepričan, da bi imel vinski sejem v Mariboru lepše ozadje z njegovim lepim vinorodnim zaledjem, kot ga ima v Ljubljani z ljubljanskim Barjem. Pa tudi Elektro Slovenija bi bil bolj doma ob Dravi... Sicer pa se Dvorano Tivoli in Cankarjev dom gradili tudi z mariborskimi denarjem...«

Če bi postalo takšno razmišljanje prevladujoče, pač ne bomo prišli drugam kot v resne prepire.

Kdo bo zunanji minister

Mladina piše, da je vprašanje, kdo bo novi zunanji minister, še vedno brez jasnega odgovora. »V stranki krščanske demokracije imajo pripravljena dva kandidata. Prvi je dr. Peter Vencelj, nekdanji minister za šolstvo in šport, ki delo že sedaj združuje v zunanjem ministru, kjer opravlja dolžnosti državnega sekretarja za Slovence po svetu. Drugi kandidat naj bi bil dr. Štefan Falež, veleposlanik R Slovenije pri Svetem sedežu v Vatikanu, ki svoje poslanstvo opravlja za simbolično plačo 1 dolarja...« Hkrati pa Mladina opozarja, da je predsednik sveta LDS dr. Dimitrij Rupel v intervjuju za interni časopis LDS »nedvoumno povedal, da stranka prevzema položaj zunanjega ministra...«

Hkrati je Lojze Peterle, lider Slovenske krščanske demokracije konec tedna v Rušah namignil, da naj bi liberalci za zunanjega ministra pripravljali Zorana Thalerja, »za katerega pa hrvaška vlada smatra, da je provokator in bi ga najbrž težko spustila v svojo državo...« Tako vsaj Peterle.

Še pred tem pa je 23. novembra poslanec SDSS Ivo Hvalica v parlamentu na vlado naslovil vprašanje, ali res misli še naprej odlašati z izvolitvijo novega zunanjega ministra in počakati na (ne)izvolitev Dimitrija Rupla (LDS) za ljubljanskega župana, čeprav se bo o njegovi izvolitvi odločala šele v drugem krogu lokalnih volitev – 18. decembra. »Povsem jasno je, da predsednik vlade ne more opravljati poslov v takim obsegu kot to zahteva sedanjí zgodovinski trenutek – ko se odloča o zunanjepolitični usodi Slovenije. Zato je še toliko bolj nerazumljivo, ker vlada zaradi notranjih težav ne želi ali ni zmožna izpolnjevati zunanjepolitičnih obveznosti,« je v obrazložitvi navedel poslanec Janševe stranke Hvalica.

Predsednik vlade dr. Janez Drnovšek pa je na tiskovni konferenci na začetku tega meseca dejal, da o novem zunanjem ministru še vedno razmišlja in da ga išče med ljudmi, ki niso strankarsko obremenjeni...

Prilpavlil: J. K.

Igor Bavčar, podpredsednik Liberalne demokracije Slovenije in državnozborski poslanec ocenjuje aktualnopolitično dogajanje pri nas in med drugim trdi:

ZA PREDČASNE DRŽAVNE VOLITVE JE POTREBNO VELIKO VEČ KOT GROŽNJA NEKEGA JANEZA JANŠE

Položaj Slovenije in naroda je ranljiv – Denacionalizacija je revolucionaren poseg, ki mu je botroval Demos in spregledal številna dejstva – Ločitev cerkve od države je temelj naših prizadevanj, zapisan tudi v programu združitvenega kongresa na Bledu – Obstajajo izrecne izjave cerkvenih vrhov, da cerkev ne bo imela velikih apetitov pri denacionalizaciji – Ločnica med nacionalnim in jugoslovanskim je bila v Sloveniji vseskozi živa.

PANORAMA: Kako ocenjujete zadnjih deset let slovenske politike, v kateri ste bili tvorno soudeleženi?

BAVČAR: Odgovor na to vprašanje bi lahko obsegal cel intervju. Če gledam generalno, moram reči, da jih ocenjujem za uspešne. V teh zadnjih desetih letih je storjeno ogromno. Če rečeva deset let, misliha od leta 1984, to pa je obdobje, ko smo v državi, v kateri smo bili, in v državi, v kateri smo, naredili mnogo; v preteklih petih letih pa nam je uspelo nekatere od ključnih ciljev in sanj uresničiti. Po drugi strani pa je to, predvsem zadnje obdobje, tudi čas streznitve, ki je po slovenski pomladi, velikih upanjih, pobarvanih s čustvi, brez česar ni mogoče narediti tako velikega projekta, kot je osamosvojitve, brez tega fluida, ki je bil v ljudeh, prinesel premislek, ki je pokazal, da je položaj mlade slovenske države tudi v prihodnje lahko ogrožen, da kar zadeva Slovence in Slovenke, vsi problemi niso rešeni, in to praktično pomeni, da je ta politika, ljudje, ki vodijo to državo, ves čas temu dejstvu zavezana.

PANORAMA: Kje so po vašem mnenju bistveni vzroki, da je položaj Slovenije in naroda ranljiv?

BAVČAR: Prav gotovo v tem položaju, ki ga ta država v tem trenutku zaseda na tem delu evropskega prostora. V izjemni bližini velikih konfliktnih situacij, na prepihu treh velikih nacionalnih kultur in državnih tvorb, germanske, romanske in slovanske, praktično v središču in na stičišču teh velikih sistemov. Mislim, da je to ena tistih stvari, za katere se nam je svoj čas zdelo, da ne bodo več imele vpliva. Spomnim se časa, ko je bilo rečeno, geopolitika je definitivno mrtva. Zelo zanimiv je komentar enega mojih znancev, slovenskega zgodovinarja, ki je rekel, da je pred časom bral 110, 120 let stare evropske časopise in da so v tistem času bila popolnoma identična razmišljanja, iste silnice, ista razmerja v Evropi kot danes, kar pomeni, da je zgodovino treba poznati in členiti tudi, ko gre za prihodnji položaj Slovenije.

PANORAMA: Koliko pa notranja politična in gospodarska strukturiranost prispeva k temu, da je položaj Slovenije še ranljiv?

BAVČAR: Ranljiv je predvsem zato, ke je konsenz, ki je bil na začetku zelo močan in zelo velik tudi po odstotkih, konsenz o tem, da naredimo lastno državo, bistveno manjši, ko gre za interese posameznih družbenih skupin in politik. Tu mislim predvsem na razmerje znotraj družbe, ko gre za ključne družbene reforme, za reforme sistema. Ta velik projekt, ta obrat, ki se je zgodil, nujno prinaša s seboj nove konflikte, ne razrešuje samo starih. Vidim permanentno soočanje? Moderna politika, ki bi morala znati najti novo obliko konsenza v ključnih vprašanjih, je na preizkušnji v tem smislu, ker se te politike grupirajo po posameznih delih in med seboj spopadajo. To je ključna zadeva. Privatizacija je prinesla s seboj nove družbene konflikte, možnost obubožanja in papperizacije enega dela slovenskega prebivalstva na račun bogatenja drugega dela prebivalstva, se pravi, prinesla je radikalen prelom ne samo v miselnosti, ampak tudi v materialnem smislu v to slovensko družbo. Če država teh nasprotij ne bo znala amortizirati s socialno politiko, z nekim uravnoteženim odnosom, to lahko pomeni osnovo novega konflikta.

PANORAMA: Koliko sedanje rešitve na področju denacionalizacije in lastninjenja prispevajo k večji polarizaciji v družbi in njeni ranljivosti?

BAVČAR: Veliko. Zato ker je, tako kot je bila nacionalizacija v bistvu revolucionaren poseg, tudi denacionalizacija takšne narave glede na to, da posega v ustaljene odnose, kar bo premetalo in že premetuje dosedanja družbena razmerja. Tu mislim na to, da se praktično ni mogoče lotiti tega projekta, ne da bi povzročili nove krivice. Znani so primeri denacionalizacije, ko gre za določena podjetja, ki jih vračajo v naravi in prinašajo s seboj nove in nove probleme. Znani so problemi – tudi naša stranka v zadnjem času temu nasprotuje – okrog vračanja cerkvenih gozdov, ki praktično pomeni referendalizacija ogromnega kompleksa slovenskega ozemlja, predvsem zaradi tega, ker je jasno, da so ti gozdovi prišli v cerkveno last leta 1939 v nasprotju s takratnim zakonom o agrarni reformi. Politična konstelacija je v prvem obdobju po prvih svobodnih volitvah brez temeljitega premisleka in prav z nekaterimi revolucionarnimi, celo bi lahko rekel revanšističnimi ukrepi botrovala temu procesu in spregledala vsa ta dejstva.

PANORAMA: Obstajajo strokovne študije o cerkvenem premoženju, ki dokazujejo, da ta semlja in gosdovi niso bili nikdar cerkveni. Zato me zanima, kakaj vladajoča stranka, ko je videla, kam gre ta problematičen proces, ni ukrepala takoj. Ne gre samo za cerkveno premoženje, temveč tudi za grofovsko semljo, pa čeprav "lastniki" in dediči nimajo slovenskega državljanstva.

BAVČAR: Dokler sem bil notranji minister vem, da smo vodili zelo konsistentno politiko in oponirali celi vrsti prizadevanj, usmerjenih v to, da bi se delu

bivših veleposestnikov vrnilo državljanstvo in na ta način dalo tudi možnost, da dobijo to fevdalno premoženje nazaj. V postopku je cela vrsta zadev, mislim, da bomo vzdržali. In ker zadeve poznamo, ne bomo dovolili, da bi prišlo do tega vračanja, ker to tudi ni v skladu z zakonom. Mislim, da imamo dovolj možnosti in mehanizmov države, da to prerečimo.

PANORAMA: Iskreno mi povejte, ali gre za trgovino Liberalne demokracije s katoliško cerkvijo, da se ti postopki izpeljejo potihoma, ali ne.

BAVČAR: Naša stranka ni pripravljena iti v nikakršno trgovino na tem področju. Poleg tega je temelj naših prizadevanj zapisan tudi v programu združitvenega kongresa na Bledu ločitev cerkve od države, in temelj te ločitve so bile reforme, ki so sekularizirale državo z nacionalizacijo premoženja in z uvedbo državnega proračuna. Če bi mi tu popustili, bi to praktično pomenilo, da bi liberalna stranka, katere temelj politične ideologije je ločitev cerkve od države, pravzaprav na tej temeljni točki zgubila svojo politično fiziognomijo in s tem dolgoročno uničila bazo volivcev, na katere računa. V naši stranki absolutno ni tistih, ki bi bili pripravljeni delati kakršnekolikupcije. Od tod tudi naše stališče, ki smo ga na krški predvolilni konferenci zelo jasno povedali, da mi za to nismo.

PANORAMA: V postopku sta v bistvu dva zakona. Eden je tako imenovana šketova sprememba zakona o denacionalizaciji, drugi pa Jelinčičev.

BAVČAR: Kaže, da Jelinčičev ni bil uvrščen na dnevni red zaradi poslovnihskih variant.

PANORAMA: Ni pa še jasno, kaj boste naredili s šketovim v Liberalni demokraciji.

BAVČAR: Moram reči, da tudi ta v tej poplavi zakonov še ni prišel na dnevni red. Po mojem mnenju bo treba o vprašanjih, ki smo jih v stranki že reševali, zadevajo pa denacionalizacijo stanovanj in različne interese združenja denacionaliziranih lastnikov, skupaj s tem ponovno premisliti in pogledati

»Vzeti tako velik zgodovinski projekt samo na del političnega telesa je samomorilsko, in očitki, ki se še danes pojavljajo in so živi v političnih diskusijah, češ da smo takrat naredili napako, ker nismo ekskluzivizma peljali naprej, so nesmiselni.«

stvari okrog premoženja cerkve. Del diskusije o novi koalicijski pogodbi med Liberalno demokracijo in krščanskimi demokrati je zadel prav denacionalizacijo in ravno tu smo imeli največje probleme. Poleg uvedbe verouka v šole, čemur smo tudi nasprotovali, je denacionalizacija tisto, kar povzroča razmeroma veliko nesoglasij med obema koalicijskima strankama. Kar pa mene osebno zadeva, kot podpredsednika stranke, in veliko večino ljudi, ki jih poznam v tej stranki, tu ni pripravljenosti na kompromise mimo principov, za katere se zavzemamo.

PANORAMA: Kot prejšnji policijski ministar in hkrati eden od prvakov v boju za osamosvojitve obvladate taktiko in strategije, pa gotovo veste, kaj je urgentno in kaj ni, zato se mi zdijo ta vprašanja smiselna.

BAVČAR: Policijskih zadev ni mogoče prenašati

»Ravno vprašanje vračanja cerkvenega premoženja kaže, da je še kako potrebno prav brati zakonodajo tiste tolikokrat opljuvane stare stare Jugoslavije izpred druge svetovne vojne, ki je z agrarnimi reformami, dopolnitvami zakona leta 1933 postavila temelje glede cerkvenega premoženja. Tega je potem na podlagi odredbe Cvetkovičevega kabineta cerkev sicer dobila, vendar odredba ni bila verificirana v skupščini in je bila tudi proti takratnemu veljavnemu zakonu o agrarni reformi.«

direktno na politična vprašanja. To bi bilo zelo slabo.

PANORAMA: Ne mislim tega. Ko pa gre za odločanje o ključnih in vitalnih interesih slovenske države in naroda, pa se da s pametno politiko mnogo storiti. Tudi na področju problemov z denacionalizacijo. Zakaj takšna zamuda?

BAVČAR: Zato, ker je zakon o denacionalizaciji že sprejet. To je temeljna težava. Mi smo v Demosovi vladi takrat preprosto – zato ker nismo bili po svoje sposobni ali pa tudi ni bilo volje, ali je bil politični interes tak, da je bil zakon sprejet tak, kakršen je bil – naredili nekaj napačnih korakov, ki jih je zelo težko popravljati.

PANORAMA: Ali niste takrat bili naivni, ker niste pričakovali, glede na izjave, da bodo apetiti cerkve, in drugih tako veliki?

BAVČAR: To je točno. Obstajajo izrecne izjave cerkvenih vrhov, enciklike in dokumenti Vatikana, ki govorijo o tem, da praktično cerkev nima in tudi ne sme imeti tovrstnih apetitov. Konec koncev je tu tudi vprašanje, ki smo ga podcenili, kar zadeva naslovnik. To pa je pravzaprav upravičenec, ali je to pravna oseba ali upravičenec, ki zadeva našo dr-

vega kabineta cerkev sicer dobila, vendar odredba ni bila verificirana v skupščini in je bila tudi proti takratnemu veljavnemu zakonu o agrarni reformi.

PANORAMA: O tem samo še to vprašanje: Demos se je v bistvu razklal na nekaj ključnih vprašanjih. Eno teh je bilo lastninjenje in denacionalizacija in nagibanje v desno politično usmeritev.

BAVČAR: To je točno. Demos je imel nekaj stvari, ki so ga cepile znotraj in ki so bile politično zelo konfliktno – zakon o privatizaciji. Drugo je bilo oponiranje, pogojno bom rekel liberalnega dela Demosa, kamor štejem del Demokratske stranke, del zelenih, morda še koga od posameznikov, tistim strankam, ki so uveljavljale princip ekskluzivne vladavine Demosa. Ti konflikti so bili zelo značilni pri razpisu plebiscita, pri osamosvojitveni vojni, ko je Demos zahteval, naj celoten projekt izvede samo Demosova garnitura strank, kar je bilo iluzorno, hkrati pa izjemno kratkovidno. Tako velik zgodovinski projekt vezati samo na en del političnega telesa je samomorilsko, in očitki, ki se še danes pojavljajo in so živi v političnih diskusijah, češ da smo takrat naredili napako, ker nismo ekskluzivizma peljali naprej, nesmiselni. Odtod se potem vlečejo tudi vsa druga vprašanja, ki smo jih v tistem času obdelovali in pri katerih se preprosto niso mogli strinjati, kot je denimo področje državljanstva, socialne politike itd. Te težave okrog družbenega ravnotežja, za katerega mora skrbeti vladajoči del koalicije, so nekaj, čemur tudi nova vlada ni ubežala in kjer se vidi, da se ta vprašanja permanentno ponavljajo. Po eni strani so velike težave, kako oblikovati sistem, da bo to ravnotežje zagotavljal ob takih resursih, kakršne imamo. To je tipično za pokojninski sistem, kjer ni mogoče narediti radikalnega reza, da ne bi ogrozili bodisi ljudi, ki so upravičenci iz tega naslova, bodisi prihodnjih generacij, in je težava tega prihoda objektivno zelo velika. Ali pri tistih stvareh, kjer najbolj zamerim tudi sedanji koaliciji, da preprosto ne znamo sprejeti projekta, ki bi ga nujno morali, in to je varčevanja na strani države tudi na račun ustrežnejše socialne politike. V starih, petih letih nismo znali narediti enega samega dobrega projekta racionalizacije državne uprave. Prav zdaj ena skupina pri nas v stranki razmišlja, da bi šla s projektom, ki bi uvajal sodobne standarde tudi na tem področju, kar bi pomenilo boljše državno upravo, cenejšo itd. Zamerim tudi sedanji vladni garnituri, da ni mogla in da ne zna ali je, bom rekel, manj uspešna prav pri vprašanju dogovarjanja s socialnimi partnerji in da po nepotrebnem na račun manjše skupine ljudi, o katerih sva govorila, ko sva govorila o denacionalizaciji, načenja socialni mir v tej državi. Zakonodaja, ki si jo omenil in ki bo zdaj prišla v parlament, je priložnost, da se to ponovno premisli.

PANORAMA: Dejstvo je, da je hudičovo grenka in težka racionalizacija v gospodarstvu. Vsa druga nadstavba je ostala, še več, ravno letos se kaže, da se je poraba enormno povečala.

BAVČAR: Predvsem v prvem obdobju države je to razumljivo. Ker je edini aparat, edino podjetje, ki je omogočalo neko koncentracijo te politične moči za ta prehod, ki je bil potreben. Jasno mi je bilo, da bo

zasuk, ki je nastal po letu 90, nujno prinesel s seboj utrditev dela oblasti. Kar mene moti v tem trenutku, je, da preprosto ni projekta, niti ideje, niti ljudi, ki bi stali za radikalnim rezom te uprave. Pa je racionalizacija potrebna, in če kje lahko uspe tako početje, je to v majhni državi, in ne sprejemam teze, da moramo ravno zato, ker smo majhni, imeti drago in obsežno državno upravo. Nasprotno. Tu je možno v veliki meri racionalizirati zadeve. To je nacionalni projekt, ki zahteva nov konsenz, ki bi moral biti do te mere sprejet v parlamentu, da bi se vsak zavedal, ne glede na to, ali je v opoziciji ali v poziciji, da je v skupnem interesu, in to je v bistvu neko moderno razmerje med tema dvema skupinama v parlamentu, da pridemo do racionalne državne uprave. To je seveda težje narediti tedaj, ko politika razume oblast, do katere pride po volitvah, kot priložnost, da definitivno nastavi svoje ljudi. Ta projekt racionalizacije pomeni absolutno verifikacijo ali spoštovanje strokovnosti v tej upravi. Pomeni to, da ne menjaš ljudi zato, ker slučajno niso člani tvoje stranke. Stroka je danes alibi za stare strukture, to govorijo. Iz lastnih izkušenj vem, da leta 1990, 1991, ko sem jaz sprejel notranje ministrstvo, ni bilo nobenih novih slovenskih policistov v slovenskih gozdovih, ki bi jih lahko pripeljal. Pri teritorialni obrambi je bilo popolnoma enako. Temeljna napaka in konflikt, do katerega zdaj prihaja v tej slovenski politiki, je v tem, da hoče del slovenske politike na desnici uvesti kot uradno ideologijo popolno retrogradno amnezijo, kaj je ta država sploh bila in kaj je od prejšnjega sistema prevzela, in da se je vse, kar se je zgodilo, začelo dogajati leta 1990, kar ni res. To se je začelo z našim odborom, tudi z delom prejšnje formalne politike. Nacionalni moment v prejšnji slovenski enopartijski, totalitarni politiki je nekaj zelo protislovnega. Ločnica med nacionalnim in jugoslovanskim je bila v Sloveniji skozi živa in tudi vrsta afer, vrsta političnih obračunov, obračun s Kavčičem, vse te stvari so ustvarile temelje novega razmisleka, na katerem je bilo bistveno lažje narediti preboj leta 1990, kot pa bi se to recimo zgodilo kje druge. Kdor zdaj hoče za seboj vse počistiti, sebe postaviti kot edinega dediča osamosvojitve, kar počne recimo Janša, to je falsificiranje zgodovine. To je treba razumeti ne zaradi zasluga, ampak zaradi tega, da vemo, kako naprej graditi, ker je to osnova za nov konsenz, o katerem govorimo na mnogih področjih. To pomeni, da v tem trenutku sprejemamo vse politične silnice kot legitimne, ne pa kot tiste, ki jih je potrebno uničiti. Če se postaviš na to stališče,

Nadaljevanje na naslednji strani

Nadaljevanje s prejšnje strani

se postavi v bistvu na stališče totalitarnega dela prejšnje oblasti, ki je razumela politiko samo kot politiko, ali si z nami ali si proti nam. To zdaj v veliki meri uvajajo te nove slovenske demokratične stranke slovenske pomladi, ki same sebe imenujejo stranke slovenske pomladi, pa pol teh ni bilo nikjer takrat, ko se je pomlad začela.

PANORAMA: Od vas ni slišati samohvale, mirno ste delali, kjerkoli ste bili, brez posebnih ekscesov, čeprav vam zdaj hočejo marsikaj naprtiti v zvezi s orožjem. Bili ste notranji minister, ko se je sprejemal zakon o državljanstvu, in takat so lahko postali državljani tudi ljudje, ki so dolga leta živeli izven Slovenije. Nenormalno je, da ima lahko status državljana človek, ki pri nas ni davkoplačevalec.

BAVČAR: Zakon o državljanstvu je navkljub vsem botrom, ki se zdaj z njim ukvarjajo, in očitkom v zvezi z njim bil takrat del političnega konsenza med vsemi slovenskimi političnimi strankami. Bil je del pogodbe, del dokumenta, ki so ga podpisale vse slovenske politične stranke pred plebiscitom. To je bilo vprašanje, kateremu smo namenili zelo veliko časa in kjer sem jaz z vladne strani vodil te pogovore in sledil predvsem cilju: priti do čimvečjega konsenza pri teh vprašanjih. Mnoga vprašanja smo podrežali cilju priti do nacionalnega konsenza, kajti to vprašanje je bilo, ne glede na to, da je recimo meni osebno ljubo, da bi se čim več Slovencev vrnilo v Slovenijo, že takrat na neki način zoper mednarodno konvencijo o preprečevanju dvojnega državljanstva. Slovenija je kot naslednica Jugoslavije podpisnica te konvencije, po kateri se obvezuje, da bo preprečevala dvojno državljanstvo, ki državam povzroča veliko težav prav zaradi tega, ker je državljan v izjemno privilegiranem položaju, če operira z dvojnimi državljanstvom. Ampak to smo nekako podredili. Tako smo podredili tudi vprašanje, ki je bilo takrat spolitizirano, podelitve državljanstva Neslovencem, ki si to želeli. Ti dve vprašanji sta bili ključni vprašanji novega zakona o državljanstvu, kajti vsaka država, ki se je želela postaviti, je morala poleg ozemlja imeti število ljudi, s katerimi je lahko računala, in neko verodostojnost ali, da tako rečem, opravilno sposobnost pri varovanju svoje meje, prostora. Nam je bilo jasno, da moramo do tega zakona priti dovolj hitro, da bomo lahko svetu povedali, koliko nas je in kdo smo. Varianti sta bili dve. En ekstrem je hotel, da se Slovincem v tujini prepreči možnost, da bi sodelovali pri domačih stvareh — za to je bila vrsta argumentov, ne samo davkoplačevalci, ampak vprašanje odgovornosti, sodelovanje teh ljudi na volitvah po eni strani, po drugi pa njihova nepristojnost tukaj. Z volitvami vplivajo na domače zadeve, sami pa ne čutijo nobenih direktnih posledic odločitev. Po drugi strani pa je bila neka druga teorija, ki je govorila o tem, da gre tu za vrsto ljudi, ki so v Sloveniji 10, 15 let, da pa to niso Slovenci, da je to potencialno nevarna skupina, peta kolona itd. Sodoben svet to multikulturalnost ima,

svoje ljudi, ampak tako, kot se organizira ves svet, ki zna ob sprejemanju pogojev tujih kreditorjev uveljaviti lastne interese. Tudi ko se države pogovarjajo o pridruženem članstvu in članstvu v Evropski uniji, znajo uveljaviti lastne interese. Avstrijci vedo, kaj pomeni prav vprašanje razpisnih pogojev za velika javna dela. Odločili so se za sedemletni moratorij oziroma odlog tega, da bi uskladili svoje predpise.

PANORAMA: Z Janšem sta nekoč predstavljala dokaj levo strujo na politični sceni. To je daleč nazaj, pred desetimi leti. Zgodila se je miselna in drugačna preobrasba. Razmere so se spremenile. To je normalno in pošteno je priznati miselno in politično preusmeritev, vendar me zanima, koliko je to odraz pragmatizma in potrebe.

BAVČAR: Kdor v študentskih letih ni revolucionar, ta tudi ne more biti dober človek na stara leta. Če si že takrat konzervativec, potem mora biti po mojem to grozno življenje. In kdo v tistih letih ne želi na vrat na nos spreminjati družbenih razmerij, za kar je najprimernejša leva ideologija? Takšen po mojem mnenju tudi težko skozi življenje razume te zadeve. Ni slučajno, da je geslo študentskega gibanja »Ne zaupaj ljudem čez trideset let«, in to je bil del naše zgodbe, ki smo ga takrat doživeli. Ko listam nazaj po Tribunalu, po svojih prispevkih za Radio Student, po svojih nastopih v takratni študentski organizaciji, se z velikim veseljem spominjam tistih časov in mi ni žal za niti eno samo besedo. Če pogledaš vrsto drugih ljudi na tej politični sceni, potem vidiš, da so v mladih letih bili vsi prekucni, bolj ali manj.

PANORAMA: Logično je in jasno, da trgovine s orožjem brez provizij ni. Se res ne da ugotoviti, koliko je kdo spravil v šep? Je bolj politično oportuno, da to ne pride na dan, ali bi bilo morda bolje, da ta madež ne ostaja ljudem v vrhu oblasti kar povprek?

BAVČAR: Na tem področju je cela vrsta nespornih razumov in zaradi mene samega je treba povedati dvoje. Ministrstvo za notranje zadeve, ki sem ga vodil, se razen starih pušk, ki jih je prodalo Bosni, ni ukvarjalo s tem orožjem, ni prodajalo tega orožja, ampak ga je kupovalo za svoje potrebe. Mi smo kupovali orožje za svoje potrebe v tujini in se oboroževali tako, kot mislim, da to počenja tudi današnje ministrstvo za notranje zadeve, kar druge municije ne more dobivati. Kaj se je dogajalo s prodajo našega orožja v teritorialni obrambi, to je zdaj predmet preiskave, ki jo vodi Kacin, in mislim, da je tudi del tega, kar se dogaja zdaj z interpelacijo, pravzaprav poskus, da bi se ta raziskava preprečila. Ministrstvo za notranje zadeve je pripravilo neke ovadbe, o tem ne morem soditi, ker ne poznam okoliščin, ampak mislim, da zadevajo ravno vprašanja, ali je kdo tu vodil privatne posle ali ne. V tistem času smo, in to bi bilo potrebno radikalno razmejiti, po eni strani oboroževali slovenski državo in jo usposabljali, da se je lahko obranila, po drugi strani pa smo seveda morali zaradi dejstva, da je bil takrat in še velja embargo na uvoz orožja, ravnati tako, da si ljudi imenoval v ministrstvih, da so se s tem ukvarjali.

»Kdor zdaj hoče za seboj vse počistiti, sebe postaviti kot edinega dediča osamosvojitve, kar počne recimo Janša, to je falsificiranje zgodovine. To je treba razumeti ne zaradi zaslug, ampak zaradi tega, da vemo, kako graditi naprej, ker je to osnova za nov konsenz, o katerem govorimo na mnogih področjih.«

ne samo da jo ima, na neki način jo hoče spodbujati. Meni se je takrat postavilo čisto operativno vprašanje, kaj sploh lahko naredimo v primeru, da zmaga tista politična opcija, ki je želela jasno distancirati od Neslovencev. Ne samo, da bi to pomenilo uvajanje neke državne politike, ki bi posegla v privatno življenje vsakega državljanca z ugotavljanjem njegovega »pedigreja«, ampak je operativno pomenilo tudi možnost, da 10 odstotkov takratnih prebivalcev Slovenije ekskomuniciramo in jih s tem, ko jih naredimo za državljane drugega reda, naredimo potencialne sovražnike. S tega stališča je njihova integracija v to življenje ali priznanje tega, da so integrirani v to življenje, tudi priznanje preprostih življenjskih dejstev, ki so se takrat zgodila, kar je bilo politično veliko bolj modro in na tem vztrajam še danes.

PANORAMA: Aktualno je vprašanje izsledkov Helsinškega monitorja, čeprav mislim, da gre za preveč spolitizirano sadevo — krivice verjetno so in tu jih država prepočasi rešuje.

BAVČAR: Ta naša država ni uspela ubežati lastnostim drugih držav. Ta aparat meje prepočasi, tako kot v drugih državah. Če k temu dodam še preveliko dozo dnevno-političnega odločanja, je to še toliko slabše. Napake smo delali vsi in narobe je, da se te stvari, ko pridemo do njih, ne rešujejo hitreje in da tudi del tega, o čemer sem prej govoril, ko sem govoril o reorganizaciji, o nacionalnem projektu te slovenske državne uprave, da ta stvar ne teče. Ne zavedamo se, da je cela Slovenija pravzaprav eno samo podjetje, ki bi se lahko primerjalo z nekaterimi drugimi svetovnimi podjetji, in da bi se morala ta država v funkciji naše konkurenčne sposobnosti v veliko večji meri fleksibilno odzivati na vsa ta vprašanja. Tega ne zna. Tu gre počasi. Ta velika razpršenost političnega prostora, pet, šest strank bo, kot kaže ostalo, sili s to politiko v kompromise, prepušča se določenim opcijam, da upravljajo samostojno z nekaterimi segmenti, in težko je integrirati to politiko. Dokler se to politično vzdušje ne bo bolj stabiliziralo, bodo tudi vsi ti problemi še ostali.

PANORAMA: Bojim se, da se je fevdalizacija začela s pristojnostmi ministrov. Vsak obdeluje svoj vrt, nacionalni vidik, enoten državni vidik pa, kot da je sanemarijen. Kot da vlada ne bi imela jasnega notranjega koncepta.

BAVČAR: To je res. Tudi zaradi tega, recimo konkretno pri gradnji cest, smo mi zahtevali sklic revizijske komisije za prvi razpis avtoceste Arja vas—Vransko in rezultat tega je bil, da je zdaj tudi vlada naročila oblikovanje novih razpisnih pogojev, ki bi izpolnili tisti del, ki zadeva sodelovanje domačih proizvajalcev. Ker je smešno, da zbiramo lasten denar, najemamo kredite, ki jih bomo morali mi plačevati, ne znamo se pa organizirati. Ne da bi forsirali

bo treba računati. Zame ni presenečenje njegov volilni uspeh, zame je tudi cela vrsta drugih rezultatov na teh volitvah predvsem opozorilo naši stranki, da bo morala zato, da bomo ideje, za katere nam gre, lahko zastopali tudi v prihodnje, bistveno poseči v svoj način dela. Prav v tistih točkah, s katerimi sva začela ta intervju, ki zadevajo socialna vprašanja, občutljivost za probleme ljudi. V tej veliki vni za reformo sedanjega sistema velikokrat pozablja na to, da za vsemi temi reformami in mnogimi zakoni stoji toliko in toliko ljudi, ki vsak dan delajo, ki morajo živeti itd. Del te politike, ki je prisiljena v hitro reformo, velikokrat pozablja, da so za vsemi temi zadevami resnični ljudje, ki živijo svoje vsakdanje življenje. To je del, na račun katerih je naša stranka izgubila.

PANORAMA: To pomeni, da boste mnogo jasneje postavili svoj program in manj mane-

»Kaj se je dogajalo s prodajo našega orožja v teritorialni obrambi, je zdaj predmet preiskave, ki jo vodi Kacin. Mislim, da je tudi del tega, kar se zdaj dogaja z interpelacijo, pravzaprav poskus, da bi se ta raziskava preprečila.«

vrirali med levo in desno opcijo v sedanji koaliciji?

BAVČAR: Vprašanje koalicije je nekaj, kar ni samo v naši moči. Koalicija je na neki način pokazala, da sta se obdržali ali pridobili dve koalicijski stranki, da je percepcija Liberalne demokracije na mnogih področjih kot tiste vodilne stranke, ki je odgovorna za vse korake te vlade, kar ne more biti res. Po eni strani je res, da vodi to vladno, po drugi strani pa sta koalicijski partnerici v veliki meri odgovorni za mnoge segmente te politike, ampak v opciji ali percepciji ljudi pa tudi zaradi medijskega pritiska to ni tako jasno. Potreben bo napor, kjer bomo jasno eksplicirali svoja politična stališča in obenem ta stališča poskušali uvajati v koaliciji. Veste pa, da je koalicijsko dogovarjanje, da so kompromisi tu nujni.

PANORAMA: Socialni mir je objektivno nujen za to državo, sdi pa da, da vlada LDS daje koncesije predvsem desnemu partnerju, ki tudi izsiljuje...

BAVČAR: To vprašanje smo »obdelali«, in vaša trditev ne drži povsem. Liberalna demokracija recimo prav pri vprašanjih zunanje politike zelo ostro zaustavlja politiko krščanske demokracije, zato ni doživela nobene nagrade na lokalnih volitvah. K temu štejejo tudi nekatera druga vprašanja, ne samo te velike nacionalne teme. Ampak sodim, da je temeljit premislek prav našega položaja v veliki koaliciji glede na sedanje rezultate lokalnih volitev potreben predvsem z vidika, o katerem sva začela ta pogovor.

PANORAMA: Zakaj mislite, da so tudi mediji v bistvu dokaj nenaklonjeni Liberalni demokraciji Slovenije?

BAVČAR: Tudi sam, kar ni ravno politično pametno izjavljati, štejem, da so mediji, vsaj nekateri, vsaj ključna dva, osrednji časopisni dnevnik in televizijska hiša, absolutno nenaklonjeni prav Liberalni demokraciji in da tudi z novinarskega profesionalnega stališča ne morejo ubraniti nekaterih svojih potez. Po drugi strani pa je averzija do vladajoče stranke normalen refleks pri ljudeh. In logično je, da kdor vlada, v času, ko vlada, ne more računati na veliko naklonjenost in popularnost. Tako da je več razlogov za to.

PANORAMA: Glede na volilne rezultate se šušlja, da boste razmišljali tudi o nekaterih kadrovskih spremembah v stranki.

BAVČAR: Razmišljamo predvsem o kadrovski podpori našim kandidatom v drugem krogu. To, kako bomo zadevo peljali naprej, pa je vprašanje prvih resnih analiz, ki bodo narejene po volitvah.

V vsakem primeru pa, ne oziiraje se na to, ali te kadrovske spremembe bodo ali ne, mislim, da je vrsta stvari, ki jih moramo v stranki popraviti. Ne gre samo za stvari, ki zadevajo samo funkcioniranje stranke, ampak tudi za močno politiko, ne samo za strankin aparat, ampak tudi za ljudi, ki delamo v parlamentu, vladni itd.

PANORAMA: Se vam ne zdi, da je Slovenija po teh volitvah zdaj v bistvu regijsko udarjeno?

BAVČAR: Regionalizem oziroma lokalizmi so sploh značilnost tega slovenskega političnega prostora. Občutek za pripadnost določenim lokalni skupnosti je veliko večji v Sloveniji kot marsikod drugod. Tako je tudi uspeh nekaterih list, ki so promovirale svoje cilje prav s temi gesli, kot denimo Zveza za Primorsko, absolutno pokazal, da še kako razmišljamo tudi regionalno. Zato mislim, da bo potrebno uvajanju lokalne samouprave posvetiti pozornost, saj se bo tudi po mojem mnenju del novih občin, ki so nastale, povezoval, kar bo prineslo nov politični moment, s katerim je treba računati.

PANORAMA: En koalicijski partner se je v bistvu odločil sodelovati v bloku tako imenovanih strank slovenske pomladi. To bo veljalo za ljubljano. Vprašanje pa je v Mariboru. Ali vaša stranka »trguje« z Združeno listo glede županstva v Ljubljani in Mariboru?

BAVČAR: Imeli smo nekaj skupnih kandidatov, čeprav se nam je v Kobilju zgodilo, da sta našega kandidata podprla ZLSD in BDSS. To so momenti, ki na 400 prebivalcih nimajo takega neposrednega vpliva na vodenje strank na državnem nivoju. In če sva prej ugotovila, da je Slovenija regionalno obarvana, potem to velja tudi za razmerje znotraj posameznih političnih strank, tako da mi tu pretirano ne centraliziramo odločanja o lokalnih koalicijah na državnih ravni. To pa pomeni, da so naši strankarski odbori samostojni in imamo zelo živopisno situacijo. Posebej zdaj, ko gre za drugi krog volitev za župane, so bo marsikje zgodilo, da županov v drugem krogu ni iz tega levsredinskega prostora, ampak med seboj konkurirata tudi dve desni opciji. Tu

bomo razmišljali, ali je mogoče tudi v interesu kraja, oblasti v tistem kraju podpirati ljudi iz drugih strank. Dogovarjamo pa se seveda tudi z Združeno listo. V Ljubljani je to evidentna podpora Združene liste našemu kandidatu in tudi mi bomo verjetno kot stranka v Mariboru podprli kandidata Soviča. To pa počnemo tudi zaradi ljudi, ne samo zaradi političnega stališča.

PANORAMA: V parlamentu bo tudi zakon o financiranju občin. V njem so določila o davkih na premoženje. Kakšno bo vaše stališče do tega?

BAVČAR: Naše stališče je, da je ta predlog preveč ekstenziven, da omogoča preveliko povečevanje teh davkov. Prav včeraj smo se na komisiji v parlamentu dogovorili, da bomo to zmanjšali na največ trikratno povečanje, ne pa na petkratno, kot je zdaj. Je pa res to eden od instrumentov, ki v ta

prostor prinaša neki mehanizem, s katerim je mogoče te socialne razlike malce uravnavati, kajti gotovo je jasno, da premožnejši ljudje lažje plačujejo te davke in da davek, ki eksponentialno raste na račun premoženja, lažje plačujejo premožnejši. S tem davkom ne bo mogoče bistveno popravljati občinskih proračunov in ne bo vir, s katerim bi nove občinske oblasti lahko računale neizmerno. Morale bodo zelo paziti, kako se ga bodo posluževale.

PANORAMA: V proračunu in memorandumu so stvari bolj ali manj jasne. Dobro je, da ni takih bitk, kot so bile lansko leto, v bistvu so se razmere konsolidirale. Zanima me, kako se bo istekla Kacinova interpelacija.

BAVČAR: Mislim, da bo Kacin lahko ubranil obtožbe, ki so zoper njega. Sodim, da bo mogoče očitke zavrniti. Sodim, da bo v parlamentu dovolj velika večina, ki bo to razumela in akceptirala. Sam pa ne morem soditi o tistih vprašanjih, ki so predmet političnih pogovorov na delu političnega prostora, kjer ne sodelujem.

PANORAMA: Mislite, da so rezultati teh lokalnih volitev dovolj močan pritisk za eventualne predčasne volitve? Janša grozi s njimi.

BAVČAR: To je res, ampak za predčasne volitve je potrebno veliko več kot grožnja nekega Janeza Janšea. Evidentno je, ne glede na razlike, ki so v veliki koaliciji, da so stranke velike koalicije dobile in potrdile zaupanje volivcev, da se je razmerje med njimi spremenilo na lokalnih volitvah in da ni mogoče narediti neposredne odslikave ali paralelizma med lokalnimi in državnimi volitvami. Kajti razmišljanje volivcev je drugačno na lokalnih volitvah kot na državnih. Če bi zdaj razpisali državne volitve, se politična slika v Sloveniji ne bi bistveno spremenila. Bila bi veliko bolj podobna sedanjemu razmerju v parlamentu kot pa razmerju po sedanjih lokalnih volitvah. Zavest o tem, da se spreminjajo temeljne premise v načinu življenja, je zelo prisotna pri državnih volitvah. Dejstvo, da bi prav ta stranka, ki se zavzema za ponovne volitve, rada revidirala sedanje življenje Slovencev, ga postavila na popolnoma nove temelje, je po mojem mnenju dovolj veliko opozorilo, da bi ljudje na državnih volitvah temeljito premislili, koga bi volili.

PANORAMA: Prijateljstvo v politiki nekaj šteje ali pa nič. Vi ste v zadnjih osmih letih šli v bitke s mnogimi prijatelji, iskreno ste se borili za četverico. Kako vas kot človeka prizadenejo rane inisnucije?

BAVČAR: To ni prijetno. Človek je žalosten, ko se ozre na ljudi, s katerimi je delal. To so bila drugačna obdobja. Odbora za varstvo človekovih pravic sem se lotil iz preprostih prijateljskih razlogov in brez političnih ambicij. Takrat sem to preprosto čutil kot neko dolžnost, ki jo moram narediti za človeka, s katerim sem takrat delal, prijateljaval. In takrat ni bilo niti slutiti tiste potence, ki je pozneje nastala in ki je dala celotni zadevi zelo močan politični naboj, ko se je ta zadeva počasi razvijala. Nekaj podobnega, neki prijateljski projekt je bila tudi osamosvojitve. Takrat je bilo preprosto verjeti v nekaj. Spominjam se tistih časov, ko je bilo poleg vere v lastno sposobnost potrebno tudi zaupanje ljudi, ki so bili okoli tebe. To kar se danes dogaja, je nekaj popolnoma drugega. Danes je slovenski politični prostor interesno razdeljen in tukaj seveda ravno obnašanje mojega nekdanjega prijatelja Janše do mene kaže, da so nekateri pripravljeni stopiti dobesedno čez vse. Ne samo čez neki pretekli spomin, pa jaz nikomur nisem izstavljal računov za to, ampak tudi čez korektnost in čez vprašanje resnice in laži. Tako da zame ta meja obstaja in jaz sem se tu raje pripravljen umakniti iz politike, kot da bi moral na ta način v politiki ostati. To je tudi razlog, zakaj v teh letih nisem pretirano pel samohvale in se tudi nisem izpostavljaval, kar so mi nekateri, predvsem v moji bivši službi, zamerili, kajti evidentno je, da je policija opravila levji delež tega projekta, pa smo to premalo poudarjali. Dostikrat rečem, da smo imeli premalo časa, da bi se hvalili, ker so nas po osamosvojitvi čakale nove naloge; tako rekoč dnevne, in seveda so odgovori na ta vprašanja žalostni. Ni pa, da bi obupal. Imam dovolj energije, da lahko preživim tudi to. V slovenski politiki in javnem življenju vidim dovolj sposobnih ljudi, ki so pripravljeni za nove in poštene principe zastaviti svoje ime, in to je ključno. Sem izrazit človek, ki je sposoben povezovali različne interese. In tudi tam, kjer se včasih kaže, da so zidovi previsoki, da bi ljudje lahko stopili čez, smo jih tudi z mojo pomočjo prestopili. To je bilo evidentno v času osamosvajanja, doseganja političnega konsenza ob plebiscitu, nekaterih ukrepih, ki so bili potrebni pozneje, tako da sodim, da v slovenski politiki čas dela izrazito za tiste ljudi, ki znajo povezovati razlike, in ne za tiste, ki poglabljajo konflikte.

PANORAMA: Vi bi si lahko za čas afere JBTZ in za nazaj nabirali veliko pozitivnih političnih točk.

BAVČAR: Gre preprosto za to, da danes o tej aferi in teh dogodkih govorijo ljudje, ki so takrat sedeli v zaporu in sploh niso bili zvraven. Ne rečem, da jim ni bilo težko, ampak stvari je bilo treba narediti zunaj, ne notri.

Marjan Horvat

»Prišli smo do tega, da tudi bivši šef obveščevalne službe tako rekoč leto dni po tem, ko to ni več, čuti potrebo, da Slovincem in vsem, ki so zunaj, pove, kako se stvari streže v mladi slovenski državi, kar je stvar, ki je brez primere in ki je sam nikakor ne mislim ponavljati.«

Besedo imajo patrioti

Piše: Martin Ivanič

Kronični problem slovenskih političnih strank je, da nam vseskozi prodajajo staro kramo. Pri teh otrobih gre praviloma za stalno razprodajo slovenskih zgodovinskih bolečin, pri čemer je poznavanje najbolj notoričnih zgodovinskih dejstev več kot porazno. Hkrati pa to krošnjarenje na neverjetno prozaičen način nadomešča t.i. ustvarjalno impotenco slovenske politike.

Politične stranke niso sposobne skrbeti za konjunkturalni razvojni program, ki bi narodu zagotavljal bolj ali manj zanesljivo razvojno perspektivo od gospodarstva do mednarodne vloge, strankam pa prinašal ustvarjalno uveljavitev.

Drugače povedano, gre za vztrajen poskus, da bi se politični subjekti spričo svoje nerodovitnosti uveljavili z metodo negacije. Metoda ima dva »naboja«: po eni strani gre za sistematično zanižanje ali celo kriminaliziranje vsega, kar ponujajo drugi subjekti (stranke), po drugi pa za omalovaževanje ali škandaliziranje vsega tistega, kar je bilo storjenega »pred nami«. Ta negativistični odnos se kaže tudi na povsem banalni, vsakodnevni ravni. Naj si pomagamo s primerom: Imam znanca, ki mu je Golit otek vzel očeta. Žalostno in krivično, ni kaj! Vendar je režim pokazal svojo »spokorjenost«: tudi tak, da je sin tega človeka v tej družbi povsem normalno – oziroma zaradi svoje sposobnosti in vztraj-

nosti celo nadpovprečno napredoval, se izšolal, veliko potoval na strokovna izpopolnjevanja in delo v tujino in bil za vse to deležen normalne družbene pomoči. Vendar pa ta človek danes rolni, kako da je bil od komunistov zatiran itd. Ker Kučan »pooseblja« stari režim in ker je Janša njegov nasprotnik, je naravni zaveznik tega mojega znanca. Najino znanstvo je ravno toliko bežno, da ve, kako včasih pograjam njegovega idola, iz česar pač on vztrajno sklepa, da sem potemtakem jaz očitno pripadnik Združene liste. Iz nekoliko dolgovnega primera je lepo videti mehanično projiciranje one politične miselnosti, da če mi ne daš prav, ne moreš biti nekaj tretjega, kaj šele politično neodvisen, temveč si nič manj in nič več kot moj diametralni sovražnik.

Skratka, ljudje takšne politične logike zagotavljajo Slovence, da jih bodo, če dobijo njihovo volilno podporo, popeljali naprej. Toda – kako neki? Za njih je brez vrednosti vse, kar jim stoji nasproti

(poudarjam: ne na poti!) in kar je bilo doseženo brez njih. Preprosto povedano, oni nenehno devalvirajo vse, kar je v narodni zgodovini morda tudi vrednega, pa tega niso ustvarili oni sami. Skrajni izraz tega pravzaprav ni to, da ves čas obtožujejo prejšnji sistem in partijo in se spričo stiske in negotovosti prebivalstva skušajo politično okoristiti – če tako rečem – s skupno nesrečo.

Veliko huje je, da takšni ljudje po tujini blatijo lastno državo, njene legitimne politične subjekte ter navezadnje vso demokracijo, ki je na od sveta priznanih volitvah svobodno izvolila svoje državne organe. Ti isti ljudje, ki povsem neprikrito omalovažujejo državljane, si upajo na naslednjih volitvah mirno priti prednje, se jim hnavsko dobrikati in zapravljati njihov denar za to, da bi jih prav ti ljudje ponovno izvolili.

Ta umazana praksa pa se ne odvija samo na terenu sodobnih družbenih oz. državnih zadev, temveč tudi na terenu nacionalne zgodovine. Ljube Peterle je kot zunanji minister nadvse lahkotno potisnil slovenske nacionalne koristi v drugi plan in Italijanom priliznjeno zagotavljal, da ne bo nobenih meddržavnih problemov, kakor hitro bo dosegel to, da pri nas odstranimo vso navliako komunističnega totalitarizma. On si sicer lahko domišlja karkoli o svoji diplomatski lucidnosti, a italijanski diplomati so mu suvereno pokazali, kako se taktizira. Medtem ko se oni poživljajo na sporazume z neko že mrtvo državo, jim Peterle pomaga z sramovanjem in žalitvami na-

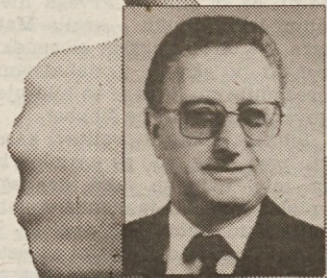
roda, ki ga predstavlja – še posebej pa Primorci, ki vedo, kaj je bil fašizem, in ki so v primerjavi z meščastimi domobranci pokazali, kako braniti svojo čast in svobodo.

Te dni smo lahko prebrali podobno narodno zavedno izjavo Marjana Podobnika, ki si je po zadnjem volilnem uspehu še bolj všeč. Izraža »spoštovanje do vseh, ki so se borili proti fašizmu, nacizmu in komunizmu...«, in to, kolikor razumemo, razlaga tudi vsem onim Slovincem, ki so njegovi stranki na območju nekdanje Julijske krajine dali veliko volilnih glasov, čeravno so vzorniki Podobnikovih stranke skušali svojo kolaboracijo iz Ljubljanske pokrajine izvoziti tudi na Primorsko in tako pripomoči, da bi po zlomu italijanskega fašizma Primorcem gospodoval nemški nacizem.

Kaže, da bo opozarjanje na dejanske zgodovinske razlike nekaj časa še nerodovito početje. Toda prav čas je tisti, ki prej ali slej vse stvari postavi na svoje mesto. Podobnikov trenutni kamerad Janzen Janša se je enkrat že opekel s svojim omalovaževanjem zgodovinskih izkušenj, ko je arogantno napadal ljudi, ki so v času osamosvajanja opozarjali na italijanske aspiracije. Človek se venomer sprašuje, kdaj bomo dosegli tisto raven politične odgovornosti, da bodo politični lažnivci in demagoški sami plačevali svoj zatek. Skrajno črna inačica odgovora na to vprašanje je, da državljani mazohistično uživajo v tem, da jih nekdo najprej vleče za nos, nato pa jim o tem prodaja še svoje spomine.

arena

Že tri dni po volitvah je upokojenska stranka, ki je dosegla presenetljive štiri odstotke, dobila potrditev, kako pomembno zanj je, da ima v parlamentu svoje predstavnike. Pravzaprav ima Desus kar veliko srečo, da ima v državnem zboru predstavnika, ki odtehta več kot en glas. Ivan Sisinger je tak človek, aktivist in politik, ki se je velik del svojega življenja vedno boril za nekaj. Bil je skratka borec in to je še sedaj. Sisinger je posla-

Bojovník

nec, ki, če je treba in ko je prepričan, da ima prav, broca, krili in grmi na vse strani in mu ni žal truda in vztrajnosti, ko mora svoje poslanske kolege prepričevati, naj ga podprejo.

Tudi tokrat, pri proračunskem memorandumu, se je Sisinger uprl vladni liberalni demokraciji, ki je hotela upokojencem skresati pravice, ki jim gredo. Res, da pri tem ni bil osamljen, toda v parlamentu sedaj že vedo, da upokojenske zadeve najbolj obvlada Sisinger in da je tedaj, ko se mu povisa krvni tlak, nekaj narobe in ga je treba poslušati. Vedno sicer ne uspe, pa vendarle. Brez njega bi »šlo skozi« marsikaj, zaradi česar bi se upokojenci od jeze in žalosti metali ob tla.

Upokojenci, posebno tisti s štajerskega konca, od koder je tudi Sisinger, to seveda dobro vedo. Zato mu brez dvoma lahko pripisemo kar velike zasluge za uspeh, ki ga je na minulih volitvah dobil Desus, pa če mu lokalni liderji upokojenske organizacije to priznajo ali ne. Sisinger je seveda tip poslanca, ki bi si ga lahko želela vsaka stranka. Nihče ga ne bo šel razglušat za bleščečega misleca, ampak za politika, ki svoje nastope vedno poprej oboroži s tehtnimi podatki in argumenti, pa naj gre za upokojence ali pa za gasilce, ki se ne spuščajo v reči, na katere se ne spozna, in ki ne uporabljajo taktike zaničevanja nasprotnikov, kar je navadno jasn znak, da mu ob argumentih, ki si jih zna preskrbeti, ni treba posegati po političnih floskulah, ki so zopet jasn znak pomanjkanja argumentov.

Ob Sisingerjevem upokojenskem zastopstvu v parlamentu se moramo kajpak kar malce škodoželjno vprašati, kaj bi šele bilo, če bi Desus v državnem zboru imel vsaj štiri poslance, kar nakazuje njegov sedanjí volilni rezultat. Pravi upokojenski udar pa bi se utegnil zgoditi, če bi Desus do državnih volitev svoj vpliv med upokojenci razširil na vso državo in jih večino pritegnil v svojo stranko. To bi pomenilo, da bi se lahko vpisal med najmočnejše stranke in da bi njegovi predstavniki, pri tem pa sploh ni nujno, da bi bili sami upokojenci, odločilno krojili usodo države. Kakorkoli že, upokojencev je v tej državi toliko, da je njihovo volilno moč treba močno spoštovati. Če pa bo Desus res postal močna politična stranka, bodo upokojenci morali postaviti spomenik prav Sisingerju kot pionirju njihovega političnega vzpona.

Domine

Dramatični dogodki na Kavkazu so ponovno opozorili na nerešeno nacionalno vprašanje v Ruski federaciji. Uradna Moskva ne bo priznala neodvisnosti Čečenske republike, čeprav je bila razglašena že leta 1991, ker se boji verižne reakcije. Priznati čečenskomu narodu pravico do samoodločbe, bi pomenilo začetek »padanja domin«. Kajti podobne težnje po zagotavljanju polne nacionalne samostojnosti obstajajo v mnogih predelih prostrane ruske države.

Piše: Jože Smole

Po podatkih Velike sovjetske enciklopedije iz leta 1975 živi v Rusiji sto narodov in nacionalnosti. Skupaj je to več kot 23 milijonov ljudi, kar je skoraj petina vseh prebivalcev Ruske federacije.

Sovjetska ustava je deklarativno priznavala samoodločbo, toda oblasti so to v praksi ignorirale. Razpad Sovjetske zveze je mnogim narodom izven Rusije omogočil samoodločbo, toda osrednje oblasti Ruske federacije na delu s predsednikom Jelcinom so že na samem začetku dale jasno vedeti, da na svojem ozemlju tega nikakor ne bodo dovolile. V imenu obrambe ozemeljske ce-

lovitosti so nacionalne težnje posameznih narodov v Ruski federaciji takoj razglasile za protizakonite separatistične tendence. Še več, predsednik Jelcin je ubral pot krepitve centralizacije, s čimer je povečal nezadovoljstvo ljudi na mnogih področjih Rusije, še posebej pa neruskega prebivalstva, ki v takšnem sistemu ne more uveljavljati svojih nacionalnih interesov.

V okviru takšne usmeritve tudi pri obravnavanju čečenskega vprašanja ni bilo mogoče od Moskve pričakovati nič drugega kot Jelcinov ukaz za uporabo vseh sredstev. »Bacil«, ki se izraža v zahtevi čečenskega na-

roda, je treba zatreti, ker bi sicer lahko prišlo do akutnega »okuženja« mnogih drugih narodov v Ruski federaciji.

Carica Rusija je leta 1859 okupirala Čečenijo. Tudi pod sovjetsko oblastjo dolgo časa ni uživala nobene avtonomije. O tem govori podatek, da bila je čečensko-inguška avtonomna republika ustanovljena šele leta 1936. Po podatkih iz leta 1977 ima 1.159.000 prebivalcev.

Zahteva predsednika Čečenije Džoharja Dudajeva za internacionalizacijo spora z Moskvo je dozdaj naletela na gluha ušesa večine držav. Predsednik ZDA Clinton pa je celo kategorično izjavil, da je to povsem notranja ruska zadeva. Ne glede na to pa način, kako Moskva obravnava Čečence, poslabšuje podobo današnje Rusije v svetu.

V zadnjem času je prišlo tudi do nove zaostritve v odnosih Rusije z Litvo, Latvijo in Estonijo. Baltska skupščina – parlamentarno telo treh baltičskih držav – je namreč 13. novembra letos sprejela resolucijo o »demilitarizaciji Kaliningradske pokrajine in njenem nadaljnjem razvoju«. Gre za nekdanjo prusko regijo Königsberg, ki je bila po drugi

svetovni vojni priključena Rusiji. Kaliningradska pokrajina, ki ima preko 800.000 prebivalcev, mejí s Poljsko in Litvo. V tej ruski enklavi na Baltiku je tudi veliko vojaško oporišče. Baltičske države smatrajo, da bi status Kaliningradske pokrajine moral postati »problem celotne Evrope«, za rešitev pa bi bila potrebna »skupna akcija«.

Svet zborna Ruske federacije je ostro reagiral z opozorilom, da gre za »poskus odkritega vmešavanja v notranje zadeve Ruske Federacije«. Ne samo vlada, temveč tudi državna дума (parlament) je ostro obsodila stališče Baltske skupščine kot resno zaostritev položaja v tem delu Evrope. Vsi državni organi so kategorično v trditvi: »Kaliningradska pokrajina je neločljivi del Rusije. Številčnost ruske vojske na ozemlju Kaliningradske pokrajine se določa na podlagi interesov nacionalne varnosti in popolnoma ustreza mednarodnim obveznostim Ruske federacije.«

Politični zaplet o Kaliningradski pokrajini je še dopolnilni razlog, zakaj je Moskva zadržana do povezovanja baltičskih držav z Evropsko unijo in Atlantskim paktom.

Jezik pravega kraja

Piše: Drago Kuhar

Družinski jezik naj kristali največjo nedolžnost materinščine, saj edino tako ne bo ogroženo nadaljnje rojevanje. Izbrano in v časovju dedovano gnezdilče vsakega jezika je v pravem kraju, ki je rojevališče številnih besednih družin.

Besedonk je tista pručka, na kateri moramo presedeti toliko in toliko časa, dokler si toplino in ljubezen povedanja ter sporazumevanja ne oplemenitimo za zapomnjenje in presajanje, za cepitev in trgatve. Besede sortiramo v vse mogoče sorte, vrste in žive poti, vendar jih ne smemo pozabiti primerno shraniti za razne koledarje, ne smemo jih civate poslati na življenjsko potovanje, ne smemo jih brez jezikovne zavesti prepričevati v mladice, ne smemo jih brez starševsko otroške ljubezni poslati v svet tujinskega osatja, zato jim zaradi vsega omenjenega in še veliko nomenjenega najdemo edini dom v samo enem najdenem pravem kraju. V ta pravi prostor peljejo

smerokazi čez številna križpotja, okrog in okrog kašipotja pa so med potkami spletena križišča, ki od vsakega krajana zahtevajo pravo izbiro; torej spoznanje, prepričanje in zaupanje v tisto, kar nam je mati zemlja kot daritev naložila za v uk, torej jezikovno govorno kreacijo, ki jo v pravem kraju lahko že opismujemo, če vemo, da je krajevnih jezikov toliko, kolikor je pravih in nepravih krajev.

S pručke se dvignemo in zvrnani stopimo na prvo stopnjo, kjer v razumljivo govornem krajevnem jeziku sporočamo upovedenost še nenapisanega besedila in tako se prvič soočimo iz oči v oči z besediloslavljem oziroma z besedilomkom in z neza-

menljivo željo po zapisanju, da se bo pač pravi kraj razločeval od pravega kraja, sploh pa bo prepričljivo domač in naroden, da do zamenjave z nepravim sploh ne more priti, razen če bi kaka podloženost tako zahtevala, vendar pa bi ji že kdaj huda predla. **Noben živi krajevni jezik ni katedrsko čitalkanje**, ampak je govornjena kruhovina domačih ognjišč in gmajnskih napajališč, vaških zbirališč in rokovališč.

Pravi kraj je grunt za naravno cvetoče jezikovno travnišče, ki ga ralamo v njivje in poljine, pravzaprav se igramo krajine in pokrajine. A dandanašnji gotovo solznih oči popotujemo od tod do tam, ker je smetnost v govornosti pravega krajevnega jezika že tolikšna, da namesto dišečih cvetov duhamo zatohlo umetelno zatohlost in zato nas upravičeno nagrizuje strahobol, kaj bo v prihodnje z nam dodarjenim.

A ne poznamo več preštevank, naštevank, seštevank, odstevank, a se ne veselimo več iskalnic, skrilavnic, najdenk, pozabljenk, a ne želimo več peti in plesati noči in dnevu v slavo, a se nemo igrati jutranjic, večernic in polnočnic? Zakaj ne besedimo več

o resnični lepoti pravega kraja, zakaj ne jezikamo več o čudežnosti in čarobnosti domačega krajine, zakaj ne govorimo več o svetlobju pokrajine znotraj žive meje?

Krajevni jezik moramo ponovno leposlovno zapisovati, pokrajinski jezik začnimo spet besediloslavno pisati, drugače se nam umrtvičta in če bo njuna smrtelnost večja od detinskega smrtdoka, bomo gledali proti obzorju skozi slepa okna, ki se ne dajo niti odtrzniti, kaj šele odpret ali zapret. Čiste jezikovne sape nam bo zmanjkalo in se bomo zadušili za v drevak, ki pa je le ali za v grob ali pa za splav v tragedijo na oceanu.

Družinski jezik, krajevni jezik, pokrajinski jezik naj bodo bela blazina pernica v doma rokodeljeni detinski zibelki, ki jo gugajmo za zadovoljstvo, srečo in veselje. **Igrajmo se materinščino. Od praga do praga stopimo, od kolnika do kolnika se napotimo, od stezice do stezice hudimo in očistimo dvorišče nedonošene ne domačnosti.**

Narečje, jezik medicastega oprsja, imejmo za sejačo, polno sklicanega besednega semena.

Kaj bi le storil poslanec Zmago Jelincić, če bi se v slovenskem parlamentu pojavila italijanska pornozvezda Ciccolina v toplesu, kar si je privoščila nekoč v italijanskem. Bog ve, ali bi slekel svojo srajco in jo, revici, ponudil, da skrije svoje čare. Gospodična C. je sicer bila v slovenskem parlamentu, ampak kar lepo »do stojno« in šarmantno oble-

Kravatar

čena v belo-roza kombinaciji, kar pač ve, da v tujem parlamentu ne more zganjati enakih štosov, kot jih je svoje čase v svojem.

V slovenskem parlamentu pa se je, o groza, pojavil brez kravate novopečeni predsednik računskega sodišča dr. Vojko Antončič. Seveda to ne bi bilo nič posebnega, saj v parlamentu tudi nekateri poslanci hodijo brez kravate in z nezločenimi čevlji, toda gospod Antončič je pred parlamentom moral izreči in podpisati tudi prisego kot sodnik, kar pa seveda ni ravno običajno parlamentarno opravilo. Gre za svečani dogodek, ki naj bi imel tudi svoja pravila.

Seveda pa mi takih pravil nimamo. Gospa, ki je pri zaprisegi proračunskih sodnikov v parlamentu igrala protokol damo, je imela na krilu tako visok razporek, da je svojo nogo kazala skoraj do tam, kjer ven raste. Ni sicer znano, če je imel gospod Jelincić zaradi tega »oči na pečljih«, vendar svojih hlač le ni slekel, da bi razgaljeni gospe omogočil zakritje »golote«. Pisanje pravil in zato zelo dvorezna zadeva. V njih bi – poleg obvezne kravate – moralo, denimo, pisati tudi, da morajo biti nohti očističeni, da gospodje ne smejo biti neobriti, da dame ne smejo nositi dekolteja »do grabenčka«, bog ne daj pa, da bi se pojavile s kakšnim klobučkom, oblačila da morajo biti v barvah, ki jih ne uporabljajo posamezne stranke, parfumi pa ne smejo biti italijanski, ker se s to državo trenutno ne razumemo najboljše.

Gospod Jelincić ima sicer v nečem prav. Zaprisega je svečan dogodek in k temu sodi tudi primerno oblačilo. Ne zaradi pravil, marveč zaradi dobrega okusa. Vendar pa naj svečanost dogodka velja za obe strani. Zato gospod Jelincić ni imel prav, ko je dr. Antončiča posilil s svojo kravato, ker je sam ostal brez nje. Namreč, če naj nosi kravato tisti, ki zaprisega, naj jo ima tudi tisti, pred katerim teče zaprisega. To je dober okus pri svečanih dogodkih. Ob gospodu Jelinciću je bilo v dvorani še nekaj poslancev, ki si niso zavezali kravate. Zato je mimo usekal tudi dr. Leo Sešerko, ki je Jelinciću nasprotoval zaradi strahu pred uniformirano. Šlo je namreč samo za dober okus. Če to pomeni tudi obvezna kravata, vsaj ob določenih priložnostih se to pač mora urediti na način in v mejah dobrega okusa, ne pa z lekcijskimi bontona, kar si je privoščil gospod Jelincić. Vse je pač stvar okusa. Odkar je predsednik Jožef Školc, tudi on nosi kravato.

Boža Gloda

Hočemo kralja

Bile so volitve, novega kralja pa od nikoder. Vse je skoraj tako, kot je bilo, čeravno ne bo nikoli več tako. Nikdar več. Sanje smo odsanjali in zdaj je že nekaj časa nov dan. Najbrž bi si bili razdeljeni, skregani in prepirljivi Slovenci edini, če bi jim za Prvega med njimi kdo ponudil – kralja Matjaža. Ne bi bil povsem slovenski, vendar v skladu z nekaterimi predvolilnimi gesli bi to bila njegova prednost in ne šibkost.

Šibkost lokalnih volitev, katerih prvi krog smo že premleli in bi bilo najbolje, ako drugega sploh ne bi bilo, je menda v slabi volilni udeležbi. Ni nujno, da je človek trezen in pri polni zavesti, še manj, da je kak specialist za volilne strategije, napovedi, kampanje ali javnomnenjske sondaže, da bi mogel ugotoviti bistveno sporočilo lokalnih volitev 1994: ljudje imajo take demokracije poln kufer.

Štiridesetodstotna abstinenca je, če to hočemo ali ne, odločitev pripadnikov najmočnejše in najbolj demokratične stranke, stranke brez predsednika in brez statuta. Ognjeviti pripadniki posameznih registriranih političnih strank bi celo rekli, da so ti abstinentje potencialni anarhisti, nevarni državi, saj rušijo pravkar vzpostavljene red. Posebna podvrsta teh »elementov« pa so tisti, ki so na volišča sicer šli, a so

Ni nujno, da je človek trezen in pri polni zavesti, še manj, da je kak specialist za volilne strategije, da ugotovi:

ŠTIRIDESETODSTOTNA ABSTINENCA JE ODLOČITEV PRIPADNIKOV NAJMOČNEJŠE IN NAJBOLJ DEMOKRATIČNE STRANKE

volili tako, da njihove volje ni moč razbrati in so oddali neveljavno glasovnico. Neveljavnih glasovnic v prvem krogu volitev za župane je bilo na primer v več kot tretjini občin za skoraj devet odstotkov. Nekaj boljši rezultat je v desetih mestnih občinah: samo osem odstotkov je bilo neveljavnih glasovnic.

Tolajimo se lahko, da so stvari pogosto drugačne, kot jih uspevamo zaznati in razumeti. Roko na srce: marsikateri pripadnik trdnega volilnega jedra sleherne od pomembnejših strank, ki bi si želel drugačnih kandidatov iz lastnih vrst in ki »svoji« stranki marsikaj zameri, je šel na volišče v glavnem zato, da v eventualno abstinenco ne bi nehote pomagal političnim nasprotnikom.

Tisti, ki niso volili, so določali volilno polje, volili pa so drugi

Sistem je postavljen tako, da pač odločajo glasovi tistih, ki aktivno sodelujejo. Z opustitvijo dejanja, z neke vrste uporništvom, morda z bojkotom – enostavno nisi več heroj. Priložnosti pač nisi izrabil, prav ti je! Zda postajamo menda družba enakih možnosti in priložnosti. Nedvomno, res. Začenši z lastninjenjem, delom in soupravljanjem. K sredi na lokalnih volitvah ni teh velikih tem, čeprav so nekatere stranke skušale poprijeti tudi za to vrv. Najbrž zato, ker si, opogumljene z rezultati na lokalnih volitvah, želijo čimprej novih volitev v slovenski parlament.

Volitve, kot smo jih po novem zastavili pri nas, so lahko prav zanimiva reč. Na primer v občini Ljubno je bilo oddanih recit in piši 1159 glasov, od tega je bilo neveljavnih 433 glasov, tako da je bila edina kandidatka za župano izvoljena v prvem krogu s 726 glasovi, kar je točno sto odstotkov. No, vsaj to se v demokraciji ne more zgoditi, da bi koga imeli takooooo in tolikooooo radi, da bi mu matematični račun izkazal recimo 102 odstotka. Ne, to pa že ne...

»Sodeč po tem, kar je bilo mogoče videti na voliščih, so tokrat umanjali v glavnem mladi volivci in volivci poslovno uspešne mlajše srednje generacije.«

Tisti, ki so prvo decembrsko nedeljo špircali, so uporabili eno temeljnih človekovih pravic, da ne sodelujejo v taki godlji, kot so lahko volitve. Volitve, katerih prvi krog se pravkar izteka, so to nedvomno bile: godlja posebne vrste in dokaj realno je pričakovati, da bo v drugem krogu županske dirke sodelovalo še manj občudovalk in podpornikov oblastne opojnosti.

Sodeč po tem, kar je bilo mogoče videti na voliščih, so tokrat umanjali v glavnem mladi volivci in volivci poslovno uspešne mlajše srednje generacije.

liveci in volivci poslovno uspešne mlajše srednje generacije. Tako je bil to »spopad« bolj ali manj znanih ideoloških ali svetovnonazor-skih (morda bi kdo hotel, da rečemo temu: zgodovinskih) nasprotnikov. Morda je edina resnejša izjema SDSS, ki je dosegla zanjo izjemen rezultat najverjetneje prav s podporo prej omenjenih starostnih struktur volivcev. Vendar so to zvečine ugiibanja, ki jih bo mogoče pojasniti šele po konstituiranju občinskih oblasti in s kadrovsko politiko posameznih strank. Odgovori bodo na dlani, ko se bodo konstituirali občinski sveti in v večjih občinah tudi njihovi izvršni organi (odbori). Svoje bodo seveda dodali župani in vzpostavljane razmere med župani in svetniki oz. sveti bo prineslo prve lokalne politične bitke, kjer bodo stranke kazale perje in barvo.

Dokaj verjetno je, da bodo v marsikateri občini glede na volilni rezultat pristali že takoj na

Milan Šamec, gospodarstvenik in diplomat, razčlenjuje idejne in druge premise minulih lokalnih volitev in o ljubljanski politični kuhinji trdi:

NI VPRAŠLJIVA LE BUČARJEVA TEZA O DRŽAVLJANSKI VOJNI, TUDI Z NEKATERIMI DRUGIMI POGLEDI SE NI DOKAZAL

Za volilce je pomemben razmislek po volitvah ali med dvema krogoma, stranke pa hite s površnimi ocenami za dnevno rabo. Ob pomanjkanju končnih rezultatov in na osnovi močno dvomljive primerjave neprimerljivega že mahajo z novim razmerjem moči. A so lokalne volitve bolj slaba generalna za parlamentarne.

Volilno telo se še nekaj časa ne bo ustallilo. Opazna pa je apatija, bolj kritičen odnos do politike in takšne demokracije (blešedeče tuje izložbeno okno kaže grde rakaste izrastke in spačke). Postopoma povzemamo globalne navade (zmanjševanje volilne udeležbe in rast silent majority, molčeče večine), hkrati pa ohranjamo razvade (rodovno nekultivirano veselje do škodoželjnega opremljanja). Delitve na levo, sredino in desno so še deformirane. Lapova stranka recimo bo v drugem krogu podprla socialistično preoblečeno desnico. Zeleni, ki naj bi po ciljih bili bližje progresivni sredini, bodo podprli desnico. »Nestranskega« Bučarja, ki bi županovanje nadaljeval z Vidmarjem, naj bi spet podprli SDSS, »razumniki«, SLS, posredno še cerkvena hierarhija. Zmanjševanje števila strank je tudi utvara. Kot gobe po dežju se množe alternativne skupine, od regionalnih za Primorsko, Štajersko do podobnih na krajevni ravni. Nove stranke se zanimajo za eksistenčna vprašanja ogroženih skupin. DeSUS je dokaz. Na parlamentarnih volitvah bo motiviranost še močnejša, šlo bo za zastopnike v parlamentu, ta lahko za upokojujence (in ogrožene skupine) naredi precej več kot lokalna oblast. Veliki se pulijo (predvsem verbalno) za volilne rezervarje sindikatov in upokojujencev. Da ne bo še kakšne delavske variante? Ob prepogosti brezbržnosti večine sedanjih strank do delavcev, brezposelnih in socialno ogroženih bi dodatno in bolje zastopala interese teh slojev. (Tudi dogodki v Italiji kažejo, da so delovna mesta in upokojujenci za socialni mir pomembnejši, kot se je zdelo). Rezervar za »nacionalistične«, demokratične in krščanske (socialisti) variante najbrž še tudi ni izčrpan.

Kaže, da velike stranke ne zajemajo toliko volilcev, kot bi jih, če ne bi bile »združene«. So tudi bolj podvržene birokratski hromosti. »Mladim« strankam manjka tradicionalna vsebinska kohezija in ideološka lojalnost in je cepljen več kot utapljanj v velikih. SLS je tipičen primer stanovsko interesnega konglomerata. Vsebinsko (biološka pridelava hrane, solidarnost in moderno odprto združniško partnerstvo s porabniki, ali stremljenje po zaprti pre-

levmanskim zaščiti, hitrem bogatenju in komasacijah?) in ideološko (katoličanska smer, ali napredni, sredinsko, celo levo, moderneje usmerjeni kmetje) se bo verjetno še razslojevala. Čistke in pravičniško poštenjakarska obtoževanja (ko hkrati odkrivata finančne nečednosti SLS Feltrin in Čanžek) in površen populizem – značilen še za nekatere stranke –, ki marsikje tiči še v Krambergerjevih protestniško opozicijskih škornjih, so (pre)daleč od ustrezne vsebinske in strokovne usmerjenosti. Mavrično SDSS bo prav tako čas prisilil, da uredi barve. Že na teh, zanj še uspešnih volitvah opažamo mozaike, ki ga, kot kaže, zaenkrat vežejo že nekoliko načeta karizma vodje in povzpetniška stremljenja po prevzemu oblasti. Ker opozicija ne ponuja kvalitetne vsebinske alternative, kjer demokracija ne bi bila vsiljevanje preglasovanja, temveč plodno konsenzualno dogovorno sodočlanje za skupne koristi, postajajo težnje po goli oblasti toliko bolj prazne. Če pogledamo, v katerih krajih in zakaj je SDSS na lokalnih volitvah uspela, opazimo, da gre za večjo aktivnost pri polnjenju vaku-

»Veliki se pulijo za volilne rezervarje sindikatov in upokojujencev. Da ne bo še kakšne delavske variante? Ob prepogosti brezbržnosti večine sedanjih strank do delavcev, brezposelnih in socialno ogroženih bi dodatno in bolje zastopala interese teh slojev.«

uma, ki ga še dopuščajo druge stranke. Bolj zajema nezadovoljne, ambiciozne in opozicionalno motivirane, a manj ustvarjalne. Marsikje dokaj labilne in tudi negativistične glasove, ki jih je pri lokalnih volitvah zaradi raznih ribarj in zamer lažje nabrati kot pri parlamentarnih, ko bo tekmovalje širše, tehtnejše, bolj prozorno. Verjetno tudi udeležba drugače motivirana. Ali se majo vlada? Morda manj kot dosedaj. Kaže, da relativen uspeh SKD in stabilizirajoča zanesljivost ZLSD koalicije utrjujejo, vidi se, da tudi volivci podpirajo stabilno, umirjeno politiko. Kljub temu se zdi, da so trenutno na lokalno sceno močnejše vplivali emocionalni in iracionalni motivi. Emocionalno reagiranje na referendumske debakle se kaže

v bojkotu, sorazmerno številnih neveljavnih glasovnicah in v abstinenca. Nekatere stranke (predvsem LDS) so prisluzile opomin, da ne gre pišmevuhovsko podcenjevati sodočlanja in lokalne samouprave, da se kaže iz mestnih pisarn potruditi tudi v manjše urbane, primestne, podeželske kraje, saj šteje vsak glas. Tudi opazno brezbržnost površnost pri določanju nalog in prioritete kaže praznino. V času, ko je toliko socialnih stisk, brezposelnosti, eks-

dozoreli za stabilno, modro tehtanje in moderno, racionalno odločanje. Ljudje tudi zaradi izkušnje in anti-fašistične tradicije svobodnejše razmišljajo. Zdi se, da primerjava med Ruplom in Bučarjem kaže prednost Rupla. Tudi njegovi pogledi na NOB in kolaboracionizem. Bučar je res bil partizan, a moti znanstveno in zgodovinsko sporna teza o državljanski vojni, ki opravičuje sodelovanje z okupatorjem. Med prvimi odločitvami novega župana pa bo tudi ta, kako naj Ljubljana proslavi – mednarodno odmevno – 50. obletnico osvoboditve (kaj bo, denimo, z drogovci na poti spominov, ki jih je dal požagati Vidmar). Bučar trdi, da je on pravi za župana, na mnoga vprašanja, kaj bo delal, pa ni odgovoril. Oba sta novorevidirana, izhajata iz iste stranke slovenske pomladi, oba iz Demosa in

zakon. Pa – od njega z ljudsko voljo utemeljevan – v medstrankarskem nategovanju rojeni zakon o lokalni samoupravi, v njem odkriva defekte celo sodna veja oblasti.

Razlogi, zakaj ga določene skupine podpirajo, so, zdi se, bolj ideološki kot strokovni. To ne govori v prid sodelovanja, prej razdvajanja in politizacije. Pri podpori Janša-Vidmarjeve skupine, Podobnikov, posredno še cerkvene hierarhije, niso v ospredju komunalna vprašanja. Nenehno neutemeljeno obtoževanje in umišljanje sovražnikov, ki pa so kvečjemu politični tekmeči, na vsaki Janševi tiskovni konferenci in pojavljanju v medijih, destabilizira s permanentnim vzmirjanjem in budi razdiralna negativna počutja. Argumenti in »dokazi« se čez čas res izkažejo za balončke, pasje bombice, milne mehurčke in stresanje dvumnosti, a je medtem škoda že narejena. (Podobnikovovo oglašanje v javnosti je prav tako vse prej kot umirjeno.) Tudi ko gre za to, da naj verjamemo nedokazljivim Janševim trditvam o neoporečni poštenosti, da ni izdajal, ni preprodal orožja, kaže po vsem, kar doživljamo, prej verjeti številnim nekdajnim, zdaj iznevernim prijateljem, ki ga gotovo dobro poznajo. Trdijo, da (za oblast?) ne izbira ne sredstev ne ljudi.

Naslednja skupina, intelektualci razumniki, ozmerjajo svoje tekmece z očitanjem preteklosti in z neokomunisti, ne glede na lastno preteklost, potem pa promovirajo Janšo za demokrata in dokončnega edino pravega ljudskega izbranca. Proglase, s katerimi ga podpirajo kot zasebniki, podpisujejo s stanovskimi titli, verjetno, da bi ustvarili vtis, kako se z njimi strinja večji del univerze. Ali pa z navedbo, da so člani SAZU, kar sugerira zmotno sklepanje, da gre za širšo podporo akademikov. Ali pa se s predsedniškim naslovom ustvari vtis, da so za njim vsi književniki. (Medtem ko si drugi intelektualci ne lastijo nezmotljive izključne pravice do tolmačenja demokracije.) Odbori škofovske konference tudi s politiziranjem vzbujajo vtis, da govore v imenu ogroženih (vseh) katoličanov, vsaj vseh vernih in duhovnikov. To spominja na odgovornost dela cerkvene hierarhije za zavajanje v kolaboracionizem in na špekulacije o podpiranju (novega) križarstva.

Kljub vsemu lahko upamo na sprejemljivi izid ljubljanskega preizkusa. Prejkone bo obveljala poživljajoča skrb za skupne koristi in spoznanje, kdo bolj zasluži zaupanje družbe.

M. Š.

stenčne negotovosti, na drugi strani pa grabeža, večjega razslojevanja na imovite in siromašne, se tudi v urbanem okolju raje primejo emocionalna gesla o egalitarizmu, (socialni) pravičnosti, poštenosti, morali in redu kot pa o demokraciji, miru, stabilnosti, pravni državi, strpnosti in civilni družbi. Ko se bo gospodarstvo stabiliziralo, bodo več tehtali racionalna ustvarjalnost, napredek, prosperiteta, sožitje in dogovor. Jalovo vzmirjanje, brezplodno sejanje razdora in strupenega sovraštva že postaja kontraproduktivno. Ljudje so naveličani praznega, a pejorativnega zmerjaštva. Tudi tega, da posamezne stranke spodbujajo le nizke instinkte.

Fevdalno balkansko solunaštvo se menda ne prime v dokaj evropski Sloveniji. Grimsovo razglašanje preko radia, da nas je osvobodil Janša (in ga mora Jelinčič spomniti, da so to storili vsi Slovenci), spominja na poskus uveljavljanja atavističnega solunaštva na slovenski način. V senci posebnih zaslug in herojev bi si zagotovili predprave še opode. A je viža že preveč zlažnana, predvsem o privilegijih drugih ko se sami potegujejo zanje. Odlikovanja, medalje, priznanja dejanskih zaslug bodo morali zadostovati. Opravljanje samoumevne dolžnosti (obrambe) ne daje samoznamitistom nobenih predprav na oblasti. In je preživelo.

Ljubljanski drugi krog pa bo najlepše pokazal, koliko smo že

teško je nedvoumno izmeriti, kateri je bolj zaslužen za osamosvojitve. Kljub znanim kritikam deluje Rupel bolj integralno. Od nekdanj znan nemiren opozicijski intelektualci se je ekstremom znal v kritičnih trenutkih bolje izogniti. Ni preveč trmaril z out out stališči, znal se je prožno prilagoditi novo nastalim pogojem, si vzeti tudi po morebitnih prenatrženih odločitvah čas za razmislek in popravke, ni podiral mostov za sabo, kar je za politika in državnika pomembno. Koga bolj vleče gola oblast? Rupel ima več izbire, tudi mlajši je, ne muči se mu, ne kaže pretirane zasvojenosti. Človeško se je motiti, a utopije so pač zmotne. O določenih Bučarjevih ekstremih le velja razmisлити. Poznavalci menijo, da ni le teza o državljanski vojni vprašljiva, tudi z nekatere drugega pogledi se ni dokazal (bi se bolje ko župan?). Ne zdi se, da je makedonski narod nedržavotvoren, kot je sugeriral. Vprašljiva je uместnost določila v ustavi, namesto v običajnih normativnih aktih, o prepovedi prodaje zemlje tujcem. Kritizirajo ga zahodni finančniki in mendenžerji kot oviro za vlaganje tujega kapitala. Določilo se je izkazalo za nesmotrno še, ker dodatno zapleta odnose z Italijo in Evropo. Dvodomni sistem, ki ga zagovarja, v katerem drugi dom ne sodočla, ker je skorajda degradiran na nekakšno strokovno službo, zaenkrat ni najučinkovitejši. Podobno denacionalizacijski

»Pridobili so tisti, ki so v sedanjem času pokazali nekaj več odločnosti in razpovednosti v svoji politični drži in stališčih. ZLSD v mestih in nekaterih industrijskih okoljih, SLS na podeželju, SKD v izrazito majhnih občinah, SDSS pa si je uspela povečati rating v socialno in gospodarsko različnih okoljih, ker je ponekod uspela svoje kandidate prikriti v kamuflažno ogrinjalo 'neodvisnih'.«

začetku v takšni ali še bolj zoprni pat poziciji, zaradi katere smo se sploh šli volitve. Občinski ali mestni statuti in nato poslovniki bodo namreč marsikje trd oreh. Spet drugje bodo stvari najbrž porenostavili in na krajevno običajen način poslovali. Če ne v uradu, pa pri farju ali šolmoštru. Ponekod bodo v ospredju prijatelji, domači kraj in njegove koristi, pa manj politične barve in šefi iz Ljubljane, drugje bo Betajnova ali solzna dolina. Pa kaj, saj bodo še kakšne volitve, mar ne?

Med razloge za visoko abstinenco velja zagotovo šteti preklarije okrog zakona o lokalni samoupravi, zakona o občinah, odločanje njihovih območij, še prej pa povsem neuspelo referendumsko odločanje o teh vprašanjih. V več kot dveh tretjinah občin so se državljanji Slovenije letos maja namreč odločili drugače, kot jim je to ponujala oblast. V nove občine in na volitve smo odšli, ne da bi vedeli, kaj bo smela in mogla nova lokalna oblast sploh početi, kakšne bodo njene pristojnosti in dolžnosti, kako se bo financirala (ali bo smela in mogla imeti lastne finančne /fiskalne/ viře), v kakšnem odnosu bo do državne uprave, ipd.

LDS je izgubila, večja razpoznavnost je rodila sadove, okrepila se je desnica

Prav tu, vendar ne samo tu, je morda iskati odgovor na vprašanje, zakaj je slovenska HDZ – kakor so že začeli poimenovati združeno in prevladujočo LDS – postala najbolj opečeni tekač čez ovire Za več Slovenije v tej, kakor je kazalo, že vnaprej dobljeni tekmi. Prav na njenem primeru se je pokazalo, da ima Slovenec sicer rad zmagovalce. Rad se slika z njimi, ima pa tudi svojo pamet. Včasih že kar preveč tr-

masto, tako da mu ne Bog, ne Partija in ne Država ne morejo do živega.

Nekaj je po teh volitvah gotovo: naši ljudje volijo z glavo in s srcem. Ne marajo prepirljivcev. Imajo radi tudi pokončne poražence in o teh junakih ne razmišljajo kritično. Pravzaprav radi pozabijo na njihove morebitne lumparije, še posebej, ako niso nikdar zares dokazane. Ne pozabijo pa resnih zamer tistim, za katere vedo, da imajo škarje in platno v rokah. Zato v Sloveniji še dolgo ne bo dolgčas in ni ga junaka, ki bi mogel vnaprej vedeti, kako jo bo odnesel.

So pa te volitve tudi nauk in poduk tistim, ki bi morali zaradi svojega idejnega, da, morda celo ideološkega oz. vrednostnega izhodišča ali iz programskih razlogov bolj odločno in razpoznavneje zagovarjati in uveljavljati sami sebe. Mlačnost in nerazpoznavnost, neka lebdeča sredinskost, desno-sredinskost ali levo-sredinskost se prilagaja v glavnem liberalcem. Tokrat so pač plačali ceno. Pravzaprav so jo še dobro odnesli. Lahko bi bilo slabše. Izgubili so seveda tudi gromovniki s slepimi naboji. Škoda, pa tako prijetna, včasih kar viharina osvežitev je bila SNS. Bolj kot slab volilni izhod je za take stranke in njihove prave problematična verodostojnost njihove programske ponudbe in dejstvo, da »na terenu« nimajo pravega organizma ali pa se je tako atomiziral, da so ga pritegnila druga, organizacijsko močnejša in »eksplozivnejša« jedra.

Pridobili pa so tisti, ki so v zadnjem času pokazali nekaj več odločnosti in razpoznavnosti v svoji politični drži in stališčih. Po tem kriteriju bi mogli razporediti kar nekaj strank – zlasti, če upoštevamo tradicionalna okolja, ki jih ali naj bi jih le-le obvladovale: ZLSD v mestih in nekaterih industrijskih okoljih, SLS na podeže-

lju, SKD v izrazito majhnih občinah (tistih, ki so najbližje župnijam). SDSS pa moremo izvzeti iz tega kriterija, zato, ker je uspela povečati rating v socialno in gospodarsko različnih okoljih.

Morda tudi zato, ker je ponekod svoje kandidate – bodisi za svete bodisi za župane – uspela prikriti v kamuflažno ogrinjalo neodvisnih kandidatov ali skupin.

Neodvisni in »neodvisni«: nekaterim je šlo kar dobro od rok

Uspehi neodvisnih ali »neodvisnih« kandidatov in list so vredni posebne pozornosti in analize. Na podlagi doslej znanega ni mogoče trditi, da gre za kakšno vsem prilagajočo se značilnost. V nekaterih okoljih nekateri neodvisni kandidati niso dobili skupaj toliko glasov kot najslabši strankarski, drugje je bilo prav obratno. V Ljubljani so na primer trije neodvisni kandidati za župana (Lenard, Jazbinšek in Gradišnik) uspeli zbrati komaj za

kanec več glasov kot najslabši strankarski, je pa zato formalno res nestranski kandidat (Buchar) imel in še ima stopnjevano javno podporo nekaterih strank (DS, SDSS, ND, SD). Tudi ni izrazitega pravila, da so nestranski kandidati ali liste nujno take, ki bi jih mogli šteti desno od sredine, saj je nekaj tudi takih, ki so levo od nje ali celo z razpoznavno podporo ZLSD in LDS, nekaterih regionalnih strank ipd.

Morda sta zanimivi vsaj še dve posebnosti tokratnih volitev. Med uspele regionalne ali lokalne

tev '94. Vendar ni tako. Ta izkupiček je treba opazovati in ga vrednotiti od občine do občine, njegovi pravi učinki pa se bodo pokazali že na prvih sejah občinskih in mestnih svetov oz. že kar v drugem županskem krogu. Slovenski upokojenci se ne dajo, saj natančno vedo, da si morejo sami najbolj pomagati. Po svoje je zanimiva tudi izkušnja sivih panterjev, ki so begali malo sem, malo tja in – se utopili v slabšem volilnem izidu LDS. Razen če so, zviti kot morejo biti, zadnji trenutek spet prestopili – kam drugam kot

še le poraja sodobna levica. So le za različne rabe prikladni sredin-karji, nemalo med njimi je takih, ki so bili v zadnjih desetih letih prenavljajoče se in nove demokracije že skoraj vse. Le še predsedniki ne.

Predsedniki, župani in kralji

Ta je za večino Slovencev en sam. In lahko bi bil kralj, pa bi bilo morda še bolj prav. Nekako postrani se je držal ob teh volitvah in menda je zelo pazil, da se ne bi minuli mesec s kom preveč zares slikal. Morda bo zanimivo nekoč slišati, kako se je pripravljaj na te volitve. Naivni bi bili, ako bi mislili, da je pristal na vlogo pasivnega volivca. Po veliki ljubljanski izkušnji res ni vseeno, kdo bo župan nove evropske prestolnice: ali nekdo z 959 glasovi, kot se je to primerilo na lokalnih volitvah pred skoraj petimi leti, ali nekdo, ki bi moral in smel potegniti vsaj pol nove (pomajšane) Ljubljane za sabo. Zgodilo pa se je tako, da bi ob dobri volji vseh tistih, ki bi jih na podlagi oddanih glasov v prvem krogu smeli razporediti na to ali ono stran sredine, mogli računati na komaj zaznamni presežek čez zahtevano polovico. Najverjetneje je prvemu Murgelčanu še najbolj prav, če se oblastna moč primerno razporedi v slogu velike ali pridružene koalicije. Tako je v deželi nenehno zavetje v drobnjakarskih špetirih in akterji so vedno pripravljeni poslušati kak moder nasvet.

Kralja bi morali imeti. V vsaki slovenski vasi. Saj vendar volimo župane, kaj bi s kralji. Kralji, tisti prosvetljeni, so kar v redu. Ni jih treba voliti, le prestolonaslednika mu povijte. Saj smo vsi ena sama velika družina. Ampak v mestih naj bodo predsedniki. Se sliši bolj demokratično. Naj me koklja brone, ako ne bomo čez deset let kaj novega izumili. Za zdaj pa županjam, županom, svetnicam in svetnikom – čimveč sreče pri izbiri podanikov in da ne boste po nemarnem preganjali klošarjev. Poskrbite zanje, to so dobri ljudje. Tatiče in barabe, tem pa le dajte soli na rep in v keho z njimi, da nam ne bodo jemali bleščave.

Jožefina Widermayer

v DeSUS. Tako lepo, kot je bilo, več ne bo. Nič več. Dobro bi bilo, ko bi naši politično organizirani upokojenci sem ter tja pomislili tudi na tiste, ki bi do penziona radi prišli vsaj na podoben način, kot so oni – z delom.

Zaradi volilne neudeležbe so lahko tisti v SKD, ki trdijo, da so kljub vsemu zelo zadovoljni z rezultati, saj so zdaj za kakšno večjico pravzaprav najmočnejša stranka, res radostni. Hvaležni so lahko tudi dva tisoč let preskušane-mu mehanizmu dela in molitve ter pokorščine. Še tako očitne nedoslednosti in napake znotraj njihovega organizma in eksperimentiranje s posegi na državnem ožljju so tudi s pomočjo vestnih dušnih pastirjev uspešno ublažili. Modernih konzervativnih strank pri nas še ni, tako kot se

NE BODITE ČUK, BODITE SOVA

MODROST JE V ZNANJU

Znanja imamo v podjetju Donit Filter veliko. Že 50 let raziskujemo in preizkušamo, razvijamo in dopolnjujemo, izdelujemo in prodajamo filtre za raznovrstna motorna vozila. Tradicijo smo povezali z odločitvijo, da v naši proizvodnji dajemo prednost zanesljivosti in kakovosti. Zato lahko danes brez težav v najbližji trgovini kupite cenejši filter od našega.

Ali smo se odločili modro ali ne, nam lahko povedo milijoni zadovoljnih uporabnikov na vseh celinah. In naši poslovni partnerji, med katerimi so tudi veliki svetovni proizvajalci vozil in strojev, všteti BMW, Škoda, Citroën, Volvo, Fiat, Volkswagen, Renault in Mercedes. Ponosni smo, da več kot 80% naših izdelkov izvažamo, in to predvsem na zahtevne trge.

Vprašanje je, ali boste tudi vi ravnali modro, ko boste filter v motorju zamenjali z našim filtrom. Verjetno bodo olje, zrak in gorivo v vašem motorju čistejši kot prej. Zato tvegajte, da se boste redkeje srečevali z vašim najljubšim mehanikom. Ker nimamo nič proti mehanikom, še več, prištevamo jih k svojim dobrim strankam, prepuščamo odločitev vam. Res pa je, da je modro upoštevati znanje.

Tudi domače.

DONIT FILTER
KAKOVOST, KI JO KUPUJE SVET

Donit Filter, podjetje za proizvodnjo filtrov, Medvode, Slovenija.

SLOVENCİ KOT NACIJA

(2.)

To ni bilo leta 1974, temveč (dokumentacija o tedanjem početju Šešerka in Kirna ter njunega zaveznika Jožeta Volfanda kot urednika Dela je dostopna v 30. številki Nove revije) leta 1984. Še leta 1989 je Šešerko ob izidu moje knjige **Slovenska državnost** samostojno Slovenijo primerjal z Romunijo oziroma oblast v takšni Sloveniji z oblastjo diktatorja Ceausesca.

V Zelenih Sloveniji je tudi sicer precejšnja skupina kriptokomunistov, in to tistih, ki so vse do zadnjega vztrajali v zvezi komunistov in bili bolj papeški od papeža. Obstoječe komunistično vodstvo so kritizirali zaradi njegove premajhne zavednosti, marksistične nedoslednosti in bili obenem užaljeni, ker jih to vodstvo ni takoj vključilo v svoj najožji krog. Torej so v Demosu in njegovem prirodu na oblast videli, če se mu še pravčasno, čeprav tik pred zdajci, priključijo, bližnjico do vladnih in drugih položajev. Zato bo prej ali slej prišlo do razcepa tudi v tej stranki. Ideološka nasprotja v njej so prevelika, da bi jih ekološka problematika lahko prekrila, tako da bo do najostrejšega spora prišlo prav ob odprtih ekoloških vprašanjih. Poleg tega se s temi vprašanji v večji meri, kot so se doslej, ukvarja že tudi vrsta drugih strank na Slovenskem.

Razlogi, ki so govorili v prid Peterletu kot sestavljalcu vlade, pa so bili naslednji:

1. Peterle je bil kot predsednik Slovenskih krščanskih demokratov predstavnik tistih Slovencev, namreč katolikov, ki so bili v doseganju režimu v položaju drugorazrednih ljudi, ki so se torej upravičeno čutili ponižane in razžaljene in ki bi jih zaradi tega travme spremljale še dolgo po spremembi oblasti, če ne bi takoj začutili, da je prišlo do radikalnega obrata, o čemer jih lahko prepriča prav njihov človek na vodilnem vladnem položaju;

2. Peterle je imel že pred volitvami tesne stike s funkcionarji evropskih krščanskodemokratskih strank in ti bi prek svojih vlad lahko veliko pomagali pri iskanju in utrjevanju mednarodne podpore osamosvojenosti Slovenije.

venije, pri naporih za njeno mednarodno priznanje;

3. Peterle je že delal v državni upravi, bil tako v precejšnji meri seznanjen s sistemom vlaganja, poznal je do določene mere kadre, tako da s prevzemom vlade ne bi padel v povsem prazen prostor (kar se je kasneje, tudi zaradi nedogovornega pristopa vodstva krščanskih demokratov, zgodilo z Andrejem Rotom, ko so ga postavili za glavnega urednika **Slovenca**), temveč bi začel vsaj z osnovnimi vedenji in izkustvi.

Vse tri točke so danes potrošene. Kristjani (katoliki) so samozavest dobili nazaj, evropski krščanski demokrati so svoj glas v mejah svojega dometa zadržali in prevelika naslonitev nanje ni bila za slovensko mednarodno priznanje že škodljiva, poznavanje bivšega upravnega sistema pri sedanjem vodenju države ne pomaga več. Zato se je Peterletova vloga spremenila. Svojo dopolnilno ali dodatno politično nalogo je uspešno (videli bomo, da celo preveč uspešno) izvršil, obenem pa se je pokazalo, da so njegove vladne sposobnosti precej omejene in da jih, poleg ali prav zaradi tega, neselektivno uporablja v korist svoje stranke.

Vodenje vlade je Peterletu kot predsedniku krščanskih demokratov dalo nesorazmerno težo v Demosu, tako da so Slovenski krščanski demokrati postali prevzetni, njihove aspiracije pa so presegle vse okvire. S svojo opredeljenostjo po katoliški **ideologiji**, vsaka **ideologija** pa je, četudi je zastrta s teologijo, ekspanzionistična, nenehno težijo po obvladanju celotnega prostora, v katerem se gibljejo. Predvsem pa seveda najbližjega, se pravi demosovskega. Zato so od vsega začetka težili k temu, da bi svojo relativno premoč v Demosu spremenili in absolutno premoč, v moč, ki naj se ji podredi vse druge stranke v Demosu.

Prvi zametki novega klerikalizma

Sprva je kljub velikim težavam in nesorazmernim naporom, ki so bili potrebni, da bi našli skupni jezik, dobro kazalo. Takoj po uspešnih volitvah in zmagi

V januarju bo pri založbi Enotnost izšlo najnovejše delo prof. dr. Tineta Hribarja z naslovom SLOVENCİ KOT NACIJA. V njem analizira aktualna vprašanja slovenskega naroda in države na prehodu iz socializma in Jugoslavije v samostojno državo. Na zanj značilen kritičen in angažiran način opisuje »zgodbe« s slovenske duhovne in politične scene v minulih šestih letih. V Panorami bomo v nekaj nadaljevanjih objavili odlomek iz te knjige.

Demosa, za katero smo, vključno s podporo Pučniku, na **Novi reviji** vložili v zadnji fazi vse sile, smo začeli priprave na slovenski pravni dan. France Bučar kot predsednik skupščine je sicer že v svojem nastopnem govoru razglasil konec državljanske vojne, vendar je bilo nujno opraviti tudi ustrezno simbolno dejanje.

O razglasitvi konca državljanske vojne smo se zmenili že na sestanku 1. maja 1990 pri Bučarju v Bohinju, na katerem je Spomenka najprej predlagala, naj bi v skupščini sprejeli posebno izjavo o narodni spravi. Ko smo zadevo v celoti pretresli, tu sta bila še Jože Pučnik in Peter Jamšek, smo uvideli, da bi to v skupščini povzročilo preveč razburjenja. Vendar je zamisel o potrebi po močnejši izpostavitvi narodne sprave ostala.

V ospredju je bila misel o spravi z mrtvimi. To misel je Spomenka vztrajno gojila od leta 1983, ko je napisala za **Kočkov zbornik** spis **Krivda in greh**; sam sem od 45. številke **Nove revije** (1986), v kateri sem objavil zapis **Posvečenost mrtvih**, na filozofski ravni skušal utemeljiti enakost vseh ljudi v smrti in pokazati na neupravičenost razlikovanja med njimi. Tako je najprej nastala zamisel o »lipi sprave«, potem pa tudi, vsaj na dveh koncih, zamisel o simbolnem dejanju na Rogu. Zanj so bili gotovo najbolj poklicani sorodniki in prijatelji na Rogu pobitih, z njimi je bila zavezana Cerkev, zato na **Novi reviji**

nismo hoteli biti preveč vsiljivi. Vendar pa smo se zavedali, da mora biti simbolni pokop mrtvih, kolikor naj pomeni narodno spravo, vsenarodno dejanje. To razsežnost dejanja naj bi dosegli tako, da bi pri njem poleg neposredno prizadetih sodelovali ob Cerkev še Država in Kultura. Do izvedbe te zamisli ne bi nikoli prišlo, če nadškof Alojzij Šuštar in predsednik predsedstva Republike Slovenije Milan Kučan ne bi bila tako odprta in če Spomenka ne bi vanjo vložila vse svoje energije.

Tako v Šuštarjevi kot Kučanovi okolici so bili namreč silovitji odpora, nekaj pomislekov pa je bilo tudi med kulturniki. Kljub vsemu je, k temu je ob koncu dogovorov precej prispevalo tudi sedanje vodstvo Nove zaveze, 8. julija 1990 prišlo do sprave z mrtvimi na nacionalni ravni, s tem pa je dobila svoj temelj tudi narodna sprava. Kazalo je torej, da bomo odslej zares in dokončno sproščeno zadihali.

Vendar se je kmalu pokazalo, da je še vrsta blokad oziroma avtoblokad. Konec avgusta smo v Podvinu pripravili (Peter Jamšek, Franci Grad, Tine Hribar, Tone Jerovšek, Matevž Krivic in Anton Perenič) delovni osnutek Ustave Republike Slovenije. Ustavna komisija pod vodstvom Franceta Bučarja, ki je imenovala delovno skupino, je obenem postavila tudi svoje koordinacijsko telo, manjšo usklajevalno skupino, sestavljeno iz zastopnikov

najmočnejših parlamentarnih strank.

Dogovor med sestavljalci in to skupino je bil dosežen zelo hitro, toda na seji Ustavne komisije se je izkazalo, da je bil brez pomena, saj so člani začeli razpravljati, kakor da ga ni bilo. Vse znova. In ko je bil dosežen po mesecu dni dogovor na Ustavni komisiji, se je isto ponovilo v skupščini ob sprejemanju osnutka Ustave. Pri tem se stranke iz Demosa niso obnašale prav nič bolje od opozicijskih strank.

Bili smo na primer že tik pred soglasjem glede velike večine členov, posamezne stranke so imele še po eno ali dve, največ tri zahteve po spremembi, celo Stranka demokratične renove je že popustila, nakar pridejo Slovenski krščanski demokrati in začnejo vse znova prav od začetka, pri preambuli in **svetosti življenja** iz nje. To je Bučarja, ki je tudi zagovornik te sintagme, tako pogrelo, da je na seji, na kateri so krščanski demokrati začeli brezpogojno vztrajati pri svoji zahtevi po nadomestitvi **svetosti z nedotakljivostjo** (kakor da bi šlo za stanovanje) življenja, namesto razprave o zgolj še odprtih členih znova odprl razpravo o vseh členih oziroma o vseh stvarkih od prvega stavka preambule naprej in tako dopustil, da je prišlo do splošnega, na vse strani segajočega in povsem dilemantskega spreminjanja in dopolnjevanja osnutka.

Še huje je bilo potem v skupščini ob sprejemanju osnutka, ko so poslanci kar poprek tako rekoč znova sestavljali osnutek, kakor da Ustavne komisije, ki so jo sami izvolili, sploh nikoli ne bi bilo.

Osnutek je bil sprejet, toda z več kot sto »amandmaji«. V skladu s tem je nato potekala tudi javna razprava. Ne o omejenem številu odprtih vprašanj, temveč o vsem. In z močnim strankarskim prizvokom.

V razpravo smo bili vključeni tudi sestavljalci delovnega osnutka Ustave in tako sem na lastni koži občutil, kako se je to dogajalo. Najbolj sem bil presenečen, ko sem prišel v Logatec in tam naletel na dogodek, ki ga opisujem v naslednjem pismu nadškofu Šuštarju:

»Spoštovani gospod nadškof, dr. Alojzij Šuštar,

doslej sem v javnosti vztrajno zanikal, da bi se po zmagi Demosa začel na Slovenskem uveljavljati

politični klerikalizem. Po tem, kar se je zgodilo včeraj, tega ne bom mogel več početi. Vsaj tako odločno ne.

Bil sem povabljen v manjše slovensko mesto na razpravo o ustavi. Ljudi ni bilo pretirano veliko. Njihovo število se je povečalo, ko je v dvorano vstopil človek srednjih let, za njim pa še kakih deset fantov in deklet. Sprva sem mislil, da gre za kakega učitelja. Po desetih minutah razprave, ki se je tako kakor v večini primerov začela z razpravo o preambuli, se pravi o sintagmi »svetost življenja«, je ta človek srednjih let vstal, se približal odru in dejal, da mora žal oditi, ker ima verouk. Predsedujočemu pa je izročil pisno poslanico. Nato je zapustil dvorano, za njim pa so šli lepo po vrsti tudi že navedeni fantje in dekleta. Ne vem, ali je šlo za demonstrativni nastop ali ne, vsekakor pa takšno obnašanje ni nekaj naravnega oziroma običajnega.

Še bolj pa sem bil pretresen, ko sem prebral dokument, ki je bil izročen predsedujočemu. Ta dokument poleg drugega izrecno zavrača »svetost življenja«, češ da gre za »panteistično in pogansko« zadevo, sklep pa je naslednji: **»Kristjani ne moremo pristati na ustavno legitimiranje neke nove antikrščanske ideologije.«** Od kod župnik (ali kaplan) ve, da se za sintagmo »svetost življenja«, ki je sama na sebi tudi krščanska, skriva antikrščanska ideologija? In od kod naj bi to vedeli tisti, ki naj bi poslаницo podpisali, saj se končuje z besedo »Podpisi«? In kdo naj bi bil nosilec te anti-krščanske ideologije?

Ko so v zadnji fazi priprav osnutka ustave v skupščinski ustavni komisiji krščanski demokrati predlagali, da se »svetost življenja« iz preambule umakne, sem bil nekaj časa prepričan, da gre za nesporazum oziroma, da so ta predlog izoblikovali po naključju na sestanku, na katerem so prevladovali tradicionalisti. Izkazalo se je, da ni tako. Nekaj dni za tem mi je eden izmed kristjanov izročil dokument interne narave (bržkone ni trajen, bolj pa bi bilo, da bi bil javen, tj. objavljen), ki ima naslov **Moralni problemi na robu slovenske ustave**, podpisal pa ga je prof. dr. Anton Stres. V njem lahko preberemo tudi naslednji, 11. odstavek:

(Dalje prihodnjič)

Slovenci zaupamo štirim do petim večjim strankam.

Slovenci v nekaterih krajih Slovenije verjamemo bolj v ene, v drugih bolj v druge. V eni občini je prevladala ena, v drugi druga stranka, vendar v celotnem prostoru se je politična moč razporedila po štirih ali petih večjih strankarskih lobijih.

Vse kaže, da se je v Sloveniji uveljavila demokracija. To pomeni, da se ljudje še hočejo polarizirati po tradiciji, dobra slovenska tradicija pa je ostra razkladnost na dva dela, vendar se obenem nočejo več polarizirati na pamet. In se tako polarizirajo po treznem in skrbnem preudarku, potem ko jim je uspelo dognati, katera stranka jim bo prišla najbolj prav.

Politične stranke niso nič drugega kot orodje za urejanje politike.

Dobro je izbrati pravo orodje. Dobro je izbrati kvalitetno orodje.

Dobro se je odločiti za orodje, ki ti ga ne bo pri pridi kdo izpulil iz rok.

Slovenske stranke so mlade stranke. Samo nekatere so dočkale četrto leto brez razpadanja, združevanja ali spreminjanja imena.

Slovenci smo tretjino županov izvolili v prvem zamahu: to pomeni, da bosta dve tretjini županov izvoljeni šele po dodatnem združevanju strankarskih energij. Slovenci hočemo biti razdeljeni v prav toliko različnih tabo-rov, da lahko svojo čustva, svojo vero v takšne ali drugačne opcije speljemo mimo pretirano ostre polarizacije.

Kaže, da bo vsako leto manj direktne razdeljenosti ob vsakem vprašanju. Celó ob zgodovini.

Franček Rudolf:

Posebej moram poudariti, da je v trenutku, ko lahko nesporno ugotovimo, da imamo demokracijo vgrajeno v temelje vsake občine, vsakega mesta in torej tudi v temelje celotne države, nikakor ne opažam želje, da bi dialog o strankarskih hotenjih enakomerno in v vsakim dnem bolj precizno odpiral vrata dialogu med vsemi občani.

Časopisi so tudi zato, da ugotavljajo, kaj se v državi dogaja. Televizija je zato tu, da nam dogajanje pokaže čimbolj od blizu. Radio zato, da vsak dogodek takoj prenese čez vso državo.

Kdorkoli hoče odločati, mora vedeti, o čem odloča. Da bi vedel, o čem odloča, mora vedeti, kaj se dogaja.

Če še tako dobro veš, kaj se ta hip v Sloveniji dogaja, še vedno ne moreš vedeti, kaj se dogaja s Slovenijo.

Vedeti, kaj se dogaja s Slovenijo, bo kmalu pomenilo vedeti, kaj se dogaja z Evropo.

Slovenci imamo dobre domače stranke, naše orodje za politično urejanje Slovenije.

Evropske države imajo svoje stranke, kakorkoli spremljamo, kako te stranke razmišljajo vsaka o svoji državi, vedno lahko opazimo, da so vlade evropskih držav tiste, ki se včasih uspejo, včasih pa ne uspejo zmeniti o novih, v Evropo prihajajočih državah.

Slovenija je bila omenjena v dokumentu Evropske unije skupaj s tremi baltskimi državami. In sicer, v naslednjih šestih mesecih, v času francoskega predsednikovanja, naj bi po postala pridružena članica Evropske unije.

Praktični fundamentalizem STRANKE, ORODJE OBČANOV

**Nasveti.
Načela.
Dogme.
Zapovedi.
Ukazi.
Predlogi zakonov.
Amandmaji na
obstoječe zakone.
Predlogi predpisov.**

Zveni lepo.

Ne morem se ubraniti vtisa, da gre ob treh baltskih državah in Sloveniji za nekakšen minimalen strateški dodatek. Za popravek, ki naj prispeva k razpoloženju.

Evropa se ukvarja sama s sabo. Tudi Slovenija se ukvarja sama s sabo.

Bolj kot bo Slovenija podobna Evropi, bolj se bo vsakokrat, ko se bo ukvarjala sama s sabo, ukvarjala z Evropo.

Najprej bo potrebno prepričati Evropo, da je pravzaprav podobna Sloveniji. In Evropejci Slovencem.

Zato so potrebne stalne razstave. Na primer tista v Švic: Slovenija, alpska država. Ob smučarskih skokih na televiziji je Slovenija v Evropi in v svetu.

Ker se Evropa ukvarja s smučarskimi skoki in kolikor se ukvarja s smučarskimi skoki, toliko je Slovenija zanjo razumljiva in sprejemljiva.

Ko pa opazujem, kako se na televiziji Evropejci na okroglih mizah pogovarjajo o Bosni, lahko opazim samo to, da se Evropejci o vojnah in vojnih dogajanjih in o vojskovanju in urejanju miru ne znajo pogovarjati. To je jasno. Kako naj imajo s takimi stvarmi dovolj izkušenj? Vojne potekajo že desetletja neke daleč in ljudje, ki so vanje vpleteni, razmišljajo drugače kot tisti, ki niso.

V isti sapi, ko tečejo dogovarjanja na prizorišču stare vojne med Izraelci in Palestinci, Rusi odhajajo v Čedenjo novim sovražnostim naproti.

Preprosto brezplodno je pričakovati, da bo kdo od nekod iz Evrope našel recept.

Pa četudi bi ga našel, kako naj pripravi zdravilo in komu naj ga pošlje.

Spopadi v Bihaču so sto kilometrov dražne črte od Slovenije. Dvesto kilometrov od središča Slovenije.

Odvadili smo se razmišljati o Bosni ne samo kot o isti državi, ampak celo kot o sosedu na istem balkanskem polotoku.

Slovenija se je desetletja dolgo trudila z republikami svoje nekdanje države. Spomin, ki je čisto izginil iz zavesti, nas danes prej začudi, kot pa da bi odpiral stare rane: Slovenija je desetletja dolgo poskušala pomagati ob raznih katastrofah, elementarnih in drugačnih. Izčrpavali smo sami sebe. Rezultatov ni bilo posebnih. Naj danes podpiramo Evropejce, kadar se pogovarjajo o multikulturalnosti, o sožitju več narodov in kultur in o miroljubnem reševanju konfliktov.

Kadarkoli kdo omenja manjšine, se vedno vprašam, ali ne bo združena Evropa tudi v Slovencih videla, če ne drugače, pa po pomoti, nekakšne manjšine.

Če nas že tokrat ni opazila kot majhno in spodbudno posebnost, ki bi jo kazalo uporabiti.

Da dokaz lastne veličine.

Ali pa za razreševanje problemov v okolici, posebno na jugu. Kar pa je tako že stara zgodba. Evropa jo je že nekajkrat ponovila.

Vsi nasveti odpadejo.

Nesmiselno je dajati nasvete. (Lahko kar spremenimo glavo rubrike!)

Nekateri v Evropi živijo sorazmerno v redu, drugim pa žvižgajo krogle okoli ušes.

Vsakdo doseže največje uspehe, če se temeljito in zelo preudarno in zelo natančno ukvarja sam s sabo.

Tudi če je mogoče, da se bodo našli idealisti, ki menijo, da je mogoče z dovažanjem humanitarne pomoči in do zob oboroženih vojakov, ki se ne vmešavajo, reševati ljudi, se ne bodo nikjer nikoli več našli idealisti, ki bi hoteli pomagati ljudem, ki v miru pretiravajo s svojimi nasprotji in zamerami.

Kolikor spopadov divja ta hip v Sloveniji in ne glede na to, kako okrutni so, potrebno jih je spraviti v stalen proces dialoga v medijih in časopisih.

Točno to se še ni dogodilo. Mediji in časopisi govorijo o strankah in govorijo o problemih. Stranke in njihovi voditelji pa morajo postati zgolj orodje, da se bodo lahko soočili različni strokovni koncepti. Stranke naj postanejo sredstvo dialoga in diskusije, ne pa sredstvo samohvale in boja za volilne rezultate.

Eno je podaljševati volilno mrzlico skozi vsa dolga obdobja med enimi in drugimi volitvami, obmetavati se in tekmovali do nezavestnosti, drugo pa je poskusiti zgraditi mirno in urejeno državo. Disciplinirano, razumno in uspešno.

Sredi sveta, ki ni ne miren in ne urejen.

Če že ni mogoče doseči, da bi se vsi ljudje imeli čas ukvarjati s politiko, vsakdo se ima čas ukvarjati s tem, kar se mu vsak dan dogaja.

Razstavljeni smo na številne običine in razstavljeni smo v štiri do pet velikih strank. Čas je, da nekatere stvari vseeno sestavimo.

SPODBUDEN IZVOZ V SEPTEMBRU IN OKTOBRU

Napovedi pesimistov, da slovensko gospodarstvo v letošnjem letu niti približno ne bo doseglo tega, kar je načrtovala vlada, se niso uresničile. To med drugim potrjujejo tudi podatki Zavoda Republike Slovenije. Pravijo namreč, da izvoz narašča. No, če bomo v prihodnje še nekoliko bolj skromni pri uvozu, potem se nam zagotovo ne piše slabo. Zdaj pa k številkam, ki smo jih prejeli od našega zavoda za statistiko.

Pokritost uvoza z izvozom oktobra 99-odstotna

Po predhodnih podatkih je bil oktobrski izvoz precej spodbuden. Njegova vrednost je bila 629,1 milijona dolarjev, kar trenutno predstavlja drugi največji mesečni izvoz v letošnjem letu. Ker pa gre za predhodne podatke, lahko pričakujemo, da se bo oktobrski izvoz z naknadnimi dopolnitvami izenačil z ekstremnim septembrskim izvozom ali pa ga celo presegel – poudarjajo pri Zavodu Republike Slovenije za statistiko. Naj povemo, da je vrednost septembrskega izvoza, seveda z naknadnimi dopolnitvami vred, 655,7 milijona dolarjev. Vse torej kaže, da bo oktobrski še nekoliko večji.

Pokritost uvoza z izvozom je bila v oktobru 99-odstotna. Podobno kot v septembru pa tudi oktobrski podatki že po predhodnih podatkih presegajo številke iz lanskega oktobra. Letošnji izvoz v oktobru je bil namreč za 17,4 odstotka višji od izvoza v lanskem oktobru. K vsemu omenjenemu pa je potrebno dodati, da tudi pri uvozu beležimo porast glede na lanske podatke, le da je indeks nekoliko manjši (111,7).

IZVOZ IN UVOZ BLAGA PO MESECIH, REPUBLIKA SLOVENIJA, JANUAR-OKTOBER 1994 (predhodni podatki)

Mesec	Izvoz			Uvoz		
	skupaj	v države nekdanje Jugoslavije	v vse druge države	skupaj	iz držav nekdanje Jugoslavije	iz vseh drugih držav
Skupaj	5531459	849930	4681529	5794784	466372	5328412
Januar	445899	59105	386794	408573	36864	371709
Februar	472650	63080	409570	478729	42672	436057
Marec	580553	90438	490116	647612	51078	596534
April	525182	73309	451873	561620	46884	514735
Maj	545334	93464	451871	613305	43386	569918
Junij	625094	99536	525557	666285	46940	619345
Julij	589141	90012	499128	623480	46829	576651
Avgust	462747	83432	379315	521988	48623	473365
September	655739	107149	548590	639785	56455	583331
Oktober	629120	90406	538715	633406	46640	586766

Zavod za statistiko je močan porast izvoza v septembru v precejšnji meri pojasnjeval s sezonskimi nihanj v blagovni menjavi s tujino, ki so nadomestila izrazit padec izvoza v poletnih mesecih, predvsem v avgustu. Vendar lahko na osnovi oktobrskih podatkov ugotovimo, da gre v jesenskem obdobju za večji porast izvoza, ki presega samo sezonske vplive in je izrazitejši kot v prvi polovici leta.

Vse večji presežek v blagovni menjavi z državami nekdanje Jugoslavije

Sicer pa tudi nekateri drugi kazalci kažejo na ugodna gibanja v izvoznem gospodarstvu v zadnjih dveh mesecih. Tako je na primer redni izvoz v oktobru kar za

25,8 odstotka višji, kot je bil redni izvoz v lanskem oktobru.

Kumulativni deficit je v prvih desetih mesecih znašal 263,3 milijona dolarjev. Skupni deficit v obdobju prvih desetih mesecev letošnjega leta pa je rezultat med suficitom v blagovni menjavi z državami nekdanje Jugoslavije (383,6 milijona dolarjev) in precej večjim deficitom, ki je bil ustvarjen v blagovni menjavi z vsemi ostalimi državami (646,9 milijona dolarjev). Pri tem je očitno, da se povečuje v primerjavi z lanskim letom tako presežek v blagovni menjavi z državami nekdanje Jugoslavije (z 222 milijonov dolarjev v prvih desetih mesecih lanskega leta na 383,6 milijona dolarjev v enakem obdobju letos) kot primanjkljaj v blagovni menjavi z vsemi ostalimi državami (s 481,4

milijona dolarjev v lanskem letu na 646,9 milijona dolarjev v enakem obdobju letos).

Celoten obseg blagovne menjave s tujino se v obdobju prvih desetih mesecev odvija na precej višji ravni kot v enakem obdobju lani, pri čemer rast izvoza (indeks

109,6) nekoliko presega rast uvoza (indeks 109,2). Pokritje uvoza z izvozom je bilo v prvih desetih mesecih letošnjega leta 95-odstotno, kar je enako kot v primerljivem obdobju lanskega leta.

Pa še naslednji zanimiv podatek: uvažamo dosti največ reprodukcijskega materiala (61,2%), znatno manjši pa je uvoz blaga za široko porabo (23,3%).

A. U.

Tudi vse stroje je potrebno produktivno zaposliti

Cena dela v Sloveniji je previsoka. Da bi bili konkurenčni na trgu (trgih) moramo ustaviti rast plač.

Oba stavka smo, v različnih oblikah, velikokrat slišali iz ust g. Drnovška, znanih makroekonomistov, predstavnikov Gospodarske zbornice, direktorjev.

Odpuščanje delavcev (določanje trajnih presežkov) opravičujejo z nujno potrebnim zmanjševanjem stroškov, kar omogoča nižjo proizvodno in prodajno ceno izdelkov in s tem večjo konkurenčnost na trgu.

Čeprav verjamem, da je v besedah zgoraj navedene gospode kanček resnice, trdim, da so v zmoti.

V zmoti so zaradi tega, ker ne vedo ali nočejo vedeti, da:

● po podatkih pariške trgovinske in industrijske zbornice postavljajo porabniki pri nakupu izdelkov ceno šele na tretje ali četrto mesto, medtem ko je kakovost na prvem,

● prav tako, kot je potrebno produktivno zaposliti vse delavce, je potrebno produktivno zaposliti tudi vse stroje,

● plače v strukturi stroškov (dohodkov) predstavljajo v povprečju 12 odstotni delež,

● največ zaslug za dobro ali slabo poslovanje slehernega podjetja imajo vodstva in (ali) komercialna služba.

Uspešna podjetja so tista, ki ustvarjajo dodano vrednost. Bruto dodana vrednost je razlika med prihodki in odhodki. Čim večja je ta razlika, bolj uspešno je podjetje. Zato je treba poceni kupovati in dobro (drago) prodajati svoje izdelke, ob čim manjših proizvodnih stroških.

Komercialna služba (nabava) je tista, ki zna ali ne zna kupovati poceni. Kupovati poceni pomeni več napora in ne nakup pri prvem trgovcu. V mnogih podjetjih žal mislijo, da je za delo v nabavi dobra vsaka malo bolj spretna gospodinja.

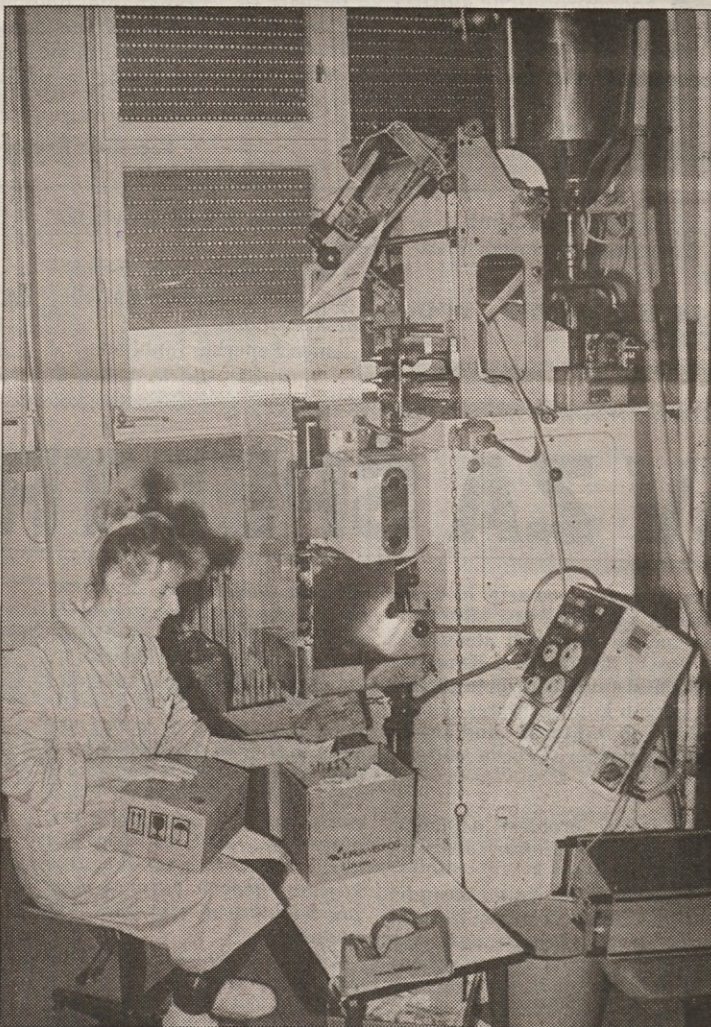
Dolgoročno lahko dobro prodajamo samo kakovostne izdelke. Kakovosten izdelek lahko ponudimo trgu takrat, ko bodo delavci primerno usposobljeni in stimulirani za kakovostno delo, ko bodo uporabljali sodobno tehnologijo in ko bodo proizvajali sodobno zasnovan izdelek, iskan na trgu. Delovna sredstva so tudi stroške, velikokrat večji kot delovna sila, največji takrat, ko jih ne uporabljamo ali jih premalo uporabljamo.

Iz zgoraj naštetega je razvidno, da bi podjetja lahko povečala prihodke, če bi izdelovala sodobno zasnovane, kakovostne izdelke. Za kaj takega je potrebno vložiti veliko napora vodilnih in strokovnjakov, ali drugače, ljudi, katerih delovna mesta niso ogrožena, dokler podjetje »živi«, ljudi, katerih plače niso prav zanemarljive. Za preživetje podjetja (in lastno preživetje se vodilni najraje odločajo za (zase) najmanj naporno pot: ukinjajo nedonosne programe, ne da bi jih nadomestili z novimi, in z določanjem trajnih presežkov zmanjšujejo stroške dela. Stroške so z odpuščanjem res zmanjšali, ampak samo v tistem 12-odstotnem deležu, drugih pa ne bistveno, kajti še vedno je potrebno razsvetljevati in ogrevati celotno tovarno in plačevati amortizacijo tako za proizvodne prostore kot za sedaj konzervirana, delovna sredstva.

Če drži trditev ministra Tajnikarja, da vsako novo delovno mesto stane minimalno 35.000 DEM, potem si upam trditi, da z vsakim ukinjenim delovnim mestom zgubimo minimalno 35.000 DEM.

Tudi to so razlogi, zaradi katerih bi bilo dobro ukiniti ali vsaj temeljito spremeniti III. poglavje Zakona o delovnih razmerjih, še posebej tisti del III. poglavja, ki govori o trajnih presežkih (33. do 36. člen), in 12. točko 100. člena istega zakona.

Jože Vuk, tajnik Delavske zveze ZLSD

KNJIGA ESEJEV, KI SO RAZBURJALI...

SVITANJA

Spomenka Hribar:

Spomenka Hribar v zbirki esejev Svitanja, nastalih v razponu od leta 1979 do danes, odpira nov dvogovor z bralci, tvega nove nesporazume, se spušča v svojevrstno avanturo. Boj za vrednote, Avantgardno sovražstvo in sprava, Nujnost razglasitve konca državljanske vojne, Preteklost v parlamentu, Zaustaviti desnico, Čas za politično spravo, Zakaj me sovražite, tovariši, Živa legenda so med eseji, ki ponovno razburjajo slovensko politično in kulturno srenjo.

Knjigo Svitanja lahko naročite na naslov: ČZP ENOTNOST, Dalmatinova 4, Ljubljana, ali po telefonu 321-255, 1310-033, ali po faksu 311-956.

Cena: 1900 SIT, s 5-odstotnim prometnim davkom 1995 SIT.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) _____ izvod(ov) knjige SVITANJA.

Naročeno pošljite na naslov: _____

Ulica, poštna št., kraj: _____

Ime in priimek naročnika: _____

1. Račun bomo poravnali v zakonitem roku

2. Kot ind. naročniku mi pošljite po povzetju

Naročeno dne: _____

Žig

Podpis naročnika

Kabinet predsednika vlade

Premier dr. Janez Drnovšek sporoča

MEDIJI ZAVAJAJO JAVNOST O GOSPODARSKEM POLOŽAJU

Iz številnih komentarjev v sredstvih javnega obveščanja o trenutni ekonomski situaciji lahko sklepamo, da se v širši javnosti še vedno ne razlikuje med rastjo industrijske proizvodnje in gospodarsko rastjo. Prihaja tudi do napačnih interpretacij impulznega trenda in zaradi tega do strokovno spornih komentarjev tekočih ekonomskih gibanj. Priča smo celo komentarjem, ki umirjanje konjunktore, ki izhaja iz gibanja impulznega trenda, interpretirajo kot realno padanje industrijske proizvodnje in na tej osnovi najavljajo gospodarsko recesijo.

Mesečna časovna serija indeksov industrijske proizvodnje vsebuje sezonske vplive, ki jih izločimo s t.i. desezoniranjem indeksov, ki so jo strokovnjaki pri nas poimenovali »impulzni trend«. Desezonirani indeksi vsebujejo še ostale elemente časovne serije, t.j. trend, cikel in slučajne vplive. Tako izračunani impulzni trend pa je še vedno visoko pozitiven in omogoča strokovno povsem objektivno oceno o letošnji 65-odstotni rasti industrijske proizvodnje. Pri tem ne gre za večji ali manjši vladni optimizem, ampak za statistične podatke, ki pa jih je potrebno seveda pravilno interpretirati.

Omenjene trditve pa je smotno podkrepiti tudi z nekaterimi analizami jesenskega poročila Vlade Republike Slovenije. Ta pravi, da se pozitivni trendi v industrijski proizvodnji deso nadaljujejo. Prav tako v letošnjem letu pričakujemo oživiljanje gradbeništva, ki je dolgo časa nazadovalo, ter nadaljevanje pozitivne rasti v tržnih storitvah in po dveh letih upadanja tudi povečanje kmetijske proizvodnje. Bruto domači proizvod bi se na osnovi teh podatkov lahko povečal za okoli 5%, kar je nekoliko več od vladne spomladanske ocene o 4-odstotni gospodarski rasti.

Ugodna gospodarska konjunktura se kaže tudi na področju zaposlovanja. Kljub temu, da skupna zaposlenost v letošnjem letu še ne narašča, pa ima število registriranih brezposelnih, ki je doseglo vrh v decembru 1993, že vse leto tendenco upadanja. Stopnja registrirane brezposelnosti se bo do konca leta znižala na okoli 13%, zaposlenost pa bo v povprečju leta ohranila lanskoletno raven. Rast števila prostih delovnih mest se trendno umirja, kar je pričakovano, saj je doseglo raven iz let, ko je bila delovna sila v slovenskem gospodarstvu takorekoč polnozaposlena. Letos pride na eno razpisano prosto delovno mesto 10 brezposelnih, lani pa še več kot 14 brezposelnih.

Na rast izvoza letos vzpodbudno vpliva gospodarsko oživiljanje v zahodni Evropi, prve rezultate pa dajejo tudi že sklenjeni sporazumi o conah svobodne trgovine. Skupni izvoz blaga, izražen v dolarjih po tekočih tečajih, je v prvih desetih mesecih letos za 9,6% večji kot v enakem obdobju lani (od tega v dr-

žave nekdanje Jugoslavije za 4,4% in v ostalo tujino za 10,6%). Redni izvoz, ki izključuje posle oplemenitenja, kaže še ugodnejšo sliko, saj je bil po desetih mesecih višji kar za 17,7%.

Domača konjunktura se kaže tudi v oživiljanju uvoza. Skupni uvoz blaga, izražen v dolarjih, je bil v desetih mesecih letos za 9,2% višji v primerjavi z enakim obdobjem lani (iz držav nekdanje Jugoslavije za 21,2% nižji in iz ostale tujine za 13,8% višji). Rast gre predvsem na račun 20,8-odstotne rasti uvoza proizvodov za investicije in 9,1-odstotne rasti uvoza proizvodov za reprodukcijo (ki se giblje nekoliko hitreje od rasti industrijske proizvodnje), medtem ko je uvoz proizvodov za široko porabo višji za 2,8%.

Vse oblike domačega povpraševanja se letos realno povečujejo, zasebna poraba za 2,7%, javna za 5% in investicije v osnovna sredstva za 15%. Razmerja v končni delitvi bruto domačega proizvoda so razvojno ugodnejša od lanskega leta, ko se je največji del prirasta končne porabe prelil v zasebno porabo. Letos v strukturi BDP pridobivajo investicije.

Tudi v primarni delitvi BDP se oblikujejo razvojno ugodnejša delitvena razmerja kot lani. Ob povečanju neto indirektnih davkov se prispevki za socialno varnost realno zmanjšujejo in razbremenjujejo strošek dela. Bruto plače na zaposlenega realno naraščajo (v povprečju leta za 4,9%) vendar, za razliko od preteklega leta, ostajajo znotraj 5-odstotne rasti produktivnosti dela. Skupna masa prispevkov in davkov iz bruto plač je v povprečju leta realno za 2% nižja od lanskega leta.

Sedanja gospodarska gibanja v realnem sektorju torej kažejo na dobre kratkoročne perspektive. Slovenija je država z eno najvišjih stopenj gospodarske rasti v Evropi in po desetletjih zaostajanja v razvoju se zdaj odpirajo realne možnosti za trajni gospodarski razvoj na bolj zdravih temeljih.

Doseganje v proračunskem memorandumu predvidene 4-5-odstotne stopnje gospodarske rasti v letu 1995 pa je seveda pogojeno s konsistentno makroekonomsko politiko, ki pa ni samo v domeni vlade. Za gospodarska gibanja v prihodnjem letu bo imel še posebej velik pomen sprejem državnega proračuna v realnih okvirih, ki ga bo predložila vlada po usklajevanju s socialnimi partnerji, ravnanje Banke Slovenije in pravočasen dogovor partnerjev v socialnem sporazumevanju o dohodkovni, cenovni in socialni politiki.

Ne gre torej za večji ali manjši optimizem vlade, ampak za uresničenje ali neuresničenje v memorandumski projekciji vgrajenih predpostavk o realnih razmerjih v primarni in končni delitvi.

DELAVSKA HRANILNICA, d. o. o.
Ljubljana, Dalmatinova 4

V DECEMBRU 1994 nudi sindikatom, društvom, družbenim organizacijam, krajevnim skupnostim, dobrotelnim organizacijam, obrtnikom, majhnim pravnim osebam in privatnim osebam.

Nove obrestne mere na revalorizirano osnovo

Revalorizacijska stopnja za DECEMBER 1994 znaša 1,50 % mesečno, preračunano na letni nivo pa 19,60 %.

OBRESTNE MERE ZA VARČEVANJE BANČNIH VLOG:

Pravne osebe	Mesečne	Letne
– vezane vloge do 30 dni	1,20%–1,50%	15,33%–19,16%
– vezane vloge nad 30 dni	1,92%	25,12%
– vezane vloge nad 60 dni	2,00%	26,31%
– vezane vloge nad 90 dni	2,08%	27,50%
– vezane vloge nad 180 dni	2,17%	28,69%
– vezane vloge nad 365 dni	2,32%	31,08%

Privatne osebe:

– vezane vloge do 30 dni	1,59%	20,35%
– vezane vloge nad 30 dni		
do 90 dni	2,00%–2,17%	26,31%–28,69%

OBRESTNE MERE ZA POSOJILA:

– kratkoročna in dolgoročna posojila privatnim osebam	2,73%	38,23%
---	-------	--------

rok vračila 6, 12, 15, 18 in 24 mesecev

Kratkoročna posojila lahko dobijo člani tistih sindikatov, ki svoja sredstva varčujejo v Hranilnici, dolgoročna posojila pa člani sindikatov, ki so lastniki Hranilnice.

POSTANITE SOLASTNIK DELAVSKE HRANILNICE TUDI VI. POHITITE TER VARČUJTE SVOJA SREDSTVA V VAŠI DELAVSKI HRANILNICI. USTVARITE MOŽNOST, DA BODO ČLANI VAŠEGA SINDIKATA LAHKO DELEŽNI STORITEV DELAVSKE HRANILNICE.

NAŠE GESLO JE: KAČOVOST SO LJUDJE!

NAŠ ŽIRO RAČUN JE 50101-625-7316

Dodatna pojasnila lahko dobite na sedežu Hranilnice tel. (061) 312-098, 316-881.

Certifikat, kdo bo tebe ljubil?

Študentske organizacije univerz v Ljubljani in v Mariboru so izdale brošuro z naslovom Certifikat, kdo bo tebe ljubil? Namen 46-stranske publikacije je pomoč študentom pri odločanju, kam naložiti certifikat. Brošura podaja osnovne informacije, ki bodo študentom kažipot pri odločitvi glede certifikatov, branju borzne tečajnice in razumevanju osnovnih zakonitosti trga vrednostnih papirjev. V njej pa so tudi konkretni nasveti, kako se izogniti nespametnim investicijam.

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 47

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA, Ljubljana, Dalmatinova 4, sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmogljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti.

Pišite nam ali telefonirajte na 061/131 00 33, int. 384, 385, 061/326 982 ali 322 975; naš telefaks je 061/326 982 ali 317 298, žiro račun 50101-601-92077 – Atris.

Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. do 15.30 ure.

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

- 1. POČITNIŠKI APARTMAJI V PIRANU** sodobno opremljeni za dve ali štiri osebe, 42 oziroma 58 DEM dnevno. Termin v decembru.
- 2. POČITNICE NA POKLJUKI** – V DVO- ALI ŠTIRIPOSTELJNIH APARTMAJIH, cene v novembru: veliki ap. 56 DEM, mali ap. 42 DEM v tolarski protivrednosti. Termin vsako soboto. Turistična taksa ni vključena.
- 3. POČITNIŠEK HIŠICE V BOHINJU, UKANC** – hišice s tremi oziroma štirimi spalnicami – sedem ležišč, kmečka dnevna soba, kuhinja z jedilnim kotom, predprostor, kopalnica, wc, lastno parkirišče, 500 m² travnatih površin, balinišče, zunanji roštilj, 150 m od Bohinjskega jezera. Cena za dnevni najem hišice 79 DEM. Turistična taksa ni vključena. Termin do 27. decembra. Posamezni termini v januarju in februarju. Novoletni termin in prost.
- 4. KOPE** – garsonjere za štiri osebe, termini do 27. decembra in od 3. 1. do 10. 2. 1995. Cena 41 DEM, v sezoni pa 51 DEM v tolarski protivrednosti. Tedenski paketi – termini so določeni.
- 5. SORICA** – PLANINSKA KOČA, do 50 oseb, prihranoma za zimsko šolo v naravi, penziona 24 DEM, prometni davek in turistična taksa nista vključena. Termin – december, januar, februar.
- 6. KANINSKA VAS** – garsonjere za štiri osebe, cena 56 DEM. Prosti termini v decembru, razen za novo leto.
- 7. PODČETRTEK** – garsonjera za 4 osebe, v ceno 65 DEM so vključena 4 kopalniške vstopnice. TERMINI OD 10. decembra DO 19. marca 1995, SEDEM DNEVNI PAKETI.
- 8. ČATEŽ** – hišica Smreka za pet oseb, v ceno 87 DEM je vključenih pet kopalniških vstopnic. Termin 7 ali 10 dni do 26. decembra.
- 9. ATOMSKA VAS** – garsonjera za 4 osebe, cena z vključenimi štirimi kopalniškimi vstopnicami 92 DEM. Termin od 17. do 30. decembra.
- 10. DOVJE** – privatni penzion z apartmaji za 2, 4, 5 ali 7 oseb, bogato opremljena kuhinja, spalnica, TWC, terasa. Cena 15 DEM na osebo in turistična taksa. V objektu je klubski prostor s TV, možen je tudi najem savne. Možen polpenzion v hotelu ŠPIK.

B. SEJEMSKA PONUDBA

- 1. THEMA FOOD – RESTAURANT – HOTEL KOPENHAGEN** od 8. 1. do 11. 1. 1995. Sejem skandinavske prehrane, opreme hotelov in restavracij.
- 2. PREMIERE FRANKFURT** od 28. 1. do 1. 2. 1995. Sejem papirja, papirnškega materiala, daril, kozmetike in modnih dodatkov.
- 3. IMM KÖLN** od 17. 1. do 22. 1. 1995. Sejem pohištva za kuhinje in ostale prostore v stanovanju.
- 4. DOMOTECHNICA KÖLN** od 21. do 24. 2. 1995. Največji sejem gospodinske opreme in bele tehnike.
- 5. DIDACTA DÜSSELDORF** od 20. do 24. 2. 1995. Mednarodna strokovna razstava izobraževanja in vzgoje.
- 6. EUROKUCINA MILANO** od 7. do 11. 4. 1995. Mednarodni sejem pohištva.
- 7. BAU MÜNCHEN** od 17. do 22. 1. 1995. Gradbeni sejem.
- 8. BAUMA MÜNCHEN** od 3. do 9. 4. 1995. Gradbeni sejem.

SINDIKALNI IZLETI

- 1. PADOVA ABANO TERME** kvaliteten preventivno zdravstveni program, športno rekreacijski program, turistični ogledi. Možna popestritev programa z obiskom delte reke Pad.

SINDIKALNE ORGANIZACIJE ALI KAR TAKO OBLIKOVANE SKUPINE VABIMO, NAJ NAM POSREDUJEJO SVOJE ŽELJE ZA DRUŽABNI ALI STROKOVNI IZLET ALI POTOVANJE DOMA ALI V TUJINO. PLAČILA V 2 OBROKIH.

ORGANIZACIJA SEMINARJEV

Posebna ponudba ATRIS-a in Hotela KOMPAS v Bohinju. Organiziramo eno- ali večdnevne seminarje za 15 do 70 udeležencev. Cena penziona 3.600 tolarjev. Tehnična oprema je zagotovljena.

PRODAMO

- 1. Počitniške apartmaje** na Cresu – Stara Gavza – 11 apartmajev s 46 ležišči – 510 m² – parkirišča, igrišča. Cena ca. 700.000 DEM.

KUPIMO

- 1. VEČJO STANOVANJSKO HIŠO ALI VILO** kupimo od slovenskega lastnika v republiki Hrvaški na obali od Opatije do Poreča.

NOVO LETO 1995 – SILVESTROVANJA

- 1. POREČ – HOTEL NEPTUN**, bivanje v eno- ali dvoposteljnih sobah, cena polpenziona 39 DEM. Silvestrska večerja obvezna, 80 DEM.
- 2. PARIZ** – 5 dni – avtobusni prevoz, 2 nočitvi z zajtrkom, silvestrovanje na Elizejskih poljanah, ogledi Pariza. Cena 299 DEM.
- 3. NICA** – 4 dni – prevoz, ogledi, nočitve, 325 DEM. Doplačila za silvestrsko noč 250 DEM.
- 4. RIM** – 4 dni – prevoz avion-avtobus, nočitve z zajtrki, cena 475 DEM. Doplačilo za silvestrsko večerjo 150 DEM.
- 5. FIRENCE** – novo leto za mlade – 4 dni – avtobusni prevoz, ogledi Toskane, silvestrovanje v diskoteki. Cena 310 DEM.

NOVOLETNA PRIREDITEV ZA OTROKE

- 1. OTROŠKI KULTURNI CENTER LJUBLJANA JE ZA LETOŠNJA PRAZNOVANJA PRIPRAVIL DVE IGRICI: ŠTIRJE FANTJE MUZIKANTJE IN TEKMOVANJE V HUDI LUKNJI. ORGANIZIRANA JE TUDI OBDARITEV. POKLIČITE JIH NA TELEFON 061 261 708. ZA DARILA SE LAHKO DOGOVORIMO NA ATRISU ZA VSE STAROSTNE SKUPINE.**

- 2. PAVLIHA s svojo družino** želi osrečiti otroke z igrico in obdaritvijo. Organizatorja Pavliha pokličite na telefon 061 371033
- 3. NOVOLETNA DARILA ZA OTROKE** – Atris TUDI LETOS ORGANIZIRA POSEBNO NOVOLETNO PONUDBO IGRAČ PO POSEBNO UGODNIH CENAH. ZA SINDIKALNE ZAUPNIKE JE TO PRILOŽNOST ZA SPODOBNO DARILO PO ŠE BOLJ SPODOBNI CENI.
- 4. DVOJNA KASETA Z OTROŠKIMI PRAVLJICAMI** Brkonja Čeljustnik po predlogi Bogomirja MAGAJNE. Cena 1500 SIT, v prednaročilu 1200 SIT, za sindikalne organizacije, ki kupijo več kot 25 kompletov, pa po 1000 SIT.

PROGRAM ZA MLADE

- 1. MUSICAL GREASE – DUNAJ** Prva ljubzen in rock'n'roll. Odhod 20. 1. 1995. Cena je 160 DEM. Prva ljubzen in rock'n'roll, konjski rep in nežno žensko perilo, oprijete kavbojke in kodrasti lasje, prva velika ljubzen in vročica rock'n'rolla petdesetih let – to je zgodba o Sandy in Dannyju, ki je GREASE izstrelila na sam vrh Broadwaya.

POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH POTREBUJEMO

- 1. POČITNIŠKE HIŠICE V ČATEŽU, ATOMSKIH TOPLICAH ALI MORAVSKIH TOPLICAH** za vsa odboja. VABIMO VAS, DA NAM POSREDUJETE PONUDBE ZA NOVOLETNE PRAZNIKE.
- 2. LASTNIKE POČITNIŠKIH DOMOV V SLOVENSKEM PRIMORJU ALI V HRVAŠKI ISTRI, KI BI V PRIHODNJEM LETU DALI OBJEKTE V NAJEM, VABIMO, NAJ NAM POSREDUJEJO PONUDBE.**
- 3. V ČASU OD MESECA MAJA DO SEPTEMBRA 1995** najamemo počitniški dom s ca. 150 ležišči. Ponudbe posredujte Atrisu.

Informacija gostom Atrisa

PLAČILNI POGOJI: Ob potrditvi rezervacije zahtevamo plačilo 40 % celotnega zneska. Pri odpovedi nad 20 dni pred odhodom za že rezerviran termin zaračunamo stroške poslovanja in ostale stroške; najmanjši znesek stroškov odpovedi je 4.000, tolarjev, pri krajši odpovedi zaračunamo stroške in 30 % celotnega zneska. Cene veljajo le za že v celoti plačane aranžmaje, če se te ne spremenijo za več kot 7 %. Po plačilu gostje prejamejo našo napotnico. V primeru, da naše napotnice ne prejmete 7 dni pred odhodom, nas nujno pokličite. PROGRAME V TUJINI OBRAVNAVAMO V SKLADU S SPLOŠNIMI NAVODILI TOUR OPERATORJA. Reklamacije v skladu s turističnimi uzancami rešujemo sporazumno.

ATRIS je povsod, kjerkoli ste.
Metod Zalar, direktor Borze

Zaposlenih 602.889, uradno nezaposlenih 126.646 ljudi

ŠE VEDNO PREVEČ LAČNIH

Čeprav je dejanska brezposelnost v Sloveniji manjša od uradno registrirane, je množica ljudi, za katero mora skrbeti država, hudo breme. Stopnja registrirane brezposelnosti je bila septembra 14,3-odstotna in za 0,7-odstotne točke manjša kot pred letom dni. Vseeno je še vedno zelo zaskrbljujoča, saj je nemalo podjetij dobesedno le še »na nitki«.

Septembra je bilo v podjetjih in drugih organizacijah zaposlenih 602.889 oseb, od tega kar 48,7 odstotka žensk. Glede na avgust 1994 se je septembra število zaposlenih povečalo za 0,2 odstotka, glede na lanski september pa zmanjšalo za 2,8 odstotka. Letošnjega septembra se je glede na mesec poprej povečala zaposlenost predvsem v izobraževanju in kulturi (za 1,3 %). Marsikje pa je bila septembra zaposlenost manjša,

v gozdarstvu, na primer, kar za 1,7 odstotka. Vemo zakaj.

In koliko ljudi je septembra iskalo v Sloveniji svoj kos kruha. Natančno 126.646. To je za cel odstotek več kot pretekli mesec in za 6,8 odstotka manj kot septembra 1993. Med registriranimi brezposelnimi je bilo septembra 57.438 žensk. Zanimiv in kar zgovoren je še podatek, da je bilo septembra na voljo 12.728 prostih delovnih mest, zasedenih pa le 9.918.

Glede na letošnji avgust se je septembra najbolj zmanjšalo število brezposelnih v občini Škofja Loka, in sicer kar za 5,1 odstotka, najbolj pa povečalo v občini Metlika – za 7,6 odstotka. V primerjavi z lanskim letom je število registriranih brezposelnih oseb najbolj poraslo na območju Maribora – kar za 6,1 odstotka.

A. U.

CERTIFIKATI KAKOVOSTI SO VSTOPNICA NA SVETOVNE TRGE

Certifikat iz serije ISO 9000 ima v Sloveniji že več kot 50 podjetij. Za vse, ki imajo standarde iz serije ISO 9000, velja, da je njihova organizacijska kultura na zelo visoki ravni. Omenjeni standard pa je obenem vstopnica na svetovne trge, saj gre za standardizacijo v tehničnem, tehnološkem in organizacijskem smislu.

Ob tem je treba povedati, da pridobitev teh standardov še ne pomeni, da bo podjetje tudi zares uspešno. Standardi namreč ne vključujejo ekonomskih kriterijev uspešnosti in procesov drugih izboljšav. To pa naj bi potrjeval dokument, imenovan Evropska nagrada za kakovost, ki ga ima zaenkrat le nekaj evropskih podjetij. Med njimi še ni slovenskega. Za podjetje, ki pridobi to nagrado, velja, da je poleg primerne tehnično-tehnološke učinkovitosti tudi ekonomsko učinkovito podjetje, da zagotavlja zadovoljstvo delavcev, da zadovoljuje tudi kupce in da je usklajeno z družbenimi zahtevami, predvsem ekološkimi.

Evropsko nagrado za kakovost podeljuje Evropsko združenje za kakovost v sodelovanju z Evropsko unijo. Standardi ISO 9000 pomenijo sistem zagotavljanja kakovosti pri poslovanju in tvorijo vrsto standardov, od katerih je morda najbolj zanimiv ISO 9004, v katerem so razložene filozofija in osnovne smernice za zagotavljanje in vodenje kakovosti ter elementi sistema kakovosti. ISO 9001, 9002 in 9003 pa so operativni standardi, na podlagi katerih se z izdajo ustreznega standarda potrdi posamezen sistem zagotavljanja kakovosti v podjetjih.

Največjo težo med omenjenimi certifikati ima certifikat ISO 9001. Pridobijo ga lahko podjetja, ki sama razvijajo svoje izdelke in zagotavljajo kakovost v načrtovanju, proizvodnji, vgradnji in servisiranju. ISO 9002 lahko pridobijo podjetja, ki nimajo lastnega razvoja izdelkov in zagotavljajo kakovost predvsem pri proiz-

vodnji in vgradnji. ISO 9003 pa lahko pridobijo predvsem podjetja, ki se ukvarjajo z inštalacijami in testiranjem določenih opreme ter zagotavljajo kakovost predvsem v končnem nadzoru. Kajpak je potrebno veljavnost certifikatov obnovljati.

Med slovenskimi podjetji, ki imajo certifikate iz serije ISO 9000, je tudi kranjska Sava, ki je pred dnevi dobila še dva certifikata ISO 9001 za kakovost, tako da ima sedaj s štirimi tovrstnimi mednarodnimi priznanji pokritih že 85 odstotkov svoje proizvodnje. Certifikat ISO 9001 je Sava prejela za proizvodnjo avtomobilskih gum Sava-Semperit in avtomobilskih zračnic, ki jih izdelujejo v obratu na Ptuj. Priznanje je toliko pomembnejše zato, ker lahko podjetje doma vnovič le petino svojih izdelkov. Sava že sodeluje z Volkswagenom, Renaultom, Opelom in Mercedes-Benzom.

A. U.

V NOVO LETO Z NOVIM ROKOVNIKOM-PRIROČNIKOM '95

ZAJETNEJŠI, BOGATEJŠI, UPORABNEJŠI

Sestavljajo ga koledarski del, zajeten blok za zapiske in broširani priročnik z naslednjo vsebino:

- abeceda delničarstva
- kako brati finančna poročila
- pridobivanje lastninske kulture
- izvajanje zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju
- sindikati in soodločanje delavcev pri upravljanju

Rokovnik-priročnik je nepogrešljiv pripomoček za vsakega sindikalnega zaupnika in člana sveta delavcev v podjetju in ustanovi.

NUDIMO VAM TUDI NAPIS NA OVITKU (Z DODATNIM PLAČILOM), NAD 100 IZVODOV BREZPLAČNO.

Vsa naročila sprejemamo in nudimo morebitne informacije pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon (061) 321-255, faks 311-956.

NAROČILNICA

LJUBLJANA, SEPTEMBER 1994

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o)

..... izvod(ov) ROKOVNIK '95.

Naročeno pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku po prednaroč. ceni
2. Želimo napis na ovitku – prilagamo besedilo napisa

Naročeno dne..... Žig Podpis naročnika

EDINA »FLIKKA« SNEGA V SREDNJI EVROPI – Zaradi »zelene« zime so morali povsod po Evropi odpovedati uvodne tekme za svetovne smučarske pokale, le v Planici ne. Na sliki: takole so teptali še zadnjič »polikali« skakalnico in tekma se je lahko začela.

SREČA V NESREČI – Če si na enem zadnjih treningov v olimpijskem Lillehammerju prvi japonski as Noriaki Kasai ne bi zlomil ključnice, potem v Planici (še) ne bi spoznali nove zvezde – 19-letnega Kazuyoshija Funakija iz Sappora. Na sliki: koordinator svetovnega pokala Kurt Hofer mu po prvi zmagi v karieri oblači rumeno majico vodilnega v SP...

To je prva slovenska knjiga o diplomaciji. Njen avtor je znan družbenopolitični delavec, publicist in doajen slovenske diplomacije.

Knjiga v prvem delu govori o razvoju, teoriji in praksi diplomacije, drugi del pa je zgodovina.

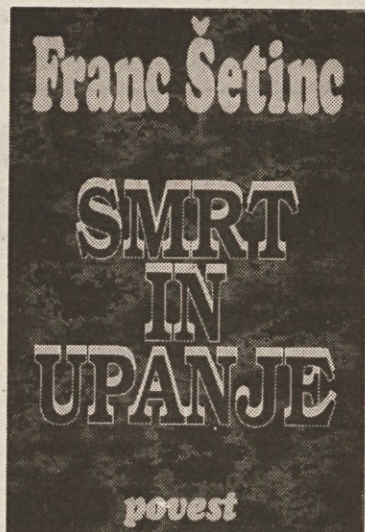
Osrednja junaka sta mlad partizan in na smrt obsojena vojnika, ki jo mora predati štabu divizije.

Odlika tega dela je poglobljanje v samo tkivo sveta in pisateljeva odpoved slehernemu opredeljevanju, ki bi bilo nad njim.

vinski pregled dela in deleža Slovencev v diplomatski dejavnosti do danes.

Cena knjige 2.000 SIT, s prometnim davkom 2.100 SIT.

V dogajanje je močno vpeta Suha krajina s svojo tipično problematiko in znano tragiko.

Cena 2.400 SIT, s prometnim davkom 2.520 SIT.

Knjigi lahko plano naročite pri ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, Ljubljana ali po telefonu: 061/321-255, 1310-033, 313-942.

NEMOGOČE JE RES – MOGOČE!

Če je reklamni slogan »nemogoče je mogoče!« za znano slovensko podjetje morda preveč domišljav, pa za skromne planiške delavce drži kot pribit. Ko je tehnični delegat Mednarodne smučarske federacije (FIS) Horst Langenhan iz Nemčije prejšnji torek po blatu pričofotal ob vznožje »ta-male« skakalnice, je samo odkimaval z glavo. »Ne skrbite, že jutri bo vsa bela,« so ga prepričevali organizatorji uvodne tekme za svetovni pokal 1994-95 in ga naposled le prepričali, da prireditve (še) ni odpovedal. In res: ko je Nemec zarana naslednjega dne spet prišel naokoli pod zelene Ponce, se ni mogel načuditi. »Naredili ste nemogoče!« se je zahvaljeval vseprek in polaskal: »kaj takega niso sposobni nikjer na svetu...!«

Za »čudež« so poskrbeli Janez Kavalir, Janez Cuznar, Mato Krznarič, Matjaž Pečar, Janko Kunstelj in Rado Arh, ki so pod vodstvom Petra Dremelja »napravili« sneg in tako minuto pred dvanajsto »rešili« prvo tekmovalno za 16. svetovni pokal v smučarskih skokih. »Zadnjih deset dni smo bili na skakalnici tudi po 24 ur na dan,« je povedal Peter Dremelj, zadolžen za »material«, kakor se po uradnem biltenu reče snegu. »Vsak večer sem klical de-

Na Gorenjskem, ki se skupaj z avstrijsko Koroško in italijansko Furlanijo-Julijsko krajino poteguje za organizacijo prvih zimskih olimpijskih iger (ZOI) tretjega tisočletja, bi morale biti v teh decembrskih dneh prave pravice »Mini ZOI«. Po koledarjih FIS bi naj bila 14. t. m. v Bohinju še tekma za svetovni pokal v smučarskih tekih, od 15. do 18. t. m. na Pokljuki tekmovanje biatloncev za svetovni pokal, 21 in 22. t. m. pa v Kranjski Gori še veleslalom in slalom za svetovni pokal v alpskem smučanju. Bohinj in Pokljuka sta bila zaradi pomanjkanja snega odpovedana, Kranjska Gora pa že »visi« v zraku.

»Višjo silo« so tako premagali le v Planici, kjer bi lahko bili ta konec tedna spet priča novim tekmam za svetovni pokal, ker tudi na prizoriščih naslednjih tekem ni snega.

Vendar jim ne bomo, ker je FIS organizatorjem ponudila samo za 150.000 DEM finančnega prispevka. »To pa je za pol premalo,« je rekel generalni sekretar organizacijskega komiteja Ljubo Jasnič in pojasnil: »Planica ima pač svojo ceno...« Točno tako!

žurnega meteorologa na Kredarico in se pozanimal za te ali one vremenske podatke. Ko so se skladali z našimi tehničnimi možnostmi, pa smo pogнали vse štiri snežne topove. Naredili smo toliko snega, da ga še lep čas ne bo zmanjkalo! No, za vsak primer pa sem bil zmenjen tudi s fanti, ki so v Podkorenu pripravljali slalomsko progo za bližnji »Pokal Kompas Holidays«, da bi nam posodili nekaj snega, če bi bilo potrebno...«

Peter Dremelj nam je odkril še eno, iznajditeljsko žilico. »Ne le, da je bilo ozračje v Planici te dni bolj pomladansko kot ne, tudi voda je bila pretopla, da bi lahko delali sneg. Pa smo se domislili.

Kranjska Sava nam je posodila bazen, v katerega smo čez dan natočili vodo. Do noči se je tu shladila na 2° Celzija, kar pa je idealna temperatura za izdelovanje umetnega snega. In smo pogнали topove...«

Še bolj kot Horst Langenhan z lepimi besedami pa so se požrtvovalnim planiškim delavcem z imenitnimi tekmami oddolžili sami skakalci, ki so na edini snežni »flicki« v Srednji Evropi naposled le lahko pokazali, kaj znajo...

Damjan Križnik
Slike: Sašo Bernardi

POZDRAV ZASTAVAM – V Planici je nastopilo skoraj 100 najboljših smučarskih skakalcev iz 13 držav. Njihove skoke je spremljalo 133 akreditiranih novinarjev, od tega 50 tujih; sliko iz Planice je prenašalo sedem televizijskih družb. Ali je bilo tudi zaradi tega v Planici mnogo mnogo manj gledalcev kot običajno?

ODGOVOREN ZA »MATERIAL« – Peter Dremelj.

»TAKO JE LEPO, DA BI SE KAR ZJOKAL« – »Če ti ne gre en teden, morda dva ali cel mesec, je hudo; če ti ne gre pa kar dve sezoni, je pa ranjena vsa duša,« je po imenitnem 5. mestu razmišljal Franci Petek, medtem ko je dajal avtograme številnim navijačem. »Zdaj sem srečen, saj sem predvsem sebi dokazal, da sem še lahko »v igri« za najvišja mesta...«

Simon Wiesenthal
PRAVICA, NE MAŠČEVANJE

SPOMINI

PRAVICA, NE MAŠČEVANJE

Vsakokrat, ko se je Simonu Wiesenthalu posrečilo pred sodnika pripeljati kakega nacističnega morilca, je svetovni tisk o njem pisal kot o »lovcu na nacistične«, »judovskemu Jamesu Bondu« ali celo kot o »maščevalcu Judov«. Toda on je hotel, da bi ohranil spomin na mrtve, ni želel netiti sovraštva; zahteval je pravico, ne pa hlepel po maščevanju.

Wiesenthal je avtor številnih knjig. V naši založbi smo izdali prevod njegove zadnje, z naslovom **PRAVICA, NE MAŠČEVANJE**. To je hkrati prvo njegovo v slovenščino prevedeno delo.

Pokličite (061) 321 255.
Cena knjige je 2.500 SIT.

Vračanje državnih gozdov katoški Cerkvi

KAM GREŠ, SLOVENIJA?

Predsednik Državnega zbora Republike Slovenije Jožef Školč je pred časom zadržal »dodelitev predloga zakona o začasnem zadržanju vračanja premoženja cerkvam in drugim verskim skupnostim oziroma redovom, razen vračanja sakralnih objektov« v parlamentarno proceduro. Školč je svojo odločitev utemeljil z majavo podkrepitvijo, češ da je v parlamentarni proceduri že predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o denacionalizaciji, ki da ureja enako oziroma podobno vsebino kot predloženi (Jelinčičev, op. p.) zakon. To pa je, milo rečeno, iz trte izvit izgovor, saj se omenjeni Jelinčičev zakon v ničemer ne ujema z vsebino, ki jo obravnava predlog zakona konzorcija zavezancev za vračilo podržavljenega premoženja. Poteza predsednika državnega zbora nam torej lahko pove samo dvojce: ali se gre vladajoča LDS s Cerkvijo kako javnosti neznano kuhinjo ali pa novopečeni liberalci ne vedo ničesar o tako imenovanem fenomenu sekularizacije, ki poteka v Evropi že več kot 1000 let. Ker Školčev ravnanje posledično lahko pripelje do tega, da bo Cerkev ponovno pridobila več kot 36.000 hektarjev državnih gozdov, kar Slovenijo potiska v fevdalne čase, bomo na tej strani v prihodnjih nekaj številkah DE poskušali zgodovinsko orisati pojem sekularizacije v Evropi in na slovenskih tleh. Podlago za to smo našli prav v obrazložitvi predloga zakona, ki sta ga pripravila Zmago Jelinčič in Polonca Dobrajc (SNS).

I. Ocena stanja in razlogi za sprejem zakona

Zakon o denacionalizaciji ni opredelil pojma premoženja cerkve in drugih verskih skupnosti, čeprav je na tem področju vrsta spornih vprašanj, tako o obstoju pravic kot tudi njihovem obsegu. Dodatna sporna vprašanja so nastala z odločbo Ustavnega sodišča – U-I-25/92 z dne 4. 3. 1993 (Ur. l. RS, št. 13/93), kjer si je sodišče prilastilo funkcijo zakonodajalca in razveljavilo dele 3., 4., 5., 10. in 13. čl., na kar Državni zbor ni reagiral in so tako ostala odprta vprašanja glede pravnega nasledstva pravnih oseb.

Z denacionalizacijo se bo v Sloveniji bistveno spremenila lastninska struktura gozdov. S tem bo Slovenija po deležu javnih gozdov na dnu lestvice evropskih držav. Največji delež javnih gozdov ima: Nemčija 60 %, Nizozemska 59 %, Švica 74 %, Grčija 78 % itd. povprečje v Evropski uniji je 40 %. Slovenija bi imela po denacionalizaciji le borih 20 %. (Dileme prihodnje ureditve gospodarjenja z gozdovi, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo, 1992, strani 25 in 26.) S tem se kaže čudna luč Republike Slovenije do naravnih bogastev.

Pri pojmovanju cerkve in drugih verskih skupnosti, njihovih ustanov oz. redov so prve nejasnosti že

v tem, ali gre le za sakralne in karitativne objekte (premoženja), kar je vezano na versko dejavnost, ali pa tudi za vse druge oblike premoženja, ki so vezane na gospodarstvo, kar ne more biti predmet verskega delovanja. Ustava zagotavlja svobodo vesti (41. člen), opredeljuje ločenost države in verskih skupnosti in zagotavlja svobodno delovanje verskih skupnosti, kar pa pomeni predvsem izvajanje različnih oblik verskega delovanja. To pa prav gotovo ne pomeni, da bi cerkev pridobila tolikšno gospodarsko moč, da bi postala v civilni družbi odločilni faktor. Vsa ta vprašanja se povezujejo s problematiko sekularizacije, ki je prisotna v evropski zgodovini že nekaj stoletij. Zastavlja se torej vprašanje, ali Republika Slovenija sledi zgodovinskemu in sploh civilizacijskemu razvoju ali pa še ob koncu 20. stoletja ohranja elemente fevdalnega sistema. Zato se v obrazložitvi pojasnjuje problem sekularizacije.

II. Cilji in načela zakona

Cilj predlaganega zakona je ohranitev naravnega bogastva kot javnega dobra. V nasprotnem primeru bo Republika Slovenija na dnu evropske lestvice po številu državnih gozdov. Ustavna podlaga za sprejem zakona, ki naj bi razčistil problem lastninske pravice verskih skupnosti, je predvsem v 1. členu Ustave, ki

proglša Slovenijo za demokratično državo. Demokratična država je naslednica pridobitev meščanskih revolucij in zato ni mogoče ohranjati elementov fevdalnega družbenega reda, saj bi z vračanjem vseh nepremičnin pridobila cerkev položaj fevdalne cerkvene gosposke, od česar je evropska civilizacija odstopila že zdavnaj s sekularizacijskimi procesi. Poseben splošen interes je tudi podan v pravici države, da zagotavlja varovanje naravne in kulturne dediščine, ter preprečuje na tem področju predpostavljane gospodarskih interesov zasebnih institucij (73. člen Ustave). Glede na cerkveno pravo, ki v premoženju cerkve uveljavlja vrhovno gospostvo Svete stolice, nastajajo vprašanja, ali je možno dosledno šteti organizacije rimskokatoliške cerkve za domačo pravno osebo ali pa problem zadeva v 68. člen Ustave, ki prepoveduje tujcem pridobivanje lastninske pravice. Podrobneje posredujemo problematiko cerkvenega prava v obrazložitvi. Skladno z načeli pravne države pa je treba tudi ugotoviti, ali lahko cerkev uveljavlja lastninsko pravico na nezakonitih aktih Kraljevine Jugoslavije (2. člen Ustave). Lastninska pravica je lahko omejena v splošnem interesu. Že zakon o varstvu okolja je v 16. členu določil, da je javno dobro, ki je sestavina ekosistemov kmetijskih zemljišč, gozdov itd., lastnina republike ali lokalne skupnosti. Kljub tej določbi naj bi cerkev dobila v last Jelovico, Pokljuko in Mežakljo, kar vse predstavlja ekosistem, postala bi celo lastnik dela Triglavskega narodnega parka. V 20. členu istega zakona je določeno, da se lahko lastninska pravica na nepremičninah odvzame ali omeji, torej se tudi lahko ne podeli.

Načela zakona so tudi izpeljave evropske sekularizacije (odprava fevdalnih razmerij), nacionalno gospodarjenje z gozdovi kot javnim dobrom in s tem uveljavljanje trajnega nacionalnega interesa nad naravnim bogastvom.

(Se nadaljuje)

Protestna izjava

Delegati in gostje borčevske organizacije v občini Ajdovščina, zbrani na konferenci dne 25. 11. 1994 naslavljamo to protestno izjavo stranki Slovenskih krščanskih demokratov, ki je na svojem zadnjem kongresu v svoj programski akt preimenovala obdobje NOB v letih 1941–45 v »Krvavo revolucijo«.

To dejanje je v prvi vrsti žalitev vseh mrtvih in živih udeležencev upora proti nacijski okupaciji, v drugi pa nov produkt še živčih okupatorjevih sodelavcev in njihovih somišljenikov doma in predvsem v tujini ter slovenskega cerkvenega vrha, ki po najbolj umazani poti išče svojo rehabilitacijo za napake, ki jih je v tem obdobju storil. Krščanskodemok-

ratska stranka Slovenije in z njo še nekateri desni ekstremisti so se tako odločili za destrukcijo zgodovinskih dejstev in nadaljevanje v letih 1941–45 neuspelega uničenja partizanstva na Slovenskem, ki so ga v veliki večini sestavljali verniki katoliške cerkve. Če naj se temu narodnoosvobodilnemu boju reče tudi krvava revolucija, potem gre nedvomno za odkrito podporo povzročiteljem »te revolucije«, Mussolinijevim in Hitlerjevim okupacijskim silam, ki so znale z obetajočim, a zelo dvomljivim futurizmom obljubiti klerikalnemu vrhu takratne Slovenije pozicije potojnega vladanja.

Tem preprostim resnicam se ne bo dalo nikoli ubežati. Pripadniki narodnoosvobodilnega boja smo imeli le tri zavezujoče razlage za boj. Prvi in najmočnejši je bil iz-

gon okupatorjev, drugi priključitev Primorske k matični domovini in tretji boljši gospodarsko-socialni pogoji za življenje. Kaj je mimo vsega tega nekdo v Ljubljani kuhel, kakšni so bili interesi svetovnih velesil na tem koščku zemlje, kakšne so bile dejanske ideološko dogmatske igre med klerikalizmom in komunizmom v Ljubljani, nam borcem zlasti na Primorskem ni bilo dano vedeti, bili pa smo zvesti tisti politični sili, ki je znala organizirati in voditi ta naš skupni boj. In prav je bilo tako.

Mi bomo to podlo žalitev preživel in se kmalu umaknili v objem narave. Tudi padlim in umrlim vse od bazijskih žrtev do zmage nad nacijskim 1945. leta ne bo treba doživljati ponujenih nerazumljivih podlosti, ki so tudi njim

namenjene.

Toda zgodovina Slovenskih ljudi bo vsem zanamcem grenila in zajedala patriotski ponos in jih spominjala na dejanja, ki prinašajo naši mladi državi nepopravljivo škodo. Slovenija potrebuje ponosne ljudi in velik ugled v svetu.

Ta pa se ne more graditi na kolaboraciji z nacijskim v letih 1941–45, marveč le in edino na narodnoosvobodilnem boju, ki je bil del zmagovite antifašistične koalicije v drugi svetovni vojni.

Opisana dejstva terjajo globlji razmislek vseh, ki gradijo svoj volilni rezultat na preteklosti, to pa velja še posebej za Slovenske krščanske demokrate.

Konferenčni odbor delegatske konference ZZB NOV Ajdovščina

Financiranje presežnih delavcev v gozdarstvu

Po pogodbah o ugotovitvi presežnih delavcev je bilo dokončno opredeljenih 809 trajno presežnih delavcev v 27 gozdnih gospodarstvih oz. gozdarskih združenjih. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je na podlagi sklenjenih pogodb o dodelitvi sredstev za razreševanje trajno presežnih delavcev v 21 gozdnih gospodarstvih oz. gozdarstvih zadrugah financiralo 663 trajno presežnih delavcev v skupni višini 475.028.046,00 SIT.

Ker vsi delavci še nimamo dokončnih sklepov o prenehanju delovnega razmerja, bo potrebno 139 presežnih delavcev financirati v letu 1995, za kar ocenjujemo, da bo potrebno v proračunu za leto 1995 zagotoviti 150.000.000,00 SIT.

Zmaga Grah, generalna sekretarka Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve

HIT HOTEL CASINÒ PERLA

PERLA, turistični biser Goriške in Slovenije, praznuje svoj prvi rojstni dan!

Leto dni uspešnega delovanja, ko so rezultati preseegli vsa pričakovanja, dokazuje pravilnost Hitove poslovne usmeritve. Perla je plod lastnega znanja, preverjenih predvidevanj in izkušenih odločitev.

700.000 gostov
66 milijonov DEM realizacije
463 zaposlenih

Perla ponuja preplet številnih zvrsti turistične ponudbe, ki ponujajo kvalitetne možnosti za preživljanje prostega časa: od igralniške do kulinarične, zabavno-umetniške, športno-rekreacijske in butično-trgovinske. Gre za turistični center, kjer je vrhunska raven storitev dostopna vsakomur. Uspehi narekujejo nove načrte, ki jih bo kolektiv s svojo prodornostjo, inovativnostjo in motivirano prizadevnostjo zagotovo znal dobro izpeljati...

Perla je testni model. Finančni kazalci so že v prvem letu dokazali, da slovenski zabaviški turizem, kakršnega je razvil Hit in ga udejanil predvsem v Perli, pomeni priložnost, ki Slovenijo lahko umesti med zanimive in privlačne turistične dežele v svetu.

PERLA

1993

1994

